

14

Fotovoltaické elektrárny se přesouvají na střechy firem

15

Pavel Vančura: Spolupracujeme s odborníky mnoha profesí

18

Kolik platíme za bydlení

34

Tomáš Kotrlý: Statistika se pohřebnictví nevěnuje

40

Domácnosti loni šetřily

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

10 | 2024 – ROČNÍK 14

TÉMA

Smrt ve statistice

- Naděje dožití se prodlužuje
- Úmrtnost dětí v Česku je nízká
- Mrtví na cestách

112 795

obyvatel Česka zemřelo v roce 2023.

Nejvíce úmrtí zapříčinily nemoci oběhové soustavy, druhou nejčastější příčinou byly zhoubné novotvary.

PŘIHLASTE SE DO MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ STATISTICKÝ PLAKÁT

Posláním projektu je podporovat, vytvářet a spolupodílet se na aktivitách podporujících statistickou gramotnost po celém světě.

Při vytváření statistického plakátu si žáci a studenti osvojí sběr statistických dat, způsoby a možnosti jejich zpracování a prezentaci výsledků výzkumu.

PRO KOHO JE SOUTĚŽ URČENA?

ŽÁKŮM
DRUHÉHO STUPNĚ
ZÁKLADNÍCH ŠKOL

STUDENTŮM
STŘEDNÍCH ŠKOL

STUDENTŮM
BAKALÁŘSKÝCH
PROGRAMŮ
VYSOKÝCH ŠKOL

KOLIK ČLENŮ MOHOU MÍT SOUTĚŽNÍ TÝMY?

JEDNOHO AŽ PĚT

JAKÉ JE TÉMA LETOŠNÍHO ROČNÍKU?

LIBOVOLNĚ

Statistika smrti má i pozitivní zprávy

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

statistika produkuje mnoho zajímavých dat z různých oborů. Číslo časopisu, které právě čtete, se zabývá na první pohled tématem smutným, ale neméně zajímavým. Na základě konkrétních ukazatelů je v něm dokonce možné sledovat pozitivní trendy, jako například prodlužování naděje dožití. Děje se tak díky zlep-

šující se zdravotní péči a životním podmínkám. Skutečnost, že lidé žijí déle a kvalitněji, s sebou ovšem nese i nové výzvy a příležitosti pro naši společnost.

Dalším pozitivním ukazatelem je nízká úmrtnost dětí v Česku, která je jedním z nejvýznamnějších úspěchů moderní medicíny a je důkazem efektivního zdravotnického systému a velmi dobrého nastavení preventivních opatření.

I přes veškeré snahy o zvýšení bezpečnosti na silnicích zůstává počet obětí dopravních nehod alarmující, naštěstí i statistiky z této oblasti ukazují klesající počty úmrtí souvisejících s dopravou. V článku se dozvíte i některé historické zajímavosti.

Ráda bych upozornila také na rozhovor o pohřebnictví s Tomášem Kotrlým z Ministerstva pro místní rozvoj. Dozvěděla jsem se z něho mnoho nových informací, a přesto, že se statistiky dotýká pouze konstatováním, že v této oblasti statistika bohužel neexistuje, tak určitě stojí za přečtení.

Kromě hlavního tématu najdete v aktuálním vydání další zajímavé informace, například o využívání cloudových služeb podniky, což je velmi aktuální téma, a pevně věřím, že se v brzké době dočkáme i širšího využívání cloud computingu orgány veřejné správy.

Na závěr vám Petr Musil, ředitel sekce makroekonomických statistik, vysvětlí, jak je to s dluhem a deficitem, jak jsou tyto ukazatele sestavovány a jak probíhá jejich revize.

Věřím, že pohled na smrt ve statistice vám poskytne cenné informace a podněty k zamyšlení.

Přeji vám příjemný podzimní nechmurný čas!

EVA KRUMOVÁ
1. místopředsedkyně ČSÚ

SMRT VE STATISTICCE

- 21 Naděje dožití v Česku se prodlužuje
- 25 Čísla v době covidu byla extrémní
- 28 Úmrtnost dětí v Česku je nízká
- 32 Mrtví na cestách

UDÁLOSTI

- 4 Společná vize evropské statistiky
- 4 Statisticy pomáhají rozvíjet lidský kapitál
- 5 Statisticy slaví a informují
- 5 ČSÚ navštívili Europoslanci
- 6 Statisticy přispívají k udržitelnosti
- 6 Soutěž pro žáky a studenty
- 6 V4 připravuje budoucí spolupráci
- 8 Registr osob a Registr obyvatel mění správce

ZE SVĚTA

- 10 Počet obyvatel Nizozemska dosáhl 18 milionů
- 11 V Belgii nemá auto téměř polovina samostatně žijících osob
- 11 Matematicky či fyzicky už nejsou v JAR výjimkou

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 12 Velké firmy nabývají na síle
- 14 Elektřina ze slunce

ROZHOVOR

- 15 Spolupracujeme s odborníky mnoha profesí
- 34 Statistika se pohřebnictví nevěnuje

ANALÝZA

- 18 Kolik platíme za bydlení
- 20 Češi jsou s bydlením spokojeni
- 40 Domácnosti loni šetřily

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 38 Cloudové služby na vzestupu

METODIKA

- 44 Jak je to s dluhem a deficitem za rok 2023?

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 46 Ekonomiky střední Evropy vesměs stagnují

KRÁTCE

Ještě letos se v ČSÚ uskuteční stáže tří zahraničních studentů v rámci programu European Master in Official Statistics (EMOS), který je připravován ve spolupráci s VŠE v Praze. Stáže se budou konat v odboru národních účtů, sekci demografie a sociálních statistik a v odboru informačních služeb.

Vedení ČSÚ schválilo koncepci využití, podpory provozu a rozvoje GIS. Podle ní by se GIS měl postupně stát standardním produkčním, diseminačním a prezentačním nástrojem oficiální statistiky.

V souvislosti s plánovanou výstavbou nových bloků v jaderné elektrárně Dukovany jednali zástupci ČSÚ s kolegy ze švédského statistického úřadu a probírali problematiku sektorového zařazení firem, které se výstavbou a provozem nových jaderných bloků zabývají.

Ředitelka odboru informačních služeb ČSÚ Petra Kuncová prezentovala na semináři v Bělehradě zkušenosti ČSÚ s poskytováním dat. Seminář byl určen zejména pro statistiky ze zemí východní Evropy a Střední Asie.

Společná vize evropské statistiky

Výzvy stojící před současnou statistikou se lépe překonávají vzájemnou spoluprací.

V rámci maďarského předsednictví v Radě EU uspořádal Centrální statistický úřad Maďarska setkání předsedů statistických úřadů zemí Evropské unie. Setkání se uskutečnilo v polovině září v Balatonfüredu. Tématem jednání byla diskuze o možnosti vytvoření společné vize Evropského statistického systému (Towards an ESS Vision 2030). Hovořilo se nejen o důvodech, které potřebu vytvoření společné vize vyvolávají, ale také o konkrétním formátu, časovém horizontu a dalších klíčových aspektech.

Oficiální statistika se v posledních letech musí vypořádávat s řadou výzev, které před ní staví technologický vývoj, klimatické změny, ale i dění na geopolitické mapě světa. Aby bylo možné postihnout všechny důležité události, zaznamenat potřebná data v dostatečné kvalitě a včas je poskytnout všem, kteří s nimi pracují a zakládají na nich svá rozhodnutí, je mnohdy třeba najít nové zdroje dat, vyvíjet

nové metody jejich získávání a zpracování a také inovovat v oblasti diseminace. Zvládnout všechny náročné úkoly, které musí oficiální statistika plnit, se vždy lépe daří ve vzájemné spolupráci, kdy si experti z různých zemí a oborů vyměňují zkušenosti a best practices. Proto je důležité, aby se všichni členové Evropského statistického systému shodli na společných cílech a postupu, jak těchto cílů dosáhnout. Setkání předsedů statistických úřadů v Maďarsku představovalo významný krok k dosažení takové shody.

Statistickí pomáhají rozvíjet lidský kapitál

ČSÚ se účastní přípravy Strategie rozvoje lidského kapitálu Plzeňského kraje.

Plzeňský region usiluje o navýšení pracovních sil, zejména v oblasti kvalifikovaných odborných profesí. Proto byly letos na jaře pod záštitou platformy Paktu zaměstnanosti Plzeňského kraje zahájeny práce na přípravě dokumentu „Strategie rozvoje lidského kapitálu“, který by měl analyzovat stávající situaci a navrhnout inovativní a efektivní způsoby řešení.

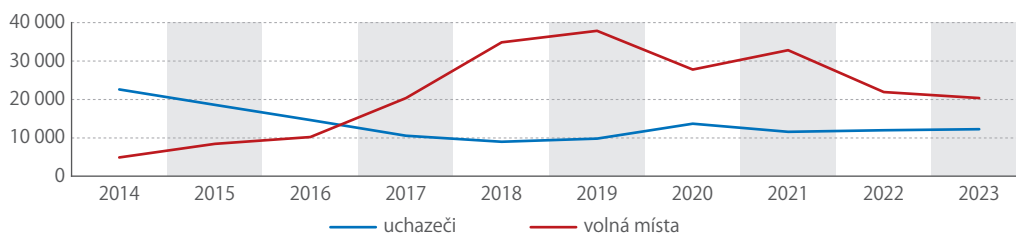
Úkoly při tvorbě strategie byly rozděleny do několika pracovních skupin. Reprezentant Krajské správy ČSÚ v Plzni se podílel na přípravě podkladů

pro pracovní skupinu Kompetence, jejímž cílem je rozpracovat konkrétní opatření, aktivity a odpovědnosti pro zvýšení vzdělanosti a zlepšení kvalifikace populace regionu v souladu s požadavky trhu práce.

„Zaměřujeme se zejména na výběr používaných indikátorů včetně metodiky a poskytování dat z aktualizovaných časových řad a výstupů ze specifických statistických šetření,“ přibližuje úlohu ČSÚ ředitel Krajské správy v Plzni Miloslav Chlad. „Kvalitní statistické údaje jsou základ, bez kterého se žádná strategie nemůže obejít,“ dodává.

Podrobné informace o Paktu zaměstnanosti Plzeňského kraje a jeho aktivitách najdete na webových stránkách www.pzpk.cz.

VÝVOJ POČTU UCHAZEČŮ A VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST V PLZEŇSKÉM KRAJI

Zdroj: ČSÚ

ČSÚ navštívili Europoslanci

V říjnu se uskutečnilo setkání předsedy ČSÚ s poslanci Evropského parlamentu za Českou republiku a s jejich asistenty.

Cílem setkání bylo seznámit nově zvolené poslance, poslankyně a jejich aparát s posláním, činností a produkty ČSÚ a zejména s evropskými legislativními návrhy v oblasti statistiky, které se právě projednávají v Evropském parlamentu či které Evropská komise v brzké době teprve představí.

Navázání spolupráce s členy nového Evropského parlamentu je důležitým krokem pro prosazování pozic České republiky v oblasti statistiky při projednávání legislativních

návrhů v Evropském parlamentu včetně následných trialogů s Radou a Evropskou komisí.

Celkem se setkání zúčastnili zástupci reprezentující v Evropském parlamentu tři politické frakce: Evropská lidová strana, Evropští konzervativci a reformisté a Patrioti pro Evropu.

Poslanci hodnotili práci ČSÚ velmi kladně a z prezentovaných produktů je nejvíce zaujala informace o Statistickém geoportálu a aplikaci ČSÚ, kterou si někteří ihned nainstalovali. Pozitivně kvitovali také snahu a výsledky ve stále se snižující zátěži respondentů.

V neformální diskusi se poslanci zajímali například o to, zda ČSÚ často čelí hackerským

útokům či jak se vypořádává se sběrem dat u témat, která jsou velmi osobní a citlivá.

Poslanci projevíli zájem o aktivní spolupráci s ČSÚ při projednávání návrhů v Evropském parlamentu týkajících se oblasti statistiky a uvítají další možnosti setkání. Zmíněna byla možnost účasti předsedy ČSÚ jako hosta na některé z pravidelných pracovních snídaní ve Štrasburku u příležitosti plenárního zasedání Evropského parlamentu, kterou vždy organizuje některá z politických frakcí.

JAK JSTE SPOKOJENI S VÝSTUPY ČSÚ?

Pomozte nám zlepšit zveřejňování statistických informací a zúčastněte se online ankety pro uživatele. Ohodnoťte vaše zkušenosti s využíváním dat z ČSÚ a sdělte nám své náměty a připomínky. Vyplnění ankety vám zabere jen pár minut.

Anketu najdete na
bit.ly/3NgoJOC

Děkujeme.

Statistickí slaví a informují

Na 20. října opět připadá oslava Evropského dne statistiky.

Tentokrát je hlavním mottem dne, kdy si připomínáme význam důvěryhodné nezávislé statistiky: „Oficiální statistika – okno pro pochopení společnosti.“

V době, kdy se svět mění doslova před očima a změny v oblasti technologické, environmentální i sociální vyvolávají nutnost rychle a zároveň adekvátně reagovat, je úloha kvalitní a respektované statistiky neoddiskutovatelná. Správné rozhodování o dalším směřování společnosti, o výběru nástrojů a postupů, které povedou k řešení nastalých či hrozících problémů, může být založeno pouze na kvalitních nezkraslených

datech, jejichž garanty jsou v Evropě nezávislé statistické úřady. Proto je třeba jejich úlohu čas od času připomínat a upozorňovat veřejnost na to, že bez profesionálně připravovaných statistik se žádná moderní společnost neobejde.

ČSÚ se k oslavám Evropského dne statistiky připojuje výstavou infografik, kterými zajímavou a srozumitelnou formou seznamuje veřejnost s výsledky různých statistických šetření. Výstavu je možné zhlédnout v budově ČSÚ v Praze v ulici Na padesátém 3268/81 každý všední den od 9.00 do 15.00 hodin. Na webu úřadu bude rovněž spuštěn zábavný kvíz, jehož prostřednictvím si zájemci mohou ověřit a rozšířit své znalosti o statistice.

Aktuální informace o akcích konaných u příležitosti EDS v různých evropských zemích najdete na

bit.ly/3Xwo6p3

Statistici přispívají k udržitelnosti

Zástupci ČSÚ se zúčastnili akce Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

Na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy proběhlo 19. září Fórum udržitelného rozvoje s podtitulem „Přeměna politik – zelená, spravedlivá, nevyhnutelná“. Do programu akce přispěli také zástupci ČSÚ, kteří pro účastníky připravili workshop na téma „Udržitelná data – naše zodpovědnost a cíl“.

Fórum udržitelného rozvoje organizuje tradičně jako součást Evropského týdne udržitelného rozvoje Ministerstvo životního prostředí a jím zřízená Rada vlády pro udržitelný rozvoj. Letos se obsah fóra zaměřil na prosazování udržitelných praktik a digitálních inovací a jejich dopady na společnost. Zástupci ČSÚ hovořili o procesu tvorby indikátorů udržitelného rozvoje, zajištění sběru dat pro tyto indikátory a o poskytování zjištěných údajů odborným uživatelům i široké veřejnosti.

Soutěž pro žáky a studenty

Soutěž o nejlepší statistický plakát pomáhá zvyšovat statistickou gramotnost.

Český statistický úřad ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Praze zahájil další ročník soutěže o nejlepší statistický plakát. Soutěž se koná v rámci mezinárodního projektu statistické gramotnosti a je určena pro žáky základních a středních škol a pro studenty bakalářských programů vysokých škol. Úkolem je vyhledat zajímavé statistické údaje a vytvořit z nich prezentaci ve formě plakátu. Plakáty je možné připravit v papírové i elektronické podobě.

Každá zúčastněná škola organizuje nejprve školní kolo, z něhož vítězné plakáty v jednotlivých kategoriích zašle nejpozději do 31. ledna 2025 do národního kola. V něm bude studentské práce posuzovat odborná komise složená ze zástupců ČSÚ a VŠE. Národní vítězné budou vyhlášeny v březnu a nejlepší plakáty z každé kategorie postoupí do mezinárodního kola. Vyhlášení vítězů mezinárodního kola se uskuteční v červenci 2025 v Haagu v rámci 64. světového statistického kongresu Mezinárodního statistického institutu.

Do soutěže není nutné se registrovat, stačí jen zaslat soutěžní plakáty. Podrobné informace a kontakty na organizátory najdete na webové stránce csu.gov.cz/stat_gramotnost.

V4 připravuje budoucí spolupráci

Předsedové statistických úřadů zemí V4 potvrdili témata spolupráce pro příští rok.

V rámci polského předsednictví ve skupině V4 zorganizoval polský statistický úřad setkání ve Štětíně, jehož součástí byl podpis dodatku memoranda o spolupráci předsedy statistických úřadů Polska, Slovenska, České republiky a Maďarska. Dokument vymezuje statistické oblasti, ke kterým by během jara 2025 měla být uspořádána společná jednání sloužící k výměně zkušeností a znalostí. V příštím roce tedy budou statistici diskutovat např. o budoucnosti sčítání lidu, o dalším směřování přeshraniční spolupráce nebo o vydání publikace na téma oběhového hospodářství.

Předsedové statistických úřadů zemí V4 se rovněž shodli na možnosti přizvat k pracovním jednáním také zástupce dalších zemí, zejména těch, které se připravují na vstup do EU.

STATISTIKA NELŽE!

Ale někteří její vykladači ano.

Seznamte se s manipulativními metodami prezentace statistických údajů, abyste jim mohli odolávat.

JAK LHÁT SE STATISTIKOU

DARRELL HUFF

+ **KOMENTÁŘE**
EVY ZAMRAZILOVÉ
TEREZY KOŠŤÁKOVÉ
PETRA MUSILA

Čtete

na webu
statistikaamy.csu.gov.cz/knihovna

Populárně zaměřená učebnice statistiky využívaná na mnoha světových univerzitách. Český překlad v elektronické podobě zdarma.

Doplňena je o aktuální komentáře ekonomky Evy Zamrazilové a odborníků ČSÚ Terezy Košťákové a Petra Musila.

Registr osob a Registr obyvatel mění správce

Od 1. listopadu 2024 přechází správa Registru osob z Českého statistického úřadu a Registru obyvatel z Ministerstva vnitra na Digitální a informační agenturu, která pod sebe postupně soustředí i další sdílené informační systémy státu.

MICHAL ČIGÁŠ
ředitel odboru statistických registrů ČSÚ

Schválením zákona č. 111/2009 Sb. o základních registrech ze dne 27. 4. 2009 se Český statistický úřad stal správcem základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci (dále jen ROS), který představuje jeden ze stěžejních nástrojů digitalizace a budování e-governmentu. Jeho naplněním a úspěšnou správou od spuštění ostrého provozu v roce 2012 ČSÚ ukázal, že podobně jako většina dalších vyspělých statistických úřadů patří k významným podporovatelům modernizace veřejné správy, a navíc disponuje požadovanými znalostmi a zkušenostmi pro vytvoření takto unikátního registru.

Z důvodu sjednocování souvisejících agend v rámci digitalizace státní správy bude od 1. listopadu Registr osob společně s Registrem obyvatel převeden od současných gestorů (ČSÚ a Ministerstva vnitra) do gesce Digitální a informační agentury (DIA).

JEDNOTNÝ, BEZPEČNÝ, AKTUÁLNÍ A EFEKTIVNÍ

Vybudování ROS nebylo jednoduché. ČSÚ se musel vypořádat s velmi roztržitou evidencí právnických a podnikajících fyzických osob i s rozdílnou kvalitou a nekonzistencí dat. V některých případech nebylo jasné, kdo za evidenci dané osoby odpovídá. Tyto problémy se však ČSÚ podařilo postupně vyřešit a eliminovat. Každému typu registrovaných osob byl

přidělen konkrétní editor, který zodpovídá za zavedení určených údajů do registru, a byly vytvořeny kontrolní mechanismy pro zajištění unikátnosti a jednoznačnosti přidělovaných identifikačních čísel. To pomohlo zabránit duplicitnímu přidělování IČO, k němuž v minulosti někdy docházelo.

V současnosti je ROS naplněn identifikačními a lokalizačními referenčními údaji o všech typech právnických a podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci. Celkem se k 30. 6. 2024 jednalo o více než 4 miliony osob. Data jsou vedena v databázi ROS v jednotné struktuře a jsou navázána na registr územní identifikace, adres a nemovitostí a na Registr obyvatel. Zavedení ROS výrazně zjednodušilo proces přidělování identifikačních čísel osob. Všem typům osob je IČO přidělováno jednotlivými editory přímo v průběhu zápisu do evidence osob nebo v rámci udělování oprávnění k činnosti. Do konce prvního pololetí 2024 tak bylo z ROS přiděleno více než 4,14 mil. IČO a více než 1,5 mil. IČP (identifikačních čísel provozoven).

ROS jako součást systému základních registrů a prvek kritické infrastruktury státu umožňuje efektivní, bezpečnou a transparentní výměnu vybraných referenčních údajů v rámci celé veřejné správy. V praxi to pro občany a ekonomické subjekty znamená snížení byrokratické zátěže při styku s veřejnou správou, protože jednou nahlášené údaje nemusejí dokládat opakovaně. Příslušný úřad si je v ROS ověří

PAVEL POLEDNA
oddělení komunikace DIA

S kartotéčnými lístky v přihrádkách by základní registry nevystačily. Dnes jsou všechna data vedena elektronicky.

sám. Kromě urychlení procesu a snížení byrokracie to znamená také vyšší přesnost, neboť údaje v registru jsou průběžně aktualizovány a ověřovány.

Občané a ekonomické subjekty mají rovněž mnohem větší přehled o tom, jak se o nich vedené údaje využívají. V rámci správy všech základních registrů včetně ROS se eviduje, kdo, kdy a za jakým účelem si údaje o osobě vyžádal, a tato evidence je všem registrovaným osobám k dispozici. ROS zároveň významně přispívá k digitalizaci vybraných agend veřejné správy, například daňové agendy nebo agendy registrace automobilů určených pro podnikání.

MODERNIZACE JE SAMOZŘEJMOSTÍ

V roce 2019 byla obnovena a výrazně posílena technická infrastruktura ROS a v dalších letech došlo k zavedení bezodstávkového provozu. ROS se tak bez problémů a výpadků vypořádával i s kapacitně náročnými procesy zavádění nových digitálních nástrojů nebo s různými požadavky uživatelských informačních systémů a digitální legislativy.

V rámci implementace ROS byl také vybudován integrovaný agendový informační systém ROS (ROS-IAIS). Jde o centrální webové řešení, které poskytuje vybraným editorům ROS nástroj pro zápis osob a změn referenčních údajů bez nutnosti využívat k těmto účelům vlastní informační systém. Tento nástroj umožňuje paralelní a nezávislý provoz více agend v rámci jedné centrální instalace systému a je schopen komunikovat se všemi relevantními službami základních registrů. V současnosti je ROS-IAIS využíván více než 6 tisíci editory a evidováno je přes něj zhruba 53 tisíc osob.

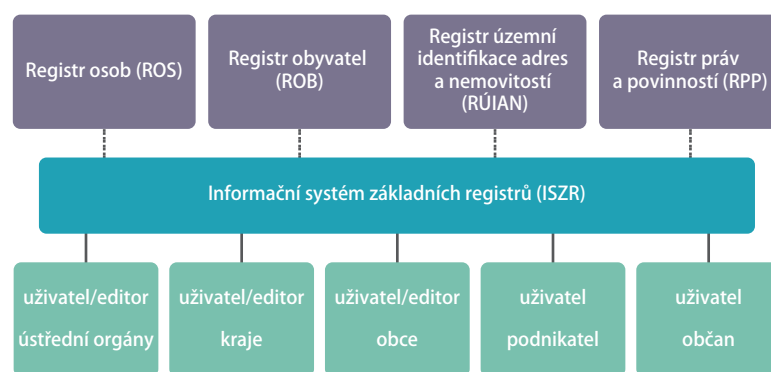
PŘECHÁZÍ I REGISTR OBYVATEL

Společně s ROS bude na DIA přecházet i další ze základních registrů České republiky, a to Registr obyvatel (dále jen ROB). Tento registr taktéž vznikl na základě zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech a byl dosud spravován Ministerstvem vnitra (MV). V Registru obyvatel jsou mj. vedeny referenční údaje o státních občanech České republiky, cizincích, kteří pobývají na území České republiky v rámci trvalého pobytu, na základě dlouhodobého víza či cizinci, kterým byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana. Zápis údajů do ROB je prováděn primárně prostřednictvím agendového informačního systému evidence obyvatel a agendového informačního systému cizinců. Z ROB jsou prováděny notifikace změn (aktualizace) údajů do ostatních agendových informačních systémů v případě, že se tyto informační systémy k odběru notifikací přihlásí.

HLADKÝ PŘECHOD

V souladu s postupující digitalizací státní správy a vzhledem ke sjednocování souvisejících agend přechází kompletní správa ROB, ROS a ROS-IAIS dle navrženého legislativního procesu od 1. listopadu na odbor registrů a digitálních rozhraní DIA. ČSÚ a MV tak již nebudou nadále zajišťovat správu

SYSTÉM ZÁKLADNÍCH REGISTRŮ

Zdroj: ČSÚ

těchto systémů, metodickou pomoc editorům a uživatelům, řešení problémů souvisejících s výpisy z registrů ani odborné konzultace. Z webových stránek ČSÚ a MV bude rovněž na stránky DIA přesunuto publikování aktualit, metodických materiálů a otevřených dat ROS a obdobné informace k ROB. DIA bude řešit také otázky související s číselníky ROS, se změnou editorských agend a s orgány veřejné moci nebo schvalování registrací agend souvisejících s ROS v Registru práv a povinností.

ČSÚ, MV i DIA usilují o to, aby změna správy ROS a ROB neměla nepříznivé dopady na uživatele a editory. Na hladkém předání agend všechny instituce intenzivně spolupracují již od roku 2023. Např. v ústředí ČSÚ a MV se již několik měsíců vybraní zaměstnanci DIA seznamují se správou obou registrů a předpokládá se, že část zaměstnanců, kteří zajišťují správu ROB a ROS, přejde pod DIA.

Odkazy na příslušné webové stránky DIA věnované ROS a ROB budou zveřejněny na webu ČSÚ, resp. MV, a kontaktní údaje na odpovědné pracovníky DIA poskytnou případným zájemcům i pracovníci všech informačních servisů ČSÚ. Dosavadní kontaktní e-mailovou adresu ros@czso.cz nahradí ros@dia.gov.cz, v případě ROB bude kontaktní e-mailová adresa rob@dia.gov.cz.

K jedinému omezení uživatelů dojde během mimořádné technické odstávky systému, která je plánována na poslední den v říjnu. Pro samotné uživatele registrů se kromě kontaktů na správce a místa, kam se obracet, nic nezmění.

DÍKY ZA DOBRŮU SPOLUPRÁCI

Na závěr bychom rádi za ČSÚ poděkovali všem editorům a uživatelům, s nimiž jsme měli možnost v rámci správy ROS spolupracovat. Jejich zpětná vazba v mnoha případech výrazně přispěla k tomu, že ROS je dnes široce vnímán jako vysoce kvalitní informační systém, který dokáže úspěšně uspokojit požadavky více než dvou stovek agend veřejné správy. Pevně věříme, že díky pečlivé přípravě převodu správcovství dokáže DIA na tyto úspěchy navázat a bude úspěšně pokračovat v dalším rozvoji ROS, ROS-IAIS a ROB, aby jejich pozitivní vnímání zůstalo zachováno i v budoucnosti.

ČSÚ

byl správcem ROS od roku 2009.

KRÁTCE

Ze Saúdské Arábie se nevyváží jen ropa. Ve 2. čtvrtletí letošního roku došlo podle tamního statistického úřadu ve vývozu neropných produktů k meziročnímu nárůstu o 10,5%. Kromě toho se národní vývoz neropného zboží bez reexportu zvýšil o 1,4% a hodnota reexportovaného zboží ve stejném období vzrostla o 39,1%.

 bit.ly/3TuYac5

Mezi roky 2017 a 2022 vzrostla v Thajsku úmrtnost na sebevraždy o 32%. Nejvyšší míra sebevraždění byla pozorována u osob starších 55 let, nejvyšší míra sebevražedných pokusů byla zaznamenána u dospívajících ve věku 15–19 let. V roce 2023 bylo v Thajsku zaznamenáno 31 402 pokusů o sebevraždu. Průzkum ministerstva zdravotnictví z roku 2023, kterého se zúčastnilo více než 7 tis. ohrožených osob a více než 11 tis. pečovateli a příbuzných, ukázal, že lidé jsou sice obecně informováni o tom, kde mohou vyhledat pomoc v případě sebevražedných myšlenek, ale existují obavy, že vliv na zhoršení sebevražedné chování může mít mediální obsah týkající se sebevražd.

 bit.ly/3Xvq34L

Počet obyvatel Nizozemska dosáhl 18 milionů

K nárůstu došlo především díky čisté migraci z jiných zemí. Nejvíce nových obyvatel přišlo v posledním roce z Ukrajiny a Sýrie.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Počet obyvatel Nizozemska se podle odhadů tamního statistického úřadu za poměrně krátkou dobu osmi let zvýšil ze 17 milionů na 18 milionů. Průměrně se tak mezi roky 2017 a 2024 zvyšoval o 120 tisíc (0,7%) ročně. Předchozí nárůst počtu obyvatel z 16 na 17 milionů trval 15 let a populace se přitom zvyšovala v průměru o 66 tisíc osob (0,4%) ročně. V letech po druhé světové válce ale rostl počet obyvatel ještě rychleji než dnes. Mezi lety 1945 a 1970 přibýly v Nizozemsku téměř 4 miliony osob, což odpovídá průměrně 150 tisícům nových obyvatel (1,6%) každý rok.

ZA RŮSTEM NESTÁLA VŽDY MIGRACE

V posledním období byl růst počtu obyvatel důsledkem čisté migrace z jiných zemí. V letech 2022 a 2023 míra úmrtnosti převyšovala míru porodnosti, a tak počet obyvatel vzrostl pouze díky tomu, že do země přišlo více migrantů, než kolik jich ji opustilo. Stejná situace panovala i v první polovině roku 2024, kdy došlo k překročení hranice 18 milionů obyvatel.

Až do 70. let 20. století stála za růstem populace skutečnost, že porodnost byla vyšší než úmrtnost. Těsně po druhé světové válce vedla vysoká porodnost k „baby boomu“. V 70. letech 20. století se porodnost snížila, lidé začali mít děti až ve vyšším věku a měli jich méně. I přesto však populace nadále rostla, neboť počet živě narozených byl stále vyšší než počet zemřelých. Od té doby však výkyvy v růstu populace nastávaly především v důsledku změn v počtu migrantů, kteří do Nizozemska každoročně přicházejí.

Vyšší imigrace není jen důsledkem válek a nepokojů v jiných částech světa, jako například v současnosti v Sýrii a na Ukrajině. Svou roli sehrály také hospodářské rozdíly, rozšiřování Evropské unie a politická rozhodnutí, z nichž můžeme jmenovat třeba nárůst počtu studijních programů s výukou v angličtině v Nizozemsku.

ŽIJÍ V NIZOZEMSKU, ALE NARODILI SE JINDE

Od roku 2016 se počet osob žijících v Nizozemsku, avšak narozených v zahraničí, zvýšil z 2,1 milionu (12% obyvatel) na 2,9 milionu (16%). Počet obyvatel, kteří se narodili v Nizozemsku, se zvýšil ze 14,9 milionu na 15,0 milionu. Z nich 2,1 milionu mělo v roce 2024 alespoň jednoho rodiče narozeného v zahraničí. Na začátku roku 2016 bylo těch, jejichž alespoň jeden rodič se nenarodil v Nizozemsku, 1,8 milionu. Turecký původ má 2,5% současných obyvatel Nizozemska, 2,4% se hlásí k marockému původu. Do první pětky zemí původu patří dále Surinam, Indonésie a Německo. Na začátku roku 2024 mělo 0,7% osob s trvalým pobytem v Nizozemsku jako zemi původu Ukrajinu, 0,9% Sýrii a 1,3% Polsko.

Nizozemská populace se stala nejen rozmanitější z hlediska zemí původu, ale také starší. V porovnání s rokem 2016 se snížil podíl obyvatel mladších 20 let a vzrostlo zastoupení osob starších 65 let. Zvyšuje se také podíl osob starších 80 let. Průměrný věk se zvýšil ze 41,5 roku na počátku roku 2016 na 42,6 roku na počátku roku 2024.

 bit.ly/3MwYLGf

V Belgii nemá auto téměř polovina samostatně žijících osob

V roce 2023 mělo 72 % belgických domácností alespoň jedno auto. Zatímco u párů s dětmi je tento podíl téměř 90 %, u osamělých rodičů je to pouze 69 %. Polovina osob žijících sama nemá žádné auto.

V roce 2023 měly belgické domácnosti v průměru 1,06 automobilu. Tato hodnota se od roku 2021 nezměnila. V oblasti hlavního města Brusel se průměrná hodnota nacházela výrazně pod celostátním průměrem, a to 0,55 automobilu na domácnost. Tato hodnota byla o 3,5 % nižší než v roce 2022, a meziroční pokles zaznamenaný poprvé v roce 2021 tak dále pokračuje. Valonské domácnosti měly loni v průměru 1,11 automobilu, ty vlámské pak průměrně 1,13

automobilu – v obou případech meziročně beze změny. Na úrovni obcí zůstává minimální hodnota 0,32 automobilu na domácnost, maximální pak 1,68 automobilu na domácnost.

V roce 2023 nevlastnilo osobní automobil 49,3 % osaměle žijících osob a 47,3 % mělo jeden automobil. Oproti roku 2022 se podíl jednočlenných domácností s jedním osobním automobilem snížil o 0,3 procentního bodu (p. b.) na nejnižší hodnotu od roku 2020. Mezi bezdětnými páry žijícími ve společné domácnosti nemá auto 12,8 %, což je oproti předchozímu roku mírný nárůst (+0,2 p. b.). Pouze jedno auto má 56,3 % (-0,4 p. b.), 26,0 % má dvě auta (+0 p. b.) a 4,9 % má alespoň tři auta (+0,1 p. b.).

Mezi páry žijícími alespoň s jedním dítětem nemá auto 10,1 % (+0,3 p. b. meziročně). Pouze jedno auto má 37,2 % (+0,1 p. b.), 38,8 % má auta dvě (-0,4 p. b.) a 14,0 % má tři a více aut (+0 p. b.). Podíl párů, které mají tři a více aut, se zvyšuje ze 4,9 % u párů bez dětí žijících ve stejné domácnosti na 14,0 % u párů s dětmi ve stejné domácnosti. Z domácností, v nichž žije osamělý rodič s alespoň jedním dítětem, má pouze 3,7 % rodin tři a více aut. Nicméně 30,5 % z nich nemá vůbec žádné vozidlo (+0,8 p. b.) a 50,2 % má pouze jedno vozidlo (-0,6 p. b.).

 bit.ly/4gIS1st

Matematicky či fyzicky už nejsou v JAR výjimkou

Přestože postavení žen se v Jižní Africe mění, zpráva tamních statistiků odhaluje rozdíly mezi muži a ženami na trhu práce.

Ženy se častěji potýkají s nezaměstnaností a v porovnání s muži se méně často účastní pracovního procesu. Ve 2. čtvrtletí 2024 činila míra účasti na trhu práce u mužů 65,6 %, zatímco u žen 55,8 %. Za posledních deset let se míra účasti mužů zvýšila o 1,7 procentního bodu (p. b.), zatímco u žen došlo k nárůstu o 4,9 p. b.

Míra celkové zaměstnanosti na národní úrovni klesla ze 42,7 % ve 2. čtvrtletí 2014 na 40,3 % ve 2. čtvrtletí 2024, přičemž zaměstnanost mužů trvale převyšuje zaměstnanost žen. Zaměstnanost mužů klesla ze 48,7 % ve 2. čtvrtletí 2014 na 44,9 % ve 2. čtvrtletí 2024, zaměstnanost žen zaznamenala za stejné období 10 let jen mírný pokles z 36,9 % ve 2. čtvrtletí 2014 na 35,8 % ve 2. čtvrtletí 2024. Došlo však k nárůstu počtu žen s terciárním vzděláním zaměstnaných ve fyzikálních či matematických

nebo technických oborech o 7,4 p. b., a to z 22,2 % ve 2. čtvrtletí 2014 na 29,6 % ve 2. čtvrtletí 2024. Kromě toho ženy stále častěji vstupovaly do tradičně mužských oborů, jak naznačuje rostoucí zastoupení žen v oblasti ekonomiky a managementu.

Samostatně výdělečně činné ženy častěji působily v neformálním sektoru, zatímco

samostatně výdělečně činní muži převážně ve formálním sektoru. Analýza velikosti podniků ukázala, že muži častěji vlastnili podniky s 20 a více zaměstnanci, zatímco ženy častěji podnikaly jako živnostnice.

 bit.ly/3Xwo6p3

Velké firmy nabývají na síle

Vývojové trendy v maloobchodu s kosmetickými a toaletními výrobky se v letech 2008–2022 příliš nezměnily.

MONIKA BRZOBOHATÁ

oddělení statistiky obchodu, dopravy a služeb

Maloobchod s kosmetickými a toaletními výrobky (CZ-NACE 47.75) zahrnuje podniky, u kterých maloobchodní prodej s tímto sortimentem převažuje. Patří do něj prodejci drogerie, parfumerie a toaletního zboží. Maloobchod s kosmetickými a toaletními výrobky provozují jak velkoformátové prodejny, tak i malé prodejce. Tento segment zaujímá zhruba 2% podíl tržeb a téměř 3% podíl z počtu zaměstnaných osob v celém maloobchodě.

Počet podniků působících v maloobchodě s kosmetickými a toaletními výrobky se mezi lety 2008 a 2022 snížil z 1 719 na 1 116. Nejedná se však o počty jednotlivých prodejen, ale o jednotky s právní subjektivitou. Například řetězec s několika desítkami maloobchodních provozoven je ve výčtu zastoupen pouze jedenkrát, stejně jako jednotlivá prodejna vlastněná fyzickou osobou.

Největší pokles počtu podniků byl zaznamenán zejména v nejmenší velikostní skupině 0–9 zaměstnaných osob. Těž ve velikostní skupině 10–49 zaměstnaných osob počet podniků klesá. Naopak ve velikostní skupině s 50 a více zaměstnanými osobami počet podniků stagnuje nebo lehce osciluje v podobné výši.

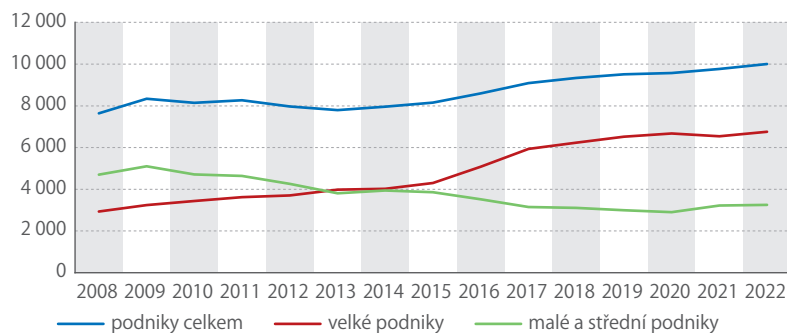
V MALÝCH FIRMÁCH ZAMĚSTNANCŮ UBÝVALO

Celkový počet zaměstnaných osob v segmentu od roku 2008 pozvolna rostl. Zatímco v malých a středních podnicích měly ve sledovaném období počty zaměstnaných osob spíše klesající tendenci, u velkých podniků naopak rostly. Na začátku sledovaného období měly celkově více zaměstnanců malé a střední podniky. V letech 2013 a 2014 se počty zhruba vyrovnaly s velkými podniky a od roku 2015 se pak vlivem dalšího poklesu počtu zaměstnaných osob v malých a středních podnicích a nárůstu ve velkých začal rozdíl opět prohlubovat. Ve velkých podnicích se mezi lety 2008–2022 zvýšil počet zaměstnaných osob o 3 824 na 6 759, v malých a středních podnicích za stejnou dobu klesl o 1 452 na 3 251.

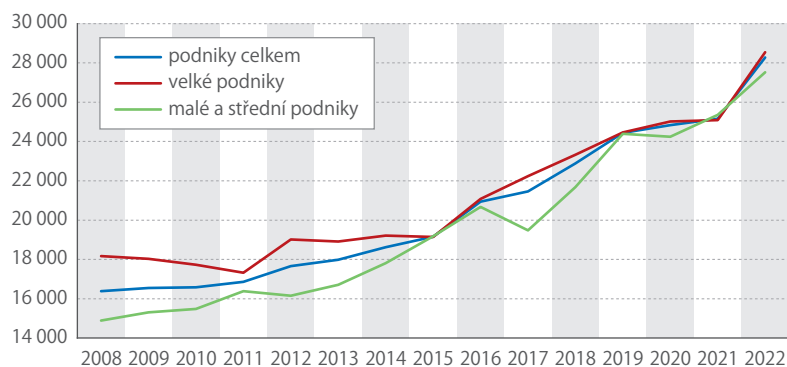
Průměrné měsíční mzdy přepočtené na jednu fyzickou osobu rostly v obou velikostních skupinách podobným tempem. Mezi lety 2008 a 2022 se průměrná měsíční mzda zvýšila u malých a středních podniků o 12,6 tis. Kč a u velkých podniků s 250 a více zaměstnanými osobami o 10,4 tis. Kč. V roce 2022 se průměrná měsíční mzda přepočtená na jednu fyzickou osobu v maloobchodě s kosmetickými a toaletními výrobky pohybovala na úrovni kolem 28 tis. Kč bez ohledu na velikostní skupinu.

V porovnání s celým odvětvím maloobchodu dochází u velkých podniků v maloobchodě s kosmetickými a toaletními výrobky k propadu průměrné měsíční mzdy oproti stejně velkým podnikům ze všech maloobchodních odvětví. V roce 2008 byla průměrná mzda v této velikostní skupině srovnatelně vysoká s celým odvětvím maloobchodu. V roce 2022 již zaostávala o téměř 4 tis. Kč. Malé a střední podniky měly v roce 2008 průměrnou měsíční mzdu taktéž podobnou jako všechny maloobchodní podniky ve stejné velikostní skupině, do roku 2022 ovšem překročily celkový průměr o téměř 3 tis. Kč.

POČTY ZAMĚSTNANÝCH OSOB

PRŮMĚRNÁ MZDA NA JEDNU FYZICKOU OSOBU (KČ)

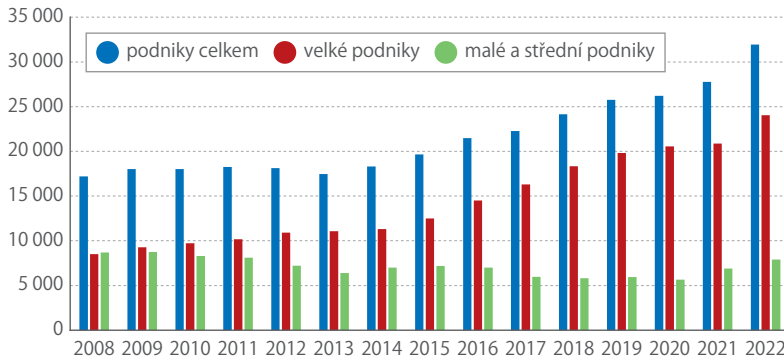

Zdroj: ČSÚ

TRŽNÍ PODÍL VELKÝCH PODNIKŮ SE ZVYŠUJE

Celkové tržby za prodané zboží v odvětví maloobchodu s kosmetickými a toaletními výrobky si do roku 2014 držely zhruba stejnou hladinu, od roku 2015 soustavně rostly. Pouze v roce 2020 je patrná stagnace tržeb způsobená opatřeními proti šíření covidu-19, následující rok 2021 již opět přinesl oživení. Celkové tržby obou velikostních skupin byly na počátku sledovaného období srovnatelné. Od roku 2010 začaly mít velké podniky navrch a rozdíl se stále zvyšuje ve prospěch velkých podniků. Během období 2008–2022 se celkové tržby ve velkých podnicích

TRŽBY CELKEM (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

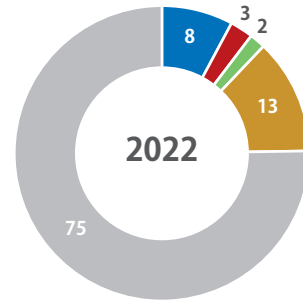
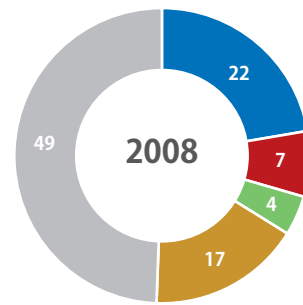
zvýšily o 15,6 mld. Kč, tj. téměř na trojnásobek počáteční hodnoty.

V roce 2008 velké podniky tvořily polovinu tržeb v maloobchodu s kosmetickými a toaletními výrobky, v roce 2022 již velké podniky generovaly 75 % tržeb. Podíl podniků s 0–9 zaměstnanými osobami se snížil z 22 % v roce 2008 na pouhých 8 % v roce 2022. Jednotky s 10–19 zaměstnanými osobami zaznamenaly pokles ze 7 % na 3 %, podíl jednotek s 20–49 zaměstnanými osobami spadl ze 4 % na 2 % a v případě podniků s 50–249 zaměstnanými osobami došlo ke snížení ze 17 % na 13 %.

Podíl obchodní marže na tržbách za prodané zboží v maloobchodu s kosmetickými a toaletními výrobky ve sledovaném období kolísal kolem průměrné hodnoty 34,7 %, v roce 2022 byl 37,4 %. Marže malých a středních jednotek převyšovala marži velkých podniků v průměru o 6,4 procentního bodu.

V porovnání s celým odvětvím maloobchodu v průběhu celého sledovaného období převyšovala obchodní marže velkých podniků s kosmetickými a toaletními výrobky marži všech velkých maloobchodních

STRUKTURA TRŽEB PODLE VELIKOSTI PODNIKŮ (%)

● 0–9 zam. os. ● 10–19 zam. os. ● 20–49 zam. os.
● 50–249 zam. os. ● 250 a více zam. os.

Zdroj: ČSÚ

podniků průměrně o 8,0 p. b., v roce 2022 to bylo konkrétně 34,9 % proti 26,8 %. Malé a střední podniky s kosmetickými a toaletními výrobky měly v celém sledovaném období také vyšší obchodní marži než stejně velké jednotky v maloobchodě celkem, a to průměrně o 14,2 p. b.

Pozn.: Malé a střední podniky mají 0–249 zaměstnaných osob, velké podniky mají 250 a více zaměstnaných osob.

SRPEN 2024

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v srpnu 2024 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 1,5 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziročně vyšší o 1,8 %.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 5,3 %. Největší podíl na růstu měl prodej pohonných hmot a prodej v internetových obchodech.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v srpnu meziročně vzrostla o 0,4 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 1,6 %.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně vzrostly o 3,1 %. Nejvíce rostly tržby v dopravě a skladování, pokles zaznamenaly činnosti v oblasti nemovitostí.

CESTOVNÍ RUCH

V hotelích se v srpnu ubytovalo o 4,4 % hostů více než v loňském roce a počet jejich přenocování se meziročně zvýšil o 1,7 %.

Elektrina ze slunce

Výstavba fotovoltaických elektráren v Česku se z rodinných domů přesouvá na střechy firem.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

K poslednímu červnu letošního roku bylo v České republice v provozu 191 400 fotovoltaických elektráren o celkovém instalovaném výkonu 3,94 GWp. Za první pololetí přibýlo 23 874 elektráren s celkovým výkonem 484 MWp. Oproti prvnímu pololetí 2023 to znamená propad počtu nových instalací o více než 21 tisíc, nově instalovaný výkon však zůstal téměř na loňské úrovni, snížil se pouze o 3 MWp. Příčinou těchto změn je pokles poptávky po malých střešních elektrárnách na rodinných domech, a naopak výrazné zvýšení zájmu o budování fotovoltaických elektráren v areálech firem. Těch je sice početně méně, ale obvykle mají vyšší výkon. Z hlediska instalovaného výkonu tak pokračuje boom nastartovaný v roce 2022.

Na konci letošního roku by se měl podle odhadů Solární asociace výkon všech fotovoltaických

elektráren na území České republiky pohybovat na úrovni 4 500 MWp.

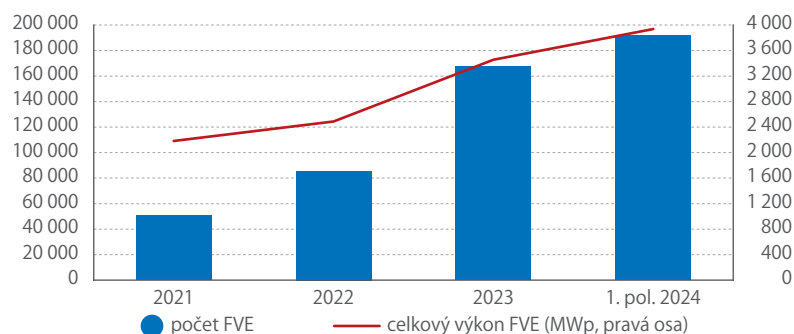
V krajském srovnání přibýlo v letošním prvním pololetí nejvíce fotovoltaických elektráren ve Středočeském kraji, do provozu zde bylo uvedeno 4 735 elektráren s výkonem 73 MWp. Druhou příčku zaujal s 2 784 elektrárnami o výkonu 56 MWp Jihomoravský kraj, třetí pozici držel Moravskoslezský kraj, kde bylo instalováno 2 291 elektráren s výkonem 38 MWp.

ZÁJEM O BATERIE KLESL

Z fotovoltaických elektráren instalovaných v první polovině letošního roku je 85 % vybaveno baterií pro akumulaci energie. Loni to přitom bylo 91 %. Tento pokles je připisován taktéž přesunu rozvoje fotovoltaiky do firemního segmentu, kde je zájem o akumulaci nižší. Z nových firemních instalací využívá baterii 58 %, zatímco na rodinných domech je to 87 %. Průměrná velikost akumulace je 13,7 kWh a celková kapacita baterií v kombinaci s fotovoltaikou v Česku je 1 705 MWh. Velkokapacitní bateriová úložišť, která jsou napojena i na jiné než solární zdroje, mají oproti tomu celkovou kapacitu zhruba 55 MWh.

Velká část solárních elektráren u nás využívá dotační podpory. Z programu Nová zelená úsporám již bylo od roku 2019 do konce letošního června za účelem budování fotovoltaických elektráren vyplaceno téměř 30 mld. Kč, schváleno k proplacení bylo ještě o 6 mld. Kč více. Podpora z operačního programu Životní prostředí dosáhla téměř 400 mil. Kč.

FOTOVOLTAICKÉ ELEKTRÁRNY V ČESKU

Zdroj: Solární asociace

SRPEN 2024

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů v ekonomiku se meziměsíčně zvýšila o 3,8 bodu na hodnotu 96,8. Důvěra spotřebitelů vzrostla o 0,6 bodu na 97,9. Souhrnný indikátor důvěry vzrostl o 3,3 bodu na 97,0. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku vyšší.

+3,3
bodu

+2,9
bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra podnikatelů v ekonomiku ve srovnání se srpnem zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 2,9 bodu na 94,4. Meziročně je důvěra v průmyslu vyšší.

+3,0
bodu

STAVEBNICTVÍ

Mezi podnikateli ve stavebnictví důvěra v ekonomiku vzrostla. Indikátor důvěry meziměsíčně stoupl o 3,0 bodu na 108,5. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví vyšší.

+1,3
bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 1,3 bodu na hodnotu 96,0. Ve srovnání s loňským zářím je důvěra v obchodě vyšší.

+5,1
bodu

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra v ekonomiku meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 5,1 na hodnotu 98,1. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

+0,6
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se oproti srpnu zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 0,6 bodu na hodnotu 97,9. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů vyšší.

Spolupracujeme s odborníky mnoha profesí

Odbor statistiky obchodu, dopravy, služeb, cestovního ruchu a životního prostředí, jehož ředitelem je Pavel Vančura, má velmi široký zásah. Proto často využívá znalostí expertů mimo ČSÚ.

Pojďme si probrat jednotlivé oblasti z vašeho odboru postupně. Jak reaguje statistika obchodu, dopravy a služeb na nové formy ekonomiky, které se objevily v posledních letech?

Řekl bych, že jednotlivá odvětví ekonomiky pokrýváme v rámci možností dobře. Na změny struktury reaguje klasifikace NACE, která v současné době prochází velkou revizí. Po jejím dokončení

a implementaci se odvětví budou seskupovat podle produktů, nikoli prodejních kanálů.

Podniky mají povinnost vyplňovat výkazy a dodávat nám data bez ohledu na to, zda se pohybují víc ve virtuálním prostředí na internetu, nebo prodávají prostřednictvím klasických kanálů. Pokud firma podniká legálně, má na svou činnost příslušná oprávnění a je také zachycena v příslušných evidencích a statistikách.

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

Ani ČSÚ nestojí stranou a zavádí nové technologie a hledá nové zdroje dat, aby mohl snižovat administrativní zátěž respondentů. Nyní například intenzivně pracujeme na rozšíření scanner dat a náš nově vyvíjený statistický informační systém SIS 5.0 v budoucnu snad rovněž umožní stahovat data pro statistické účely přímo z informačních systémů podniků, takže vykazování by mohlo fungovat automaticky bez nutnosti vyplňovat speciální formuláře.

Dokáže statistika sledovat i sdílené služby typu Airbnb nebo Uber?

Opět opakují, že pokud je podnikání legální, je podchycené v příslušných evidencích, a tedy i ve statistikách. Co se týká různých internetových platform, podle nově připraveného nařízení EU, pokud ho členský stát přijme, budou na platformách moci být zveřejňovány pouze nabídky subjektů, které jsou oficiálně registrované. Neregistrovaný poskytovatel by se proto neměl ve standardních kanálech objevit. Ten registrovaný vede předepsanou evidenci, platí daně a bude zahrnut i ve statistikách.

Přejdeme tedy k druhé oblasti. Odkud se získávají data pro statistiky cestovního ruchu?

Základ tvoří šetření, které probíhá kontinuálně v hromadných ubytovacích zařízeních – hotelech, penzionech, kempech a podobně. Jejich provozovatelé vyplňují pravidelně každý měsíc nebo čtvrtletí statistické výkazy, které my potom zpracováváme. Z nich získáváme přehled, kolik se v daném období ubytovalo hostů, kolik z toho bylo Čechů a kolik cizinců. Toto šetření by v budoucnu mělo být částečně či úplně nahrazeno administrativními daty ze systému eTurista, který vzniká v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

Další významný zdroj informací tvoří šetření v domácnostech. Tazatelé ČSÚ se ptají lidí, kam cestovali, jak dlouho tam byli, jaké využívali dopravní prostředky a kolik za cestu utratili.

Opačný směr, tedy příjezdy zahraničních turistů do Česka, bohužel ČSÚ nesleduje. Vzhledem k tomu, že jsme součástí Schengenského prostoru, nemůžeme odchytávat lidi na hranicích, počítat je a ptát se jich, na jak dlouho přijíždějí a co tu budou dělat.

Tyto informace získává státní agentura Czech-Tourism, která prostřednictvím výzkumné agentury na turisticky atraktivních místech oslovuje cizince a zjišťuje, která místa navštívili, kolik u nás utratili peněz či s jakými se potýkají problémy.

Co lze ze statistik o cestovním ruchu vyčíst? Došlo po covidové pandemii k nějakým trvalejším změnám v trendech cestování, nebo se vše vrací do starých kolejí?

V prvé řadě lze říct, že cestovní ruch se vrací na předcovidová čísla. Zároveň se ale změnila jeho struktura. Za covidu, kdy bylo cestování omezené, se hodně nastartovala domácí poptávka. Češi navštěvovali cíle ve své zemi a táhli čísla nahoru. Zájem o domácí

cestování neopadl ani po konci pandemie, takže díky němu se celkový výkon odvětví turistického ruchu u nás dostal poměrně brzy na předcovidovou úroveň. Cizinců je ale pořád ještě méně než v roce 2019, kdy byl příjezdový cestovní ruch na svém vrcholu.

Je pokles návštěvnosti ze strany zahraničních turistů jenom český problém, nebo se s ním potýkají i jiné země?

V tomto ohledu bude situace podobná v celé Evropě. Nejprve vlivem covidu výrazně klesl příliv zahraničních turistů, například z Číny, která byla pro Evropu zajímavou zdrojovou zemí. Následně v důsledku války na Ukrajině vypadli návštěvníci z Ruska. Ti u nás byli významnými hosty, zejména lázni. Ale statistiky ukazují, že návštěvnost ze zahraničí zase narůstá.

Mění se nějak způsoby cestování?

V této oblasti k nějakým zásadním změnám nedochází. Mění se však to, jak cestovní ruch vnímáme. Stále častěji se hovoří o overturismu, tedy přetížení některých lokalit nadměrnou návštěvností. S tím úzce souvisí téma udržitelného cestovního ruchu, jehož role bude nejspíš dál posilovat.

Jak se na výkonech cestovního ruchu projevila inflace a zhoršení ekonomické situace domácností?

Je zřejmé, že cestování patří mezi zbytečné statky. Když na to člověk nemá, tak na dovolenou nejede, nebo volí levnější alternativu. Ale osobně si myslím, že cestovat se bude stále. Bylo to vidět, když se rozvolnily restriktce po covidu, jak výrazný boom nastal. Snížení reálných příjmů a ekonomická situace v jednotlivých zemích má na cestování vliv, ale že by nastalo nějaké radikální omezení, to nepředpokládám.

Chystají se ve statistice cestovního ruchu nějaké novinky?

Zásadní novinku, o které jsem se již zmínil, připravuje Ministerstvo pro místní rozvoj. V jeho gesci by měl v příštích letech vzniknout registr eTurista, na který by měli být napojeni všichni poskytovatelé ubytovacích služeb včetně Airbnb. Až se vše zprovozní, začneme z něj přebírat data, a provozovatelům ubytovacích služeb tak plně nebo částečně odpadnou povinnosti s vyplňováním statistických výkazů. Bude záležet na tom, jaká data eTurista statistice poskytne.

Podnikatelé v turistickém ruchu by kromě toho, že poskytují svá data, měli být také uživateli vašich statistik. Máte od nich zpětnou vazbu, jak statistické výstupy využívají?

Zpětnou vazbu dostáváme zejména tehdy, když nějaké údaje přestaneme poskytovat nebo když se změní metodika, a to se projeví na výkyvu v časové řadě. Pak se ozývají ti, kteří byli zvyklí na určitou formu a strukturu dat a novinky jim naruší dosavadní rutinu.

Ale podle toho, jak často jsou naše výstupy citovány v médiích, vidíme, že se o ně lidé zajímají.

Pokud je podnikání legální, je podchycené v příslušných evidencích, a tedy i ve statistikách.

Ing. Pavel Vančura

Vystudoval Podnikohospodářskou fakultu Vysokého učení technického v Brně. Svou profesní kariéru spojil se statistikou a ČSÚ. Jeden a půl roku působil v Lucemburské kanceláři Eurostatu jako národní expert v oblasti statistiky cestovního ruchu. O statistice cestovního ruchu přednášel na řadě konferencí a workshopů a své zkušenosti předával i studentům VŠE v Praze.

Ke změnám dochází v souvislosti s vývojem klimatu a zvyšováním důrazu na udržitelnost asi i ve statistice životního prostředí. Můžete popsat ty nejdůležitější?

Statistika životního prostředí je velmi široká. Sledované ukazatele se soustředí v takzvaných environmentálních účtech. Ty byly nedávno nařízením EU rozšířeny a začínají se sledovat například samostatně a rozšířeněji dotace do životního prostředí nebo vznikl účet lesů. Velké téma jsou také ekosystémové účty. Jejich součástí je sledování rozsahu, podmínek a služeb, které ekosystém nabízí, například jak k rozvoji ekosystémů přispívají opylovači. Jedním ze sledovaných ukazatelů bude například také index ptáků vypovídající o tom, kolik ptáků v daném ekosystému žije, jinými slovy, jak je ekosystém kvalitní. Měří se také uhlík v půdě a další veličiny. Pro tyto oblasti ČSÚ samozřejmě nedisponuje kvalifikovanými odborníky, proto spolupracujeme s řadou vědeckých a akademických institucí. Pomáhají nám specialisté Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd – Czechglobe, jsme v úzkém kontaktu s Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů, Českou společností ornitologickou a řadou dalších institucí i jednotlivců. Spolu s nimi hledáme vhodné zdroje dat a efektivní způsoby jejich dlouhodobého sledování.

S životním prostředím úzce souvisí rovněž oblast udržitelného rozvoje, jež má přesah i do dalších sfér činnosti moderní společnosti, která by se měla chovat odpovědně a na nikoho nezapomenout. Při sběru dat

pro naše statistiky proto spolupracujeme i s dalšími odbory a odděleními u nás na úřadě, od zemědělství a lesnictví, přes trh práce až třeba po národní účty.

Je tvorba a sledování indikátorů stavu životního prostředí koordinována na evropské úrovni, nebo si statistici z každé země musejí poradit sami?

Tlaky na vytvoření účtů byly poměrně velké, takže nařízení vzniklo dřív, než podrobná metodika. Základní metodické pokyny od Eurostatu tedy sice už máme, ale na detailech se zatím stále pracuje. Snahou přitom je, využívat maximum toho, co už je k dispozici. Hodně informací už někdo sleduje a zaznamenává, jde jen o to, vše podchytit a zkoordinovat.

Začnou se všechny ekosystémové účty naplňovat v termínech daných evropským nařízením, nebo hrozí zpoždění?

Občas se potýkáme s komplikovanou byrokracií. Příslušná data sice existují, ale dostat se k nim je někdy dost obtížné. Složitější je například získat potřebná data pro dotace a transfery mířící do životního prostředí, a ty navíc rozdělit podle ekonomických činností. Někdy se stává do cesty i legislativní překážky. Abychom mohli přebírat některá data, je třeba upravit zákon nebo vyhlášku.

Ale já věřím, že se nám postupně podaří všechny procesy doladit a že povinnosti vyplývající z nařízení dokážeme splnit včas.

Jaké hlavní úkoly před vámi stojí pro nadcházející měsíce?

Kromě implementace environmentálních účtů je to zejména projekt udržitelného rozvoje PUDR 2. V první, již dokončené etapě jsme vyhledávali indikátory, na jejichž základě by odborníci na Ministerstvu životního prostředí mohli vyhodnocovat stav udržitelného rozvoje a vytvářet strategie do budoucna. Nyní se chceme zaměřit na automatizaci sběru dat potřebných pro sestavení indikátorů.

A v neposlední řadě průběžně komunikujeme s týmem Ministerstva pro místní rozvoj, který má na starosti vývoj registru eTurista. Cílem je napojit na něj naše systémy a přebírat z něj data o návštěvnosti ubytovacích zařízení.

Jak jste se dostal ke statistice?

Práce s čísly mě vždycky bavila, a tak jsem hned po škole v roce 2002 nastoupil do ČSÚ. Tehdy jsem vůbec neměl vyhraněnou oblast, kterou bych se chtěl zabývat, a shodou okolností jsem byl zařazen do oddělení statistiky cestovního ruchu. Oblast cestovního ruchu mě zaujala a asi za tři čtvrtě roku jsem se stal vedoucím oddělení. Na této pozici jsem setrval téměř 22 let. Do gesce mého oddělení později přibýly ještě oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje a v roce 2023 jsem byl jmenován ředitelem celého odboru. Mé pracovní portfolio se tak rozrostlo ještě o podnikové statistiky a odpady.

Kolik platíme za bydlení

V nájmu bydlí zhruba pětina domácností v Česku, vydá za něj v průměru 30 % ze svých příjmů. Náklady na bydlení vloni meziročně vzrostly průměrně o 21,7 %.

**SIMONA
MĚŘINSKÁ**

oddělení příjmů,
výdajů a životních
podmínek
domácností

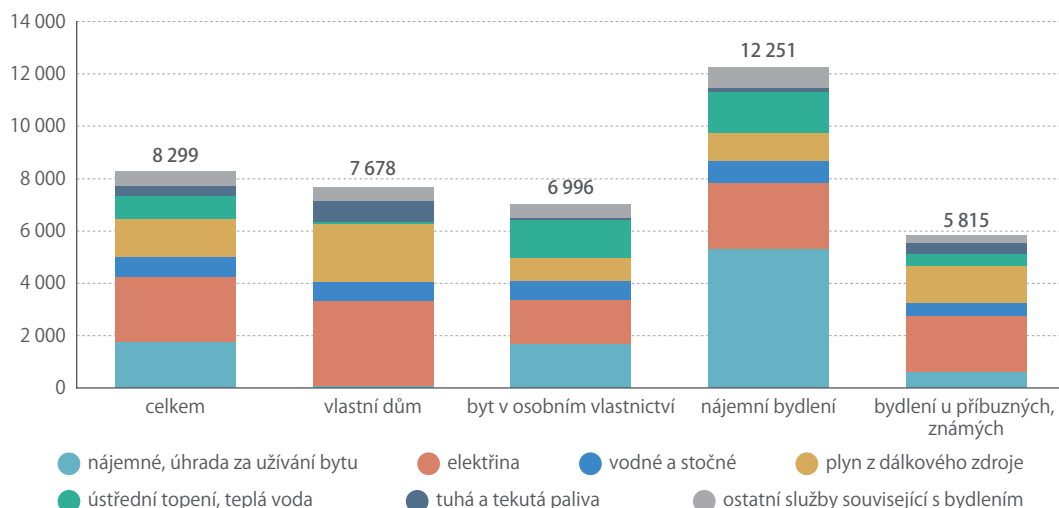
Jedním z cílů výběrového šetření Životní podmínky, které ČSÚ provádí už 18 let v řadě, je získávat údaje o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení českých domácností. Podle zatím posledních výsledků z loňského roku žije v České republice téměř 40 % domácností v rodinných domech, ve vlastních bytech pak skoro 30 % domácností. Když k tomu přičteme bezmála 6 % domácností, které žijí v družstevních bytech, můžeme konstatovat, že téměř tři čtvrtiny domácností v Česku bydlí „ve svém“. Bydlení v nájmu se pak týká dlouhodobě zhruba pětiny domácností,

vloni to bylo konkrétně 21,2%. U příbuzných či známých loni bydlelo 6,1 % domácností.

NEJDRAŽŠÍ JSOU NÁJMY

Za střechem nad hlavou se samozřejmě platí a cena se liší právě podle toho, jestli bydlíte ve vlastním, anebo v pronájmu. Celkové výdaje za bydlení zjištěné na jaře roku 2023 činily v průměru 8 299 Kč měsíčně na domácnost. Nicméně v nájemních bytech musely domácnosti vydat ze své kapsy v průměru zhruba 12 300 korun měsíčně, přičemž největší položkou

VÝDAJE ZA BYDLENÍ V JEDNOTLIVÝCH POLOŽKÁCH PODLE PRÁVNÍ FORMY V ROCE 2023 (Kč)

Zdroj: ČSÚ, SILC

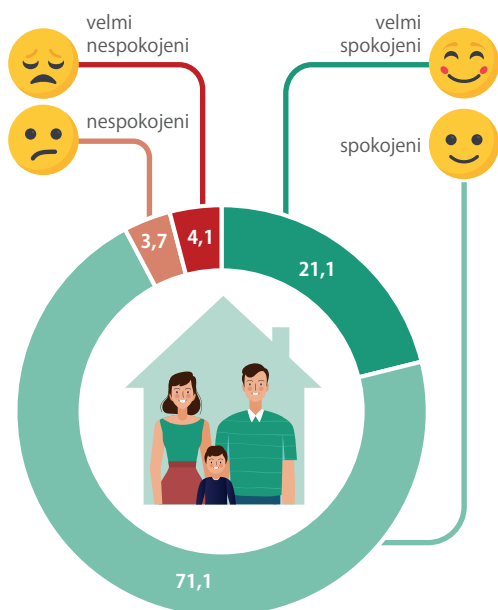
bylo samotné nájemné (přes 43 % z celkové částky). Oproti tomu vlastní rodinný dům vycházel z hlediska průměrných vynaložených nákladů na 7 700 Kč měsíčně. V něm lidé zaplatili nejvíce za elektřinu a plyn, které jsou nejčastějšími zdroji energie pro vytápění, a to v součtu 72 % z celkových nákladů. Další velkou položkou ve vlastních rodinných domech byly též výdaje za tuhá a tekutá paliva a vodné a stočné.

Všichni víme, že výdaje za bydlení v posledních letech významně rostou. Do roku 2021 byl růst celkových nákladů na bydlení poměrně pozvolný. V roce 2022 se zvedly o 10,4 %, avšak v roce 2023 se celkové výdaje meziročně zvýšily o 21,7 %. Nejvíce se na tom podílel dramatický růst výdajů za plyn (o 43,6 %) a za elektřinu (o 26,4 %). Vodné a stočné se také citelně zvýšilo, konkrétně o 12,2 %. Nájemné se sice zvedlo také, ale meziročně jen o 6,3 %.

NÁKLADY ROSTOU, ALE KAŽDÉMU JINAK

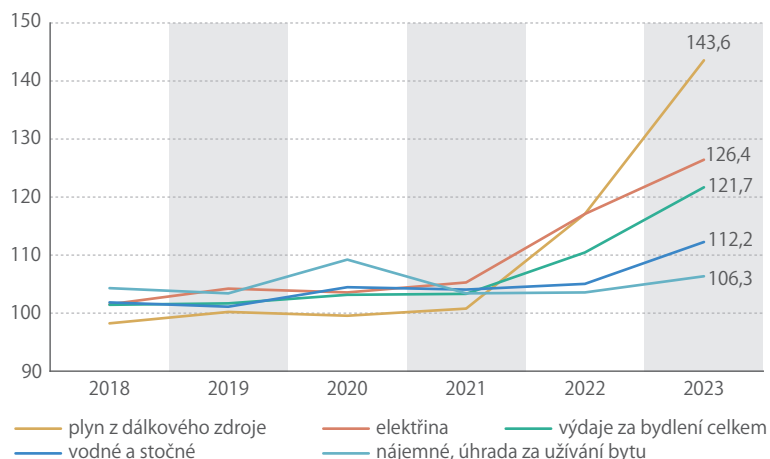
Z hlediska životních podmínek domácností je důležité hodnotit výdaje za bydlení také ve vztahu k příjmům domácnosti. Ze svého čistého příjmu vynakládaly domácnosti za bydlení v roce 2023 průměrně 16,7 %. Tento podíl meziročně vzrostl o 1,9 p. b. Nicméně mezi jednotlivými typy domácností jsou opět významné rozdíly. Rodiny i jednotlivci žijící v nájemních bytech platili za bydlení v průměru 30,3 % ze svých peněžních příjmů. Jejich náklady na bydlení byly totiž oproti vlastnickému bydlení téměř dvojnásobné. Domácnosti bydlící ve vlastním platily výrazně méně – konkrétně v rodinných domech 13,5 % a v bytech v osobním vlastnictví 14,0 % z čistého příjmu. Lidé, kteří bydlí u příbuzných či známých, sice platí za bydlení podstatně méně, než je průměr za Českou republiku, avšak často jsou to nízkopříjmové osoby a studenti, takže i pro ně představují výdaje za bydlení významnou částku.

SPOKOJENOST S BYDLENÍM V ROCE 2023 (% domácností)

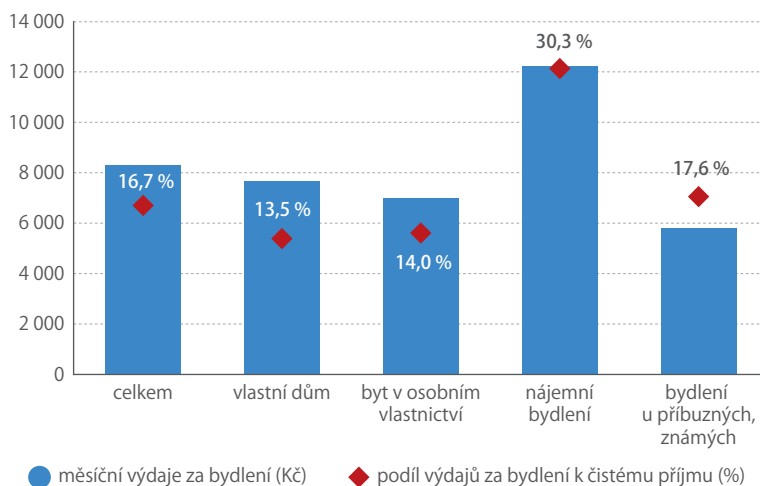

Zdroj: ČSÚ, SILC

MEZIROČNÍ INDEXY VÝDAJŮ ZA BYDLENÍ

VÝDAJE ZA BYDLENÍ A JEJICH PODÍL NA ČISTÉM PŘÍJMU DOMÁCNOSTI V ROCE 2023

Zdroj: ČSÚ, SILC

KOHO TRÁPÍ VYSOKÁ ZÁTĚŽ

S růstem nákladů na bydlení došlo rovněž ke zhoršení vnímání těchto nákladů coby zátěže rodinného rozpočtu. Zatímco v roce 2022 vnímalo náklady na bydlení jako velkou zátěž 17,8 % domácností, v roce 2023 podíl těchto domácností vzrostl na 21,2 %. Nejvíce pociťovaly velkou zátěž náklady na bydlení domácnosti v nájemním bydlení, a to téměř 35 % z nich.

V České republice žije již více než půl milionu (514,5 tisíc) domácností, které v roce 2023 platily za bydlení včetně energií více než 40 % ze svých čistých příjmů. V takovém případě hovoříme o tzv. vysoké zátěži bydlením. Necelé dvě třetiny z nich, tj. zhruba 310 tis. domácností, bydlí v pronajatém bytě. Nejčastěji se jedná o ekonomicky neaktivní seniory, kteří žijí sami. Je mezi nimi také více žen než mužů a každý pátý z nich je starší 65 let. Podobný je i podíl osob starších 75 let. Zpravidla žijí ve velkých městech, v bytových domech a mnohdy ve velkometrážních bytech nad 70 m², což je pro jednotlivce pochopitelně nákladné. Podíl domácností s vysokou zátěží bydlením v posledních dvou letech stoupá, v roce 2023 vzrostl meziročně o 2,3 p. b.

Češi jsou s bydlením spokojeni

Přes 90 % českých domácností je spokojeno s kvalitou svého bydlení. Nejvíce je trápí hluk od sousedů nebo z ulice. Převážná většina bytů či domů má kvalitní okna s více skly.

**SIMONA
MĚŘINSKÁ**

oddělení příjmů,
výdajů a životních
podmínek
domácností

Každoroční statistické zjišťování Životní podmínky zahrnuje vždy také speciální okruh otázek na aktuální téma. V loňském roce se zaměřil mimo jiné i na kvalitu bydlení. Respondenti měli hodnotit celkovou spokojenost s bydlením. Ukázalo se, že devět z deseti českých domácností (92,2 %) je s kvalitou svého bydlení spokojeno nebo dokonce velmi spokojeno. Pouze 7,8 % domácností bylo nespokojených či velmi nespokojených.

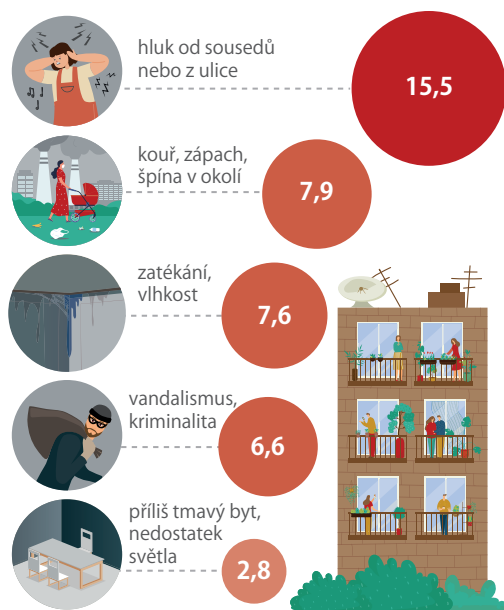
TRÁPÍ NÁS HLUK A NEPOŘÁDEK V OKOLÍ

I přes vysoký podíl spokojených se v souvislosti s bydlením mohou domácnosti potýkat s některými problémy. Nejčastějším z nich je hluk od sousedů nebo z ulice, na který si stěžovalo 15,5 % respondentů. Následují kouř, zápach, znečištění nebo jiné problémy se životním prostředím v okolí, které trápí 7,9 % domácností. Dalším neduhem je zatékání střechou, vlhké zdi v bytě nebo shnilé rámy oken, což zmínilo 7,6 % respondentů. Okrajově si lidé stěžovali také na vandalismus nebo kriminalitu v okolí (6,6 %), popř. na to, že mají příliš tmavý byt s nedostatkem denního světla.

ZATEPLENÍ JE VĚTŠINOU STARŠÍHO DATA

Šetření rovněž sledovalo oblast renovací domů a bytů, především z hlediska zvyšování energetické účinnosti bydlení. Téměř dvě třetiny domácností uvedly, že mají zateplenou fasádu, střechu nebo podlahy, ale jenom desetina domů či bytů má zateplení relativně nové, provedené před méně než pěti lety.

PROBLÉMY S BYDLENÍM V ROCE 2023 (% domácností)

Zdroj: ČSÚ, SILC

Pokud jde o výměnu starých netěsnících oken za nová s lepšími termoizolačními vlastnostmi, je z výsledků patrné, že převážná většina domácností (87,8 %) již má okna s dvojitými nebo trojitými skly, ale jen 11,7 % respondentů uvedlo, že tuto renovaci podstoupili v posledních pěti letech.

RENOVACE DOMU/BYTU – ZATEPLENÍ STĚN A VÝMĚNA OKEN V ROCE 2023 (%)

Zdroj: ČSÚ, SILC

Naděje dožití v Česku se prodlužuje

Naděje dožití při narození v Česku v roce 2023 pokračovala v rostoucím trendu. Nejvyšší hodnoty zaznamenala Praha, nejnižší Ústecký kraj.

DAVID MORÁVEK
oddělení
demografické
statistiky

Naděje dožití při narození neboli střední délka života udává průměrný počet let, kterou má naději ještě prožít právě narozený chlapec nebo děvče při zachování úmrtnostních poměrů sledovaného období. Jedná se o souhrnný ukazatel z úmrtnostních tabulek, který odráží úmrtnostní poměry daného období ve všech věkových skupinách.

V roce 2023 se naděje dožití při narození mužů i žen v Česku zvýšila meziročně téměř o 0,8 roku. Za předpokladu neměnné úmrtnosti v čase by se narozený chlapec v průměru dožil 76,9 roku a narozené děvče 82,8 roku. Naděje dožití se zvýšila již druhým rokem v řadě, po dočasném poklesu v důsledku vyšší úmrtnosti v době pandemie. Naděje dožití během let 2020 a 2021 poklesla u mužů o 2,2 roku až na 74,1 roku a u žen o 1,6 roku na 80,5 roku, přičemž tyto hodnoty z roku 2021 znamenaly návrat ke stavu úmrtnosti z konce prvního desetiletí tohoto století. Následný nárůst střední délky života v letech 2022 a 2023 naznačuje postupné zotavení po pandemii s návratem k rostoucímu trendu. V porovnání s úrovní úmrtnosti před pandemií v roce 2019 byla průměrná očekávaná délka života novorozenců

z roku 2023 delší u chlapců o 0,6 roku a u děvčat o 0,7 roku.

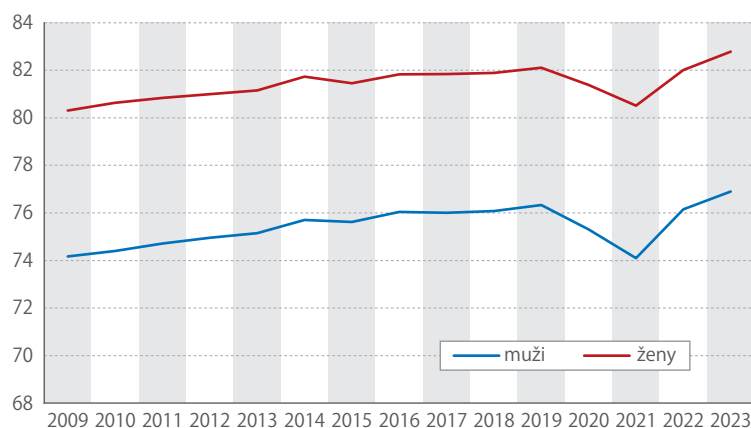
V letech 2009 až 2019 se naděje dožití zvýšila přibližně o dva roky – u mužů ze 74,2 na 76,3 roku a u žen z 80,3 na 82,1 roku. Největší nárůst byl zaznamenán mezi lety 2013 a 2014, kdy se naděje dožití u mužů i žen prodloužila o téměř 0,6 roku. Naopak mezi lety 2014 a 2015 došlo k mírnému poklesu, kdy se naděje dožití snížila o 0,1 roku u mužů a o 0,3 roku u žen. V období 2016–2018 rostla naděje dožití nejpomaleji (u mužů i žen o 0,1 roku).

V posledních 15 letech se rozdíl v délce života mezi muži a ženami postupně snižoval, tuto klesající tendenci však dočasně přerušila pandemie. Zatímco v roce 2019 žily ženy v průměru o 5,8 roku déle než muži, v roce 2021 nadúmrtnost mužů přidala ženám až o 6,4 roku života navíc. To ukazuje, že pandemie měla výraznější dopad na muže. V roce 2023 se rozdíl opět zmenšil na 5,9 roku. Mezi lety 2009 a 2019 se tento rozdíl snížil o téměř 0,4 roku.

DALŠÍ UKAZATELE

Kromě tradiční charakteristiky střední délky života při narození se

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ V LETECH 2009 AŽ 2023 (roky)

Zdroj: ČSÚ

SMRT VE STATISTICE

OBSAH

21

Naděje dožití v Česku se prodlužuje

V roce 2023 se naděje dožití při narození v Česku zvýšila meziročně téměř o 0,8 roku. Narozený chlapec by se v průměru dožil 76,9 roku a narozené děvče 82,8 roku.

25

Čísla v době covidu byla extrémní

V posledních čtyřech letech zaznamenala statistika v počtu úmrtí dramatické změny. Rekordní hodnoty dosáhly počty zemřelých v roce 2021.

28

Úmrtnost dětí v Česku je nízká

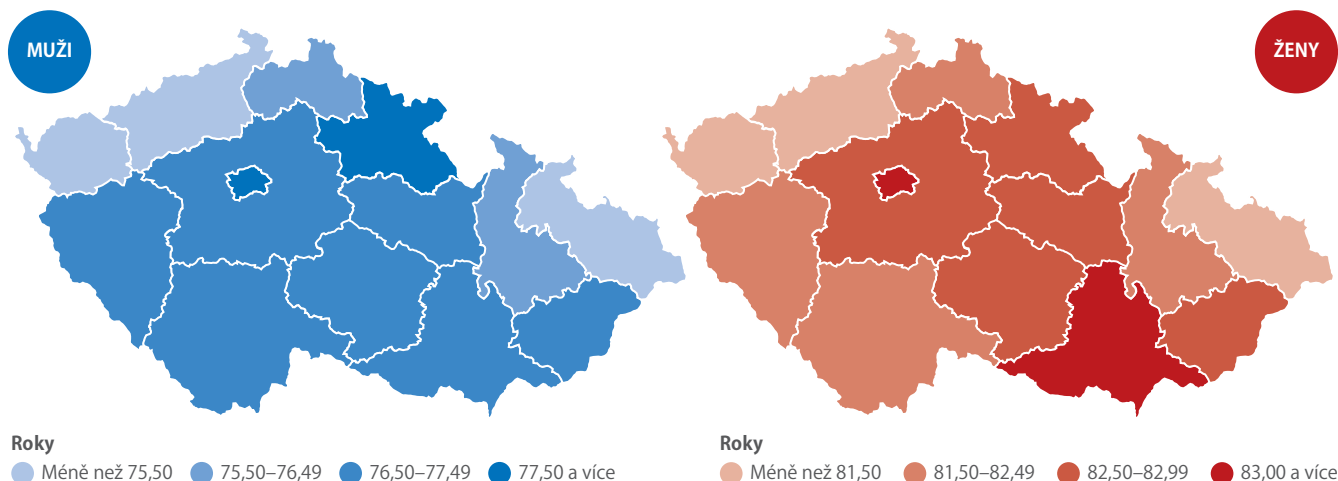
Zastoupení dětí mezi zemřelými u nás nepřekračuje půl procenta. Ročně však stále zemře několik stovek mladých lidí do 15 let.

32

Mrtví na cestách

Podle oficiálních statistik se v posledních letech daří ve vyspělých zemích snižovat počty úmrtí souvisejících s dopravou.

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ PODLE KRAJŮ V LETECH 2022 AŽ 2023 (roky)

Zdroj: ČSÚ

k popisu délky lidského života často používají i další ukazatele, jako je modální a mediánová délka života. Vývoj délek života byl ve všech případech mezi lety 2009 a 2023 příznivý, přičemž jejich růst byl pandemií v letech 2020 a 2021 přerušeno jen dočasně. Modální délka života, která představuje nejčastější věk úmrtí, poskytuje stabilnější obraz o délce života v populaci. V roce 2009 byl nejčastější věk úmrtí u mužů 82,6 roku a u žen 86,1 roku. Do roku 2023 tento věk vzrostl u mužů na 84,5 roku, zatímco u žen na 88,7 roku, tedy u žen více (o 2,6 roku) než u mužů (o 1,9 roku). Mediánová délka života udává věk, jehož se při dané úmrtnosti dožije právě polovina narozených. Ve srovnání se střední délkou života je méně citlivá na extrémní hodnoty, jako jsou úmrtí ve velmi nízkém nebo vysokém věku. Mediánová neboli pravděpodobná délka života mužů se mezi lety 2009 a 2023

prodloužila ze 76,9 na 79,6 roku (o 2,7 roku). U žen byl zaznamenán obdobný nárůst z 83,0 na 85,4 roku (o 2,4 roku).

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY

Regionální pohled na naději dožití při narození v dvouletém období 2022–2023 ukazuje, že nejvyšší byly hodnoty tohoto ukazatele v Praze, a to 78,2 roku u mužů a 83,8 roku u žen. Na druhém a třetím místě následovaly u mužů kraje Královéhradecký (77,7) a Vysočina (77,3) a u žen kraje Jihomoravský (83,1) a Zlínský (83,0). Naopak nejnižší naději dožití měli muži i ženy ve stejných třech krajích, jen v jiném pořadí. U mužů to byly kraje Ústecký (74,5), Moravskoslezský (74,8) a Karlovarský (75,2), zatímco u žen Ústecký (80,4), Karlovarský (81,1) a Moravskoslezský (81,4). Srovnání naděje dožití v krajích s údajem

JAKÉ JSOU HLAVNÍ TRENDY V OBLASTI POHŘEBNICTVÍ U NÁS ZA POSLEDNÍ ROKY?

O oboru pohřebnictví se mluví jako o velmi zkostrnatěném. Lidé pracující v pohřebnictví si to ale nemyslí. Vynecháme-li období covidu, které bylo v našem oboru velmi hektické a vše se měnilo z hodiny na hodinu, tak se do oboru promítly především zvýšené ceny plynu a elektřiny. Z toho vyplynulo zdražení rakví, květin a dalších služeb, a to mělo a stále má vliv na rozhodnutí, zda rodina uspořádá obřad, či nikoliv. V poslední době se nově provádějí pohřby na loukách a zahradách, v divadlech či v parcích. Navíc se v nabídce pohřebních služeb objevují kromě černých a hnědých rakví i rakve barevné, nebo takové, které lze dozdobit dle zálib zemřelého. Možností je mnoho, a je jen na přání objednavatele, co využije a zda službu vidí jen jako „vyhazování peněz“, nebo jako poslední službu a úctu k zemřelému. Z pohledu ekonomického někteří pozůstalí začali více

**RENÁTA
BŘEZINOVÁ
BENEŠOVÁ**

předsedkyně Sdružení
pohřebnictví v ČR

šetřit. Každá slušná pohřební služba vyjde zákazníkovi vstříc, například možností splátek, pokud vidí, že pozůstalí mají vůli pohřbít, a nedostává se jim na tuto poslední službu zemřelému dostatek financí.

Náš stát povoluje pouze dva druhy pohřbení (nikoliv pohřbů – obřadů), a to je uložení do hrobu či hrobky, nebo kremace. Kremace v Česku převládá. Statistiky počtů kremací existují pouze neoficiální, ale udává se, že tvoří asi 80%. Záleží na zvycích v jednotlivých krajích. V Praze volí kremaci až 98% klientů, na jižní Moravě zhruba 50 až 60%.

Ve světě se během posledních deseti let objevily i jiné druhy pohřbení. Vše je ale v plenkách, zkoumají se ekonomické i ekologické dopady. Je tedy otázkou, jak se pohřbívání bude v budoucnu vyvíjet a co převáží, a zda se nezmění pouze přístup k pohřbu (obřadu).

JAKÉ NEJZAJÍMAVĚJŠÍ NOVINKY V OBLASTI POHŘBŮ SE OBJEVILY V ČESKU V POSLEDNÍCH LETECH? JAK SE VYVÍJÍ ZÁJEM O PŘEDPLACENÍ POHŘBU?

JIŘÍ ŠTĚPÁNEK

jednatel společnosti Goodbye

Podle našich statistik přes 80% pražských zákazníků volí kremaci bez obřadu. Tento trend od 90. let stále roste (i mimo Česko) a je nejčastěji uveden v závětech.

Zhruba 30% zákazníků má zájem o ekologické urny, které se lehce rozloží v přírodě nebo obsahují sazenice stromů. Setkáváme se také s tím, že zákazníci mají negativní zkušenosti s tradičními pohřby v obřadní síni. Zajímají je alternativní rituály nebo se chtějí rozloučit sami a neformálně.

Roste zájem o památní předměty a šperky. Dříve si rodina nechala na památku ustříhnout pramínek vlasů, dnes si mohou vybrat z předmětů, do kterých výrobci zakomponují malé množství popela.

Trend předplacených pohřbů do Česka ještě nepřišel. Oproti zahraničí jsme úplně na začátku. Myslíme, že je to hlavně kvůli legislativním překážkám a skutečnosti, že u nás neexistují fondy pro bezpečné ukládání peněz klientů, které by pohřební služby mohly využívat. Služby tak musejí řešit zakládání a fungování vlastních fondů, a cena předplacených pohřbů je proto velmi vysoká.

za Česko vypovídá, že naděje dožití byla v Praze vyšší než v Česku jako celku o 1,7 roku u mužů a o 1,4 roku u žen. Kromě Prahy měli o více než jeden rok vyšší naděje dožití oproti republikové hodnotě také muži v Královéhradeckém kraji (+1,2 roku). Na druhé straně se pak od průměru výrazně odchyloval Ústecký kraj, kde byla naděje dožití u mužů i u žen o 2,0 roku nižší, a dále Karlovarský kraj s odchylkou -1,3, resp. -1,4 roku od hodnot pro Česko.

Vývoj naděje dožití v krajích Česka mezi obdobími 2018–2019 a 2022–2023 potvrdil celkové zlepšení úmrtnosti v čase, a to i v regionech, které byly výrazněji zasaženy pandemií. Nejvíce se zvýšila naděje dožití u mužů ve Zlínském kraji (o 0,7

roku), v Plzeňském kraji a v Kraji Vysočina (v obou o 0,6 roku). Pouze v Praze byla naděje dožití mužů pro období 2022–2023 nižší (o 0,2 roku) než v období před pandemií. U žen došlo k největšímu nárůstu (o 0,9 roku) v Karlovarském kraji, následovaném Prahou (+0,8) a Středočeským krajem (+0,7). Při porovnání období 2008–2009 s 2022–2023 rostla naděje dožití nejvíce u mužů v Praze (o 2,8 roku), dále v krajích Středočeském (o 2,5 roku) a Olomouckém (o 2,2 roku). U žen zaznamenaly největší nárůst naděje dožití v kraji Zlínském (o 3,1 roku), dále ve Středočeském a Královéhradeckém (u obou o 2,6 roku).

Zajímavý je pohled na rozdíl v naději dožití mezi muži a ženami, který se v jednotlivých krajích výrazně lišil. Například v Královéhradeckém kraji měly ženy naděje dožití o 4,8 roku vyšší než muži, zatímco v Moravskoslezském kraji tento rozdíl dosahoval 6,6 roku. Mezi kraje s nižším rozdílem patřil také kraj Plzeňský (5,2) a Jihočeský (5,4), zatímco vyšší rozdíly byly zaznamenány v kraji Zlínském (6,4) a Olomouckém (6,3).

NADĚJE DOŽITÍ PODLE VĚKU

Rozdíly v naději dožití při narození jsou dány odlišnými mírami úmrtnosti. Rozklad rozdílu na příspěvky jednotlivých věkových skupin umožňuje lépe pochopit, které věkové skupiny přispěly více či méně ke změně naděje dožití v průběhu času. Pro tyto účely byly sledovány věkové skupiny 0–14, 15–39, 40–64, 65–74, 75–84 a 85 a více let.

Ve sledovaném období, mezi roky 2009 a 2023, došlo k růstu naděje dožití při narození v Česku u mužů o 2,7 roku a u žen o 2,5 roku. U mladších věkových skupin, konkrétně ve věku 0–14 let a 15–39 let, zůstala úmrtnost téměř nezměněná. To znamená, že jejich podíl na celkovém růstu naděje dožití při narození byl nepatrný. Ke zvýšení naděje dožití nejvíce přispěly u mužů věkové skupiny 40–64 let (+1,3 roku), 65–74 let (+0,6 roku) a 75–84 let (+0,5 roku). Přestože se úmrtnost mužů ve věku 85 a více let zlepšila, její podíl na celkovém růstu naděje dožití při narození byl poměrně nevýznamný. U žen se na zvýšení naděje dožití při narození nejvýrazněji podílela věková skupina 75–84 let (+0,8 roku), dále věková skupina 40–64 let (+0,6 roku) a 65–74 let (+0,5 roku). U žen ve věku 85 let a více došlo ke zlepšení úmrtnosti, které se příznivě promítlo do zvýšení naděje dožití při narození (o 0,5 roku).

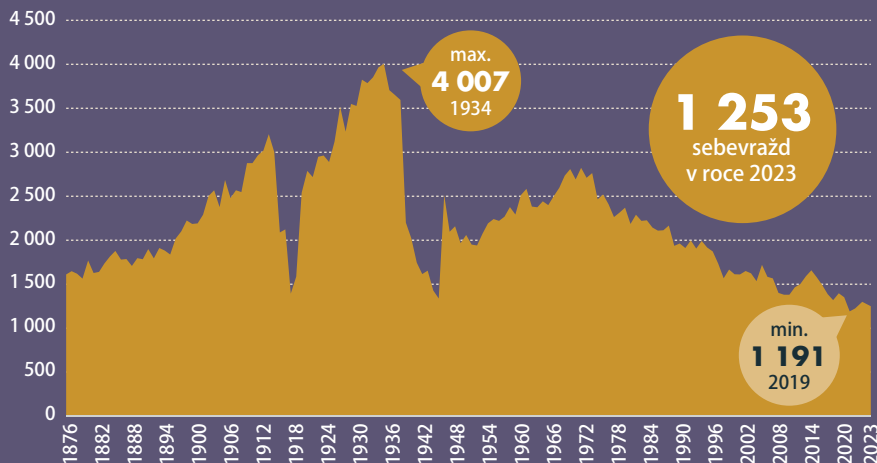
88,7

roku byla modální délka života žen v Česku v roce 2023.

Podrobné úmrtnostní tabulky podle pohlaví pro Česko, regiony soudržnosti, kraje, okresy a správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou spolu s metodickými vysvětlivkami dostupné v publikaci Úmrtnostní tabulky na stránkách Českého statistického úřadu. Od roku 2023 jsou údaje prezentovány ve veřejné databázi.

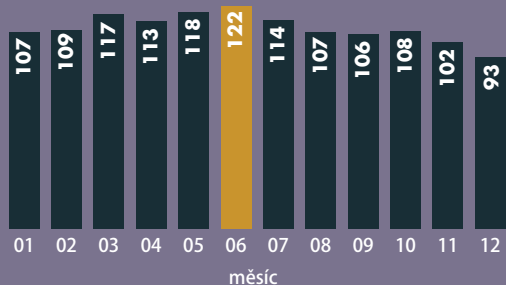
SEBEVRAŽDY

POČTY SEBEVRAŽD V LETECH 1876–2023

SEZÓNNOST SEBEVRAŽD – ROČNÍ PRŮMĚR V OBDOBÍ 2014–2023

průměrný počet sebevražd na měsíc
(přepočteno na stejný počet dní v měsíci)

průměrný počet sebevražd na den

3,6

měsíc s největším počtem sebevražd

červen

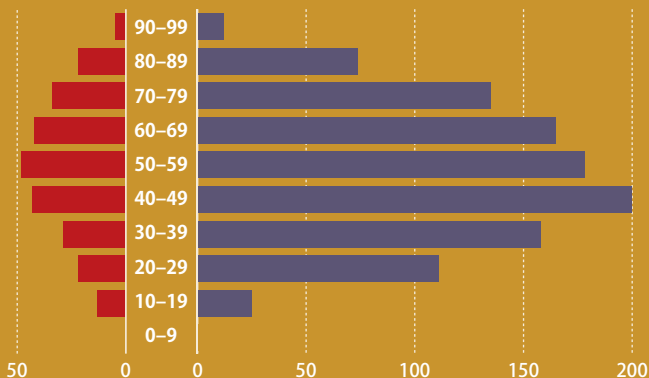
nejvíce sebevražd připadlo na

pondělí

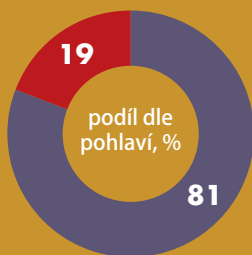
průměrný roční počet sebevražd na den v týdnu

POHLAVÍ A VĚK SEBEVRAHŮ – ROČNÍ PRŮMĚR V OBDOBÍ 2014–2023

ženy muži

NEJČASTĚJŠÍ ZPŮSOB SEBEVRAŽDY 2014–2023 (%)

SEBEVRAŽEDNOST* V EU, 2012–2021

Čísla v době covidu byla extrémní

Jak se vyvíjely počty zemřelých v uplynulých patnácti letech.

MARKÉTA ŠAFUSOVÁ
oddělení
demografické
statistiky

Na počátku období posledních patnácti let (2009–2023), až do roku 2012, byl roční počet úmrtí poměrně stabilní, držel se mezi 106,8 až 108,2 tisíce osob. Rok 2014 přinesl snížení a minimum při hodnotě 105,7 tisíce úmrtí, pak následoval opětý nárůst, pokles a zase nárůst, takže v roce 2019 zemřelo 112,4 tisíce osob. V dalších čtyřech letech zaznamenala statistika v počtu úmrtí dramatické změny. V roce 2020 zemřelo mezitím 16,9 tisíce osob více, tj. 129,3 tisíce osob, v roce 2021 se počet úmrtí navýšil o dalších 10,6 tisíce a dosáhl 139,9 tisíce. Hlavním hybatelem tohoto nárůstu bylo nové onemocnění covid-19, respektive úmrtí v jeho důsledku. Spolu s ústupem covidu-19 v letech 2022 a 2023 se snížil i celkový počet zemřelých v Česku. Nejprve o 19,7 tisíce na 120,2 tisíce úmrtí v roce 2022 a v následujícím roce ještě o dalších 7,4 tisíce na 112,8 tisíce zemřelých.

Téměř 140 tisíc úmrtí ročně je číslo, které nemá v poválečné historii obdoby. Nad 130 tisíce se počty úmrtí pohybovaly jen v první polovině osmdesátých let 20. století, naposledy v roce 1986. Poté nepravidelně klesaly až k poválečnému lokálnímu minimu v roce 2006 (104,4 tisíce úmrtí). Kolem 140 tisíc osob umíralo v současné České republice naposledy po většinu třicátých let 20. století.

V celkovém pohledu mírně rostoucí počet zemřelých v uplynulých patnácti letech (pomineme-li extrémní výkyv způsobený covidem-19) si na první pohled protiřečí se snižujícími se mírami úmrtnosti podle věku i s rostoucí nadějí dožití při narození, evidovanou u mužů i žen – vývoj obou těchto ukazatelů by směřoval naopak ke snižujícím se počtům úmrtí. Avšak populace Česka, ze které se rekrutují zemřelí, není v čase neměnná. Různě silné ročníky narozených determinují různě početné kohorty ve věku nejvyšší úmrtnosti a dlouhodobě se zlepšující úmrtnostní poměry spolu s nižším počtem narozených dětí

způsobují stárnutí populace. Přitom stárnutí populace znamená větší zastoupení lidí ve vyšším věku, tedy věku vyšší úmrtnosti, a tudíž i více zemřelých osob.

POČET ZEMŘELÝCH JAKO ODRAZ POČTU NAROZENÝCH

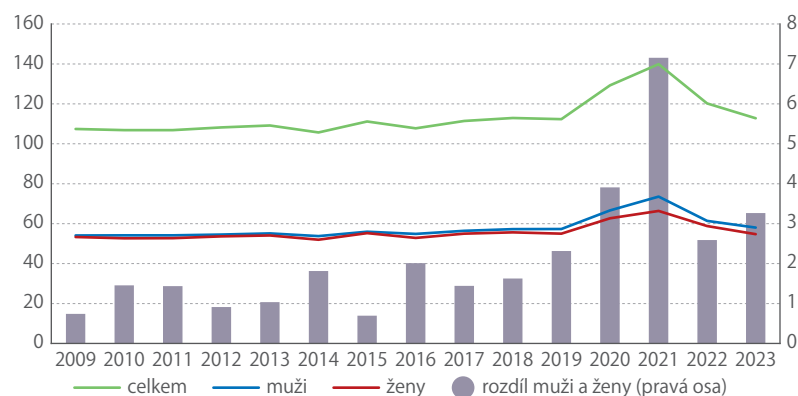
Úhrny zemřelých podle jejich věkové struktury, respektive věkových skupin nejsilněji zastoupených mezi zemřelými, dokresluje vliv síly generací na četnost úmrtí. V letech 2009 až 2014 sytila celkový počet zemřelých nejvýznamněji věková skupina 80–84 let s četností zpočátku přes 19 tisíc úmrtí ročně. Postupně ale četnost klesala až na 18 tisíc. S tím, jak se mezi dvěma světovými válkami snižovaly počty živě narozených a jak tyto kohorty v čase stárnuly, převzala od roku 2015 prvenství v počtu úmrtí věková skupina 85–89 let, která si ho podržela až do roku 2020. Počty úmrtí v této věkové skupině se pohybovaly mezi 18 a 19 tisíci (v roce 2020 s covidem-19 přes 21 tisíc). Nejvyšší počet zemřelých se v letech 2015 až 2020 rekrutoval z generací narozených v letech 1931 a 1932. V roce 2021 došlo v rozložení četností úmrtí podle věku k prudkému zlomu – modus se snížil o téměř deset let z 86 na 77 let a těžiště počtu zemřelých se posunulo do věkové skupiny 75–79 let. Zemřelí v tomto roce nejčastěji náleželi do silného válečného ročníku 1944.

Vývoj počtů zemřelých mužů a žen bývá obdobný a dlouhodobě se uplatňuje skutečnost, že mužů umírá v Česku každoročně více než žen. Na přelomu prvního dvoudesetiletí 21. století a na počátku druhého desetiletí se převis mužů pohyboval kolem 1 tisíce úmrtí ročně, ve druhé polovině druhého desetiletí se ale zvýšil a v roce 2019 zemřelo o 2,3 tisíce víc mužů než žen (57,3 tisíce mužů a 55,0 tisíce žen). Covidové roky 2020 a 2021 dolehly z hlediska úmrtnosti na muže silněji než na ženy. V roce 2021 vyšplhal převis úmrtí mužů nad ženami až k 7,1 tisíce (73,5 tisíce úmrtí mužů a 66,4 tisíce úmrtí žen). V následujících letech se sice rozdíl v počtu zemřelých mužů a žen opět snížil až na 3,3 tisíce v roce 2023, v porovnání s koncem druhé dekády století ale zůstal vyšší. Vysvětlení lze zčásti najít ve věkové struktuře zemřelých. Mužů zemřelo v roce 2023 nejvíce ve věkové skupině 75–79 let, což v populaci odpovídá silným ročníkům narozených po druhé světové válce, zatímco ženská úmrtí nejvíce sytila věková skupina 85–89 let, což jsou ročníky žen z třicátých let 20. století, v populaci již slábnoucí.

ÚNOR JE MĚSÍC NEJČETNĚJŠÍCH ÚMRTÍ

K úmrtím nedochází rovnoměrně v průběhu celého roku, sezonnost úmrtnosti má však poměrně pravidelná specifika. Nejméně osob umírá v teplých

POČTY ZEMŘELÝCH (tis.)

Zdroj: ČSÚ

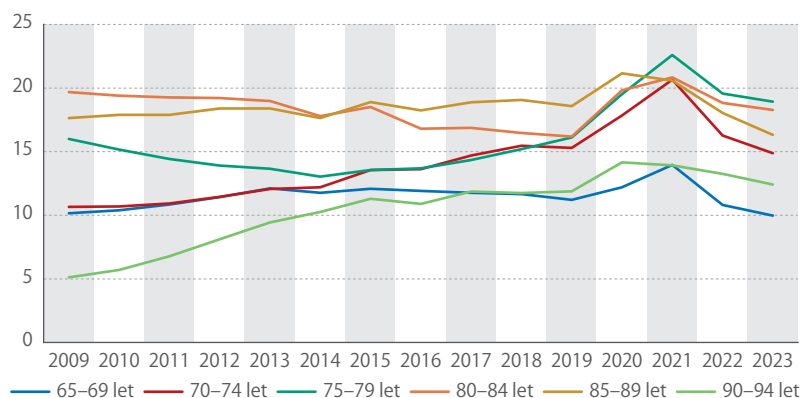
měsících od května do září. Měsíci s vůbec nejnižším počtem zemřelých byly v letech 2009–2023 nejčastěji červen a srpen (oba čtyřikrát) s průměrným počtem zemřelých kolem 8,5 tisíce. V Česku se v celkovém počtu úmrtí markantně neprojevují letní vlny veder. Nejvíce se umírá v zimních měsících a v březnu. Měsícem s nejvyšším počtem úmrtí byl ve sledovaném období sedmkrát únor (od 9,6 tisíce po 11,6 tisíce a 15,0 tisíce v roce 2021, kdy ale únor nebyl měsícem s nejvyšším počtem zemřelých). Prosinec zaujal místo měsíce nejčastějších úmrtí třikrát. Vysoké počty zemřelých v zimních měsících jsou značně provázány s intenzitou výskytu respiračních onemocnění. Pro hodnocení sezonnosti četnosti úmrtí uvažujeme stejnou délku (počet dní) všech měsíců v roce, měsíční počet zemřelých je tedy standardizován.

V letech 2020 a 2021 s vysokou úmrtností na covid-19 se rozložení úmrtí během roku vymykalo běžnému profilu a kopírovalo četnost výskytu onemocnění v populaci. V průběhu podzimu roku 2020 začalo zemřelých výrazně přibývat (v říjnu již téměř 14 tisíc úmrtí) a měsícem s nejvyšším počtem úmrtí se stal listopad s 16 tisíci zemřelými. Křivka sezonnosti počtu úmrtí se tak výrazně vychýlila směrem k posledním třem měsícům roku. V roce 2021, kdy covid-19 v Česku plně úřadoval již celý rok, zůstal zachován trend málo úmrtí v teplých měsících a hodně úmrtí ve studených měsících. Nicméně zatímco od června (května) do září se měsíční počet úmrtí v roce 2021 příliš neodlišoval od průměru let 2015–2019 (v červenci a srpnu byl dokonce nižší), měsíční počty zemřelých v lednu, únoru, březnu, listopadu a prosinci byly o 4–6,4 tisíce vyšší. Měsícem s nejvyšším počtem úmrtí se v roce 2021 stal březen s 16,5 tisíci zemřelými.

NEJČASTĚJI SE UMÍRÁ NA NEMOCI OBĚHOVÉ SOUSTAVY

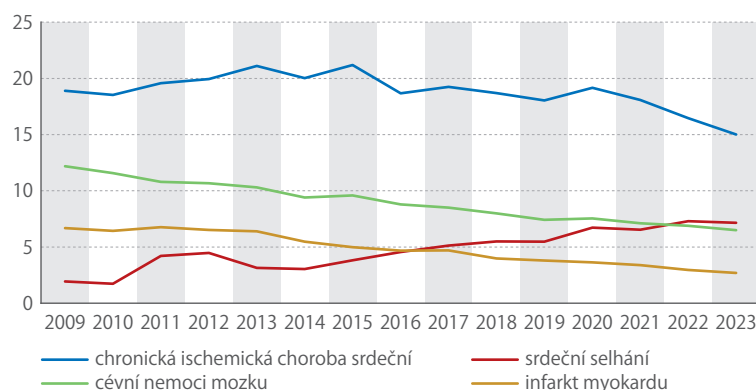
Po celé období 2009–2023 platila jedna klasifikace příčin smrti, resp. její revize (MKN-10). Prošla však různými aktualizacemi, k úpravám docházelo i v samotné metodice sběru dat a ani kódovací praxe není v čase neměnná. Početnost úmrtí na jednotlivé příčiny

POČTY ZEMŘELÝCH PODLE VYBRANÝCH VĚKOVÝCH SKUPIN V LETECH 2009–2023 (tis.)

Zdroj: ČSÚ

POČTY ZEMŘELÝCH NA VYBRANÉ PŘÍČINY ZE SKUPINY NEMOCÍ OBĚHOVÉ SOUSTAVY (tis.)

Zdroj: ČSÚ

smrti je tedy ovlivněna nejen vývojem v diagnózách, ale i těmito faktory.

Nejčastější příčinou smrti byly během let 2009–2023 některé z nemocí oběhové soustavy. Na první příčce figurovala chronická ischemická choroba srdeční (CHICHS), kterou z vedoucí pozice sesadil pouze covid-19 v roce 2021. V roce 2022 se ovšem CHICHS do čela žebříčku příčin smrti opět vrátila. Počty úmrtí na CHICHS nejprve převážně rostly z téměř 19,0 tisíce až na 21,2 tisíce (19% ze všech zemřelých) v roce 2015, načež začaly nepravidelně klesat a v roce 2023 zemřelo na CHICHS již jen 15,0 tisíce osob (tj. 13% úhrnu úmrtí). U dalších dvou onemocnění z kapitoly nemoci oběhové soustavy došlo v posledních patnácti letech k výraznému propadu četnosti i podílového zastoupení. Cévní nemoci mozku, v roce 2009 druhá nejčastější příčina smrti s 12,2 tisíci zemřelými (11% úhrnu), zapříčinila v roce 2023 již jen 6,5 tisíce úmrtí (6%) a klesající trend její četnosti byl zřejmý po celé období (a to již od roku 2004). Přesto se cévní nemoci mozku udržely na pozici druhé nejčastější příčiny smrti až do roku 2019. V roce 2020 je na třetí místo sesadil covid-19, po jeho ústupu v roce 2022 byla úmrtí na cévní nemoci mozku početně převyšena úmrtími na srdeční selhání se 7,3 tisíce zemřelými (6%). Počet úmrtí na infarkt myokardu, v roce 2009 třetí nejčastější příčina smrti s 6,7 tisíci zemřelými (6%), měl klesající trend již od roku 2000 a v roce 2023 se propadl až na třinácté místo žebříčku příčin smrti (2,7 tisíce úmrtí, resp. 2,4% úhrnu).

Směřování početnosti úmrtí na onemocnění ze skupiny zhoubných novotvarů (ZN), dlouhodobě druhé nejvýznamnější skupiny příčin úmrtí, bylo v období 2009–2023 různorodé. Počty úmrtí na nejčastější z nich, ZN průdušky, průdušnice a plíce, se pohybovaly kolem 5,5 tisíce ročně (v průměru 5% úhrnu). V posledních třech letech 2021 až 2023 však klesly těsně pod 5 tisíc úmrtí (4%). Bez jednoznačného vývoje byla i početnost druhých nejvíce zastoupených ze skupiny zhoubných novotvarů, tj. ZN pohlavních orgánů a prsu. Počty úmrtí na ně dosahovaly 4,5 až 4,9 tisíce ročně (kolem 4% úhrnu). Absolutní i relativní zastoupení úmrtí na ZN tlustého střeva, konečníku

JAKÉ HLAVNÍ ARGUMENTY BYSTE UVEDL VE PROSPĚCH LEGALIZACE EUTANAZIE?

**TOMÁŠ
HŘÍBEK**

Filosofický ústav AV ČR

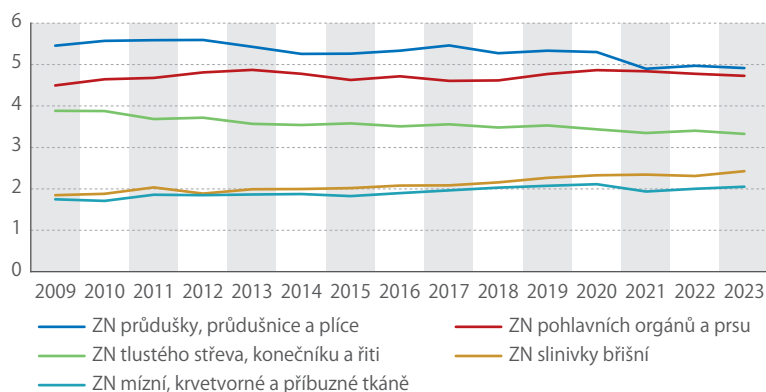
Tyto argumenty – a hovoříme o eutanazii vyžadované pacientem a provedené lékařem – jsou tři. První je argument z autonomie, čímž se míní morální autonomie pacienta. Pacient má právo určit, za jakých podmínek chce žít, a tedy i za jakých podmínek a kdy chce zemřít. Dojde-li pacient po konzultaci s lékařem k názoru, že zbytek života slibuje už jen utrpení, je přípustné, aby lékař pomohl pacientovi zkrátit život. Druhý argument je argument z prospěchu (neboli ze soucitu). Má-li lékař konat ve prospěch pacienta, a za určitých okolností je pro pacienta smrt prospěšnější než o něco delší život, měl by lékař vyhovět pacientově žádosti o eutanazii. Třetí argument považuji za nejsilnější. V literatuře je označován různě, já mu říkám argument z parity. Jde v něm o to, že již dnes jsou legální různé alternativy vůči eutanazii – např. přerušení a nezahájení léčby. Lze ale dokázat, že mezi těmito alternativami a eutanazií není morální rozdíl, a tudíž by měla být legalizována i eutanazie.

a řiti vykazovalo mírně klesající trend (3,9 tisíce úmrtí, tj. 4 % v roce 2009 a 3,3 tisíce, tj. 3 % v roce 2023). Opačný vývoj u ZN slinivky břišní ukazuje na rostoucí význam tohoto onemocnění. Zatímco v roce 2009 byl příčinou 1,8 tisíce úmrtí (1,7 %) v roce 2023 už to bylo 2,4 tisíce, (2,2 %). Na ZN mízní, krvetvorné a příbuzné tkáně (např. leukémie) umíralo po většinu posledních patnácti let od 1,7 do 1,9 tisíce osob bez jasněho trendu nárůstu či poklesu, až v posledních šesti letech počet zemřelých na ZN mízní, krvetvorné a příbuzné tkáně přesahoval dvoutisícovou hranici (kromě roku 2021), ovšem bez změny v relativním zastoupení onemocnění na úhrnu úmrtí.

Velmi razantně zasáhl do příčin smrti covid-19. Toto nové onemocnění hned v prvním roce svého výskytu (2020) zaujalo na žebříčku příčin druhou pozici s 10,5 tisíce úmrtí. (8 % z celku). Další rok se dostalo do čela s 25,5 tisíce úmrtí, (18 %), ale v roce 2022, kdy na něj zemřelo 6,0 tisíce osob, už kleslo na čtvrté místo (5 %). V roce 2023 podlehl covidu-19 již jen

POČTY ZEMŘELÝCH NA VYBRANÉ PŘÍČINY ZE SKUPINY ZHOUBNÝCH NOVOTVARŮ (tis.)

Zdroj: ČSÚ

1,7 tisíce osob (tj. 1,5 %) a nemoc se počtem zemřelých propadla až na konec druhé desítky příčin smrti.

Rostoucí trend, i když s mnohými meziročními výkyvy, zaznamenaly během období 2009–2023 selhání srdce (v počtu úmrtí v roce 2023 druhé místo), diabetes mellitus neboli cukrovka (5. místo), hypertenzní nemoci (7.), Alzheimerova nemoc a vaskulární demence (8.), zánět plic čili pneumonie (9.) a chronické nemoci dolní části dýchacího ústrojí (10.). Relativně nejvýraznější byl početní nárůst v případě úmrtí na Alzheimerovu nemoc a vaskulární demence z 0,4 tisíce úmrtí na 4,0 tisíce, tj. z 0,4 % úhrnu úmrtí na 3,5 %. Četnost výskytu Alzheimerovy nemoci a vaskulárních demencí jako základní příčiny smrti byla ale nezanedbatelně ovlivněna i metodickou změnou platnou od roku 2011, kdy počet úmrtí na tuto příčinu skokově vzrostl o 1,3 tisíce. Počet úmrtí na srdeční selhání vzrostl z 1,9 tisíce na 7,2 tisíce, tj. z 1,8 % na 6,3 %, a i toto zvýšení bylo podpořeno novou metodikou zavedenou v roce 2011. Nárůst počtu zemřelých o více než sto procent eviduje statistika ještě u diabetes mellitus (z 2,0 tisíce na 4,9 tisíce) a hypertenzních nemocí (z 2,0 tisíce na 4,6 tisíce).

K velkému poklesu v četnosti úmrtí, rovněž značně podpořenému metodickými změnami z let 2011 a 2013, došlo u aterosklerózy. Ta byla v roce 2009 čtvrtou nejčastější příčinou s 5,9 tisíce zemřelých (5,5 %), v roce 2023 s 1,3 tisíce úmrtí (1,1 %) se do top15 již nedostala. Výrazně se snížila také úmrtí v důsledku dopravních nehod. Ty v roce 2009 stály za 1,0 tisíce úmrtí (1,0 %), jejich četnost poměrně pravidelně klesala a v roce 2023 už zapříčinily jen 0,6 tisíce úmrtí (0,5 %).

Pokud eliminujeme nárůst počtu obyvatel ve vysokém věku metodou standardizace věkové struktury populace Česka, vývoj úmrtnosti bude v základních trendech růstu či poklesu obdobný vývoji absolutních počtů. Přitom většinou platí, že díky „nestárnutí“ populace jsou poklesy měr úmrtnosti relativně výraznější než u počtů, a růst je nápadný méně. Ale například u ZN průdušky, průdušnice a plic má standardizovaná míra úmrtnosti v posledních patnácti letech klesající trend, zatímco počty úmrtí oscilovaly.

25 500

úmrtí v roce 2021
zapříčinil covid-19.

Úmrtnost dětí v Česku je nízká

Zastoupení dětí mezi zemřelými u nás nepřekračuje půl procenta.

TEREZIE ŠTYGLEROVÁ
vedoucí oddělení
demografické
statistiky

Ačkoliv je v některých částech světa úmrtnost dětí stále závažným problémem, v případě České republiky tomu tak není. Úmrtnost dětí je u nás velmi nízká a nadále se mírně snižuje. Přesto ročně zasáhne několik set rodičů.

OBROVSKÝ SKOK ZA 100 LET

V posledních patnácti letech tvořily děti do 15 let 14 až 16 % populace Česka, mezi zemřelými jich však bylo pouze 0,3–0,5 %, přičemž od roku 2020 se drží na 0,3 %. V absolutním počtu jich ročně v tomto období zemřelo 360 (rok 2023) až 539 (rok 2009). Před sto lety, ke konci 1. poloviny 20. let minulého století, byl podíl dětí mezi všemi úmrtími téměř třicetiprocentní, v dalších desetiletích však poměrně rychle klesal (s výjimkou dočasného nárůstu v době druhé světové války). Pod deset procent se poprvé dostal v roce 1953, pod pět procent hned v roce 1959 a do roku 1996 se zastoupení dětí mezi zemřelými obyvateli Česka snížilo pod jedno procento.

Z dat úmrtnostních tabulek, očištěných od možných sezonních výkyvů a odlišné věkové struktury populace v jednotlivých letech, lze vyčíst, že pokud by v dalších letech úmrtnost dětí zůstala na úrovni roku 2023, tak se věku 15 let nedožije pouze 0,37 % živě narozených chlapců a 0,33 % děvčat. Před patnácti lety se stejný ukazatel nacházel na hodnotách 0,53 % pro chlapce a 0,44 % pro děvčata. V polovině 20. století se však 15. narozenin nedožilo 9 % chlapců a více než 7 % dívek. V roce 1924, tedy před sto lety, umírala před dosažením věku 15 let téměř pětina novorozených chlapců a více než šestina novorozených dívek.

Stejně jako pro úmrtnost v dospělém věku platí i pro dětskou úmrtnost, že je celkově o něco vyšší v případě chlapců. Úhrnná míra úmrtnosti dětí ve věku 0–14 let (počet zemřelých v tomto věku na 1 000 obyvatel téhož věku) byla v průměru posledních pěti let u chlapců vyšší než u děvčat o necelou jednu čtvrtinu (0,26 vs. 0,21). V předcházejících pětiletkách 2014–2018 a 2009–2013 byl rozdíl mezi

pohlavími mírně vyšší (0,31 vs. 0,24 a 0,35 vs. 0,28 zemřelých na 1 000 obyvatel).

Většina nadúmrtnosti chlapců v dětském věku vzniká hned na samém začátku života, resp. v kojeneckém věku (před dosažením prvních narozenin), a pak také v poslední třetině dětského věku, u 10–14letých. Úmrtnost 1–4letých a 5–9letých chlapců a dívek lze hodnotit jako obdobně vysokou (i když z důvodu velmi nízkých počtů úmrtí v tomto věku kolísá).

Úmrtnost není v průběhu období dětství přirozeně konstantní. Jednoznačně nejvyšší je v prvním roce života, lehce vyšší ve srovnání s dalšími věky je pak ještě mezi 1. a 2. rokem po narození. Nicméně pravděpodobnost úmrtí v jednotlivých věcích napříč celým věkovým intervalem 1–14 let je oproti prvnímu roku života několikanásobně nižší. I samotná úmrtnost kojenců je u nás přitom velmi nízká a Česko patří již od konce 90. let minulého století mezi země s velmi příznivými hodnotami tohoto ukazatele. V loňském roce kojenecká úmrtnost (počet zemřelých dětí ve věku 0 let na 1 000 živě narozených dětí) činila 2,2 ‰ a byla spolu s hodnotou pro rok 2021 vůbec nejnižší v historii Česka. Podobně nízká hodnota bývá v rámci Evropy zaznamenávána také v Norsku, ve Švédsku, ve Finsku, na Islandu, v Estonsku a v Itálii.

Nejmenší riziko úmrtí mívají obvykle děti ve věkovém intervalu 4–12 let, jde v průměru o méně než 10 úmrtí na 100 tisíc obyvatel daného věku. Se začátkem puberty se pak úmrtnost začíná velmi mírně zvedat, a s přibývajícím věkem dále roste.

PŘÍČINY ÚMRTÍ KOJENCŮ

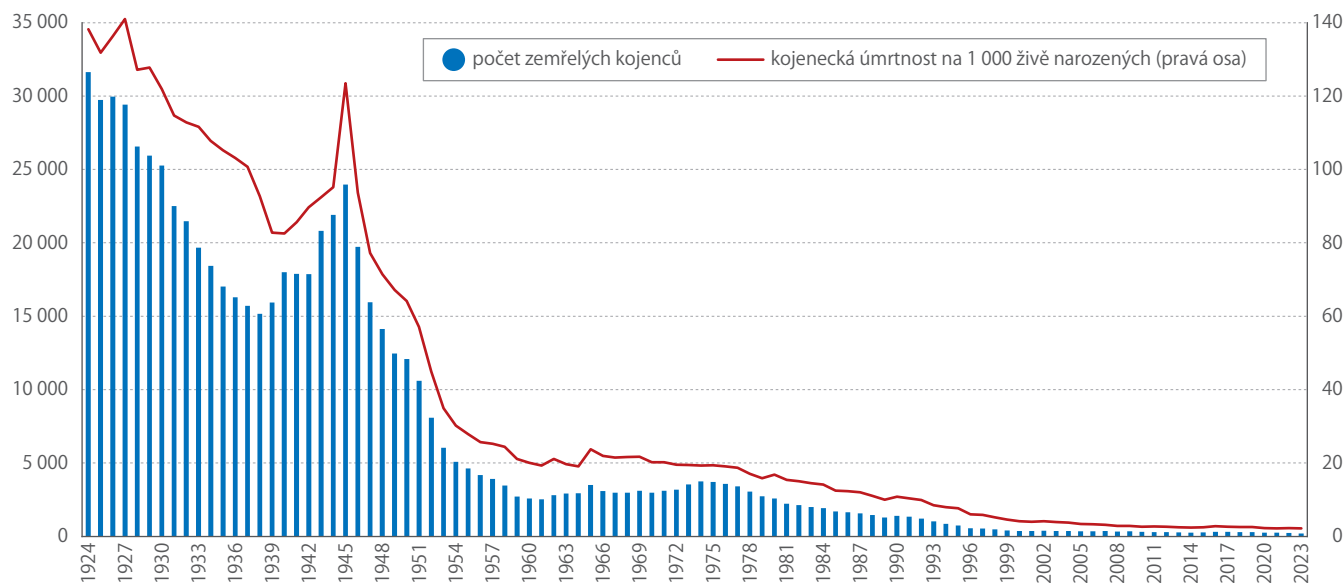
Nejčastější příčiny dětských úmrtí se podstatně liší od příčin úmrtí dospělých, zejména od těch v pokročilejším věku. Struktura příčin smrti přitom není shodná ani v rámci celého období dětství a nemalou proměnou prošla v čase, kdy oproti minulosti mají nyní mnohem menší váhu infekční onemocnění.

POČTY ZEMŘELÝCH VE VĚKU 0–14 LET (roční průměry za pětiletá období)

věk	2009–2013			2014–2018			2019–2023		
	celkem	chlapci	dívky	celkem	chlapci	dívky	celkem	chlapci	dívky
0	300	170	130	290	169	121	243	140	103
1–4	75	46	29	67	35	32	59	32	27
5–9	48	24	24	50	27	23	48	23	25
10–14	56	35	21	45	26	19	55	33	22
Celkem 0–14	478	275	204	452	257	195	405	228	177

Zdroj: ČSÚ

VÝVOJ ÚMRTNOSTI KOJENCŮ (do dosažení věku 1 rok)

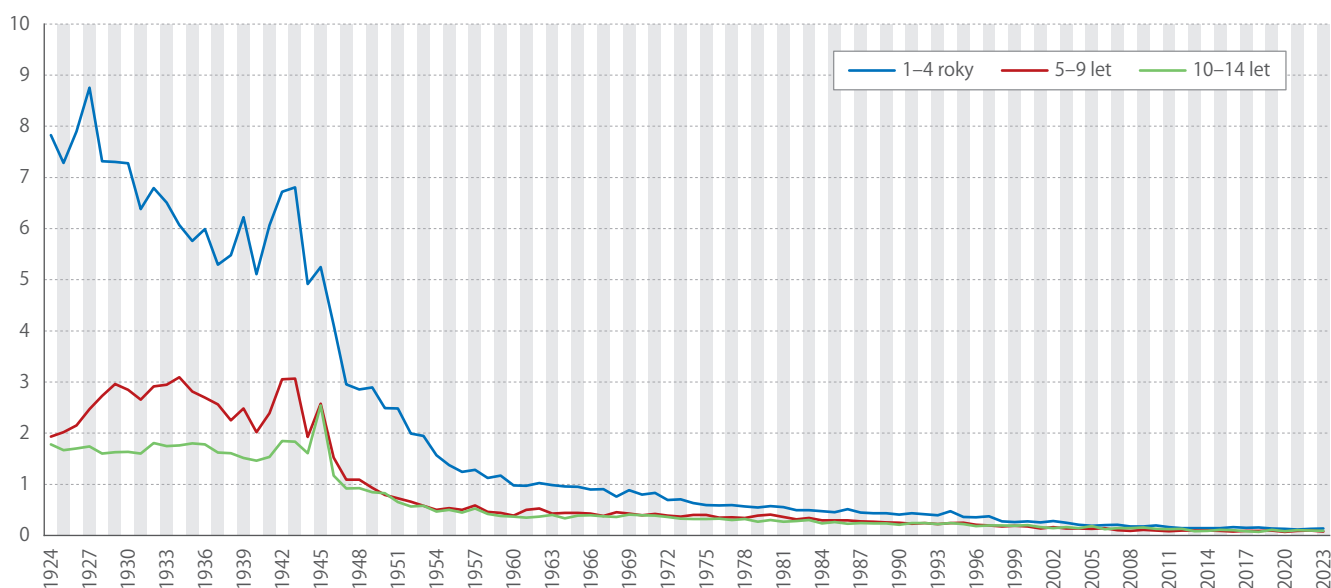

Zdroj: ČSÚ

Z hlediska příčin smrti jsou specifická úmrtí v kojeneckém věku, neboť kojenci umírají i z příčin, které se ve vyšším věku již nevyskytují. Právě pouze pro zemřelé ve věku před prvními narozeninami je v mezinárodní klasifikaci příčin smrti vyčleněna samostatná kapitola nazvaná „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“. Příčiny z této kapitoly stojí v současné době za více než polovinou úmrtí kojenců (52,5 % v období posledních pěti let 2019–2023). Z nich jsou jednoznačně nejčastější respirační a kardiovaskulární poruchy, následují poruchy v souvislosti se zkráceným těhotenstvím a nízkou porodní hmotností a krvácivé stavy a hematologické poruchy plodu a novorozence. Druhou pozici na žebříčku nejčastějších příčin úmrtí kojenců zaujímají „Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality“

(18,1 % v letech 2019–2023). Třetí příčka (9,6 %) patří skupinám stavů sdruženým v kapitole „Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy“, mezi nimiž jde z šedesáti procent o syndrom náhlého úmrtí kojence (SIDS)*. Čtvrté místo náleží vnějším příčinám smrti (5,0%). O trochu nižší podíl úmrtí pak u kojenců připadá na nemoci oběhové, dýchací či nervové soustavy (v úhrnu za období 2019–2023 celkem 3,3%, 3,2% a 2,5%). Ve srovnání s průměrnou situací v letech 2009–2013 je nejvíce patrná změna spočívající ve snížení podílu úmrtí v kategoriích příčin „Vrozené vady deformace a chromozomální abnormality“ a „Některé stavy vzniklé v perinatálním období“ (z 20,6 a 54,5% úmrtí v letech 2009–2013) v důsledku podstatného snížení úmrtnosti na tato onemocnění.

VÝVOJ ÚMRTNOSTI DĚTÍ (na 1 000 obyvatel stejné věkové kategorie)

Zdroj: ČSÚ

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY SMRTI DĚTÍ V DÍLČÍCH VĚKOVÝCH KATEGORIÍCH V OBDOBÍ 2019–2023 (roční průměry)

Věk 0 let		
	průměrný roční počet úmrtí	průměrná roční míra úmrtnosti (na 100 tis. obyvv.)
respirační a kardiovaskul. poruchy specifické pro perinatální obd.	58	54,18
vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	44	40,78
poruchy v souvisl. se zkráceným těhot. a nízkou porodní hmot.	18	16,57
krvácivé stavy a hematologické poruchy plodu a novorozence	15	13,78
syndrom náhlé smrti dítěte (kojence)	14	13,03
poruchy trávicí soustavy plodu a novorozence	11	10,05
infekce specifické pro perinatální období	10	9,68
příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy bez SIDS	9	8,75
ostatní stavy vzniklé v perinatálním období	9	8,19
nemoci oběhové soustavy	8	7,45
Věk 1–4 roky		
vnější příčiny	18	3,87
dopravní nehody	4	0,88
náhodné (u)tonutí a potopení	4	0,88
ostatní nedopravní nehody (bez pádů a utonutí)	4	0,79
napadení (útok, vražda)	2	0,48
zhoubné novotvary	8	1,72
nemoci nervové soustavy	7	1,50
nemoci dýchací soustavy	6	1,36
pneumonie (zánět plic)	4	0,88
vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	5	1,06
Věk 5–9 let		
vnější příčiny	14	2,50
dopravní nehody	6	1,06
náhodné (u)tonutí a potopení	4	0,74
ostatní nedopravní nehody (bez pádů a utonutí)	2	0,28
napadení (útok, vražda)	1	0,25
zhoubné novotvary	12	2,11
nemoci nervové soustavy	6	1,06
nemoci dýchací soustavy	5	0,84
pneumonie (zánět plic)	4	0,63
nemoci oběhové soustavy	3	0,49
Věk 10–14 let		
vnější příčiny	18	3,14
úmyslné sebepoškození	5	0,92
dopravní nehody	5	0,89
ostatní nedopravní nehody (bez pádů a utonutí)	2	0,31
náhodné (u)tonutí a potopení	2	0,31
zhoubné novotvary	10	1,67
nemoci nervové soustavy	7	1,16
nemoci dýchací soustavy	5	0,85
pneumonie (zánět plic)	4	0,61
nemoci oběhové soustavy	4	0,75

Zdroj: ČSÚ

CO POVAŽUJETE ZA NEJVĚŠTÍ ÚSPĚCHY ZA 20 LET ČINNOSTI SPOLKU DLOUHÁ CESTA?

ZDENKA VOLAVÁ

předsedkyně spolku Dlouhá cesta

Náš spolek se za 20 let existence stal respektovanou organizací, která podporuje pozůstalé rodiny různou formou. Nejžádanější zůstává setkání matky s matkou v tzv. laickém poradenství. Naše vyškolená laická poradkyně, která má vlastní zkušenost ztráty dítěte, prošla psychologickým vyšetřením a absolvovala školení podle naší metodiky, může pomoci jiné pozůstalé matce (otci, sourozenci) tím, že se s ní setká, vyslechne ji, určitou dobu s ní sdílí její bolest.

Podpůrná jsou rovněž svépomocná setkání, která probíhají několikrát do roka na různých místech po celém Česku, a také vzpomínková akce Zapalme svíčku. Ta se koná vždy druhou neděli v prosinci u příležitosti Světového dne památky zesnulých dětí, kdy se na zhruba 20 místech po celé republice konají setkání rodin, zapalují se svíčky, připojuje se doprovodný program k uctění památky dětí, jež odešly z tohoto světa dřív, než stačily dospět a zestárnout.

Každoročně podpoříme kolem sta rodin, to znamená stovky hodin přímé práce s klienty. Velká část je vykonávána dobrovolnickými laickými poradci, významná část také ve formě odborného poradenství certifikovaným poradcem pro pozůstalé. Díky podpoře od nadací a nadačních fondů, a především dobrovolnickou prací laických poradců můžeme pomoc poskytovat zdarma. Podpora pozůstalých rodin s sebou nese velkou zátěž, kterou je nutné u pomáhajících ošetřit. Proto jim umožňujeme účast na pravidelné supervizi, podporu psychologa a možnost víkendové relaxace.

Rádi bychom obsáhli celou republiku a měli dostupnou pomoc ve formě laického poradenství pro rodiny ve všech regionech. Chybějící nám však laičtí poradci v západních, severních a jižních Čechách. V těchto regionech tedy hledáme nové laické poradce, které bychom mohli vyškolit.

33 %

úmrtí 10–14letých dětí způsobují vnější příčiny.

NEHODY A ZHOUBNÉ NOVOTVARY

V dalších dětských věcích klesá ve struktuře příčin smrti význam vrozených vad. Obecně nejčastější příčinou smrti dětí ve věku 1–14 let jsou vnější příčiny, které podle nejaktuálnějších údajů (v průměru let 2019–2023) způsobují 30 % úmrtí nejmladších 1–4letých dětí a dětí 5–9letých a 33 % úmrtí dětí 10–14letých. Konkrétně největší část z nich tvoří dopravní nehody, náhodná utopení, ostatní nehody, vyskytují se ale také úmyslná zabití dětí. U nejstarší dětské věkové skupiny se pak přidávají sebevraždy. Druhou nejběžnější kategorií příčin jsou u všech uvedených věkových skupin dětského věku zhoubné nádory, přičemž největší – čtvrtinové – zastoupení mají mezi zemřelými dětmi ve věku 5–9 let (13 % ve věku 1–4 roky a 18 % ve věku 10–14 let). Z hlediska lokalizace nádoru obecně v dětském věku způsobují smrt nejčastěji zhoubné novotvary mozku (36 % úmrtí na zhoubné nádory v průměru let 2019–2023). Na třetí příčce v žebříčku skupin příčin smrti (kapitol mezinárodní klasifikace nemocí) dětí se nacházejí nemoci nervové soustavy s 12–13 % úmrtí v každé z pětiletých věkových kategorií dětí. Nejčastěji jde o onemocnění v mezinárodní klasifikaci nemocí nazvané „Jiné poruchy mozku“, z nich nejvíce edém mozku, mozkovou obrnu a epilepsii. Další v pořadí jsou u všech tří dětských věkových kategorií příčiny ze skupiny nemocí dýchací soustavy, přičemž zdaleka nejčastěji se jedná o zápal plic.

Srovnání se strukturou v období let 2009–2013 ukazuje, že největší změnou v čase bylo snížení podílu vrozených vad na příčinách dětských úmrtí ve věku 1–14 let z 11 % na 5 %, a to zejména ve prospěch nemocí oběhové soustavy (nárůst ze 4 % na 7 %) a příznaků, znaků a abnormálních klinických a laboratorních nálezů (nárůst z 3 % na 5 %). Strukturální změny byly spojeny nejen s poklesem míry úmrtnosti z důvodu vrozených vad (stejně jako u kojeneckého věku), ale také se zvýšením měr úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy (ve všech dílčích věkových skupinách) a na stavy zařazené ve skupině příčin smrti „Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy“ (s výjimkou skupiny 5–9letých). Zároveň v čase došlo ke snížení úmrtnosti na zhoubné nádory, onemocnění nervové soustavy i vnější příčiny úhrnem. Výjimkou byla stagnace úmrtnosti na vnější příčiny 5–9letých dětí, která je však ze všech tří věkových skupin nejnižší. V rámci skupiny vnějších příčin však vývoj nebyl jednotný – zatímco na dopravní nehody či jiné než dopravní nehody míra úmrtnosti mezi obdobími let 2009–2013 a 2019–2023 klesla, v případě úmyslných sebepoškození a napadení se naopak zvýšila.

**¹⁾ Počet úmrtí na SIDS bývá společně s úmrtími na sebevraždy obecně některými odborníky zpochybňován jako částečně sporný. Za SIDS podle nich mohou být označeny ve skutečnosti jiné příčiny spojené s (ne) úmyslným zabitím.*

Mrtví na cestách

Smrt doprovázela lidi na cestách od pradávna, a ani používání moderních dopravních prostředků nedokáže nešťastným událostem zabránit. Mnohdy naopak přinášejí nová rizika.

**PAVEL
ČERNÝ**

oddělení
marketingu a PR

Oficiální statistiky nás ovšem přesvědčují, že zvláště v posledních letech a ve vyspělých zemích se daří počty úmrtí souvisejících s dopravou snižovat. Nakolik je to zásluhou technologií, které dokážou nehodě zabránit nebo alespoň zmírnit její následky, či zodpovědného chování posádek a pasažérů, se však lze jen dohadovat.

NA SILNICÍCH SE DRŽÍME POD PĚTISTOVKOU

První obětí automobilové nehody se 31. srpna 1869 stala irská vědkyně Mary Wardová, která cestovala v parním voze postaveném jejími bratry. Při průjezdu zatáčkou vypadla ze sedačky tak nešikovně, že jedno z kol jí přejelo krk.

V současné době umírá na světových silnicích podle odhadu Světové zdravotnické organizace zhruba 1,35 milionu lidí ročně, dalších až 50 milionů utrpí při nehodách zranění. V České republice si za dobu, kdy se vedou pravidelné statistiky dopravní nehodovosti, vyžádal nejvíce obětí rok 1969. Během něho na zdejších silnicích přišlo o život 1 758 osob. V následujících letech počet usmrcených klesal až do roku 1986, kdy se zastavil těsně nad hranicí 750 osob. Toto číslo vydrželo bohužel jen do roku následujícího a od roku 1988 začalo zase stoupat. Nového vrcholu 1 473 mrtvých dosáhlo v roce 1994. Pak se trajektorie opět obrátila, i když jen velmi pomalu a s mnoha výkyvy. Pod hranici 1 000 se počet usmrcených dostal poprvé v roce 2006 a potom v roce 2008. Od té doby už ji nikdy nepřekročil. Méně než 500 mrtvých bylo dosaženo v roce 2020 a ani v letech následujících už naštěstí nedošlo k výraznějšímu

nárůstu. Za rok 2023 udávají statistiky z českých silnic 455 usmrcených.

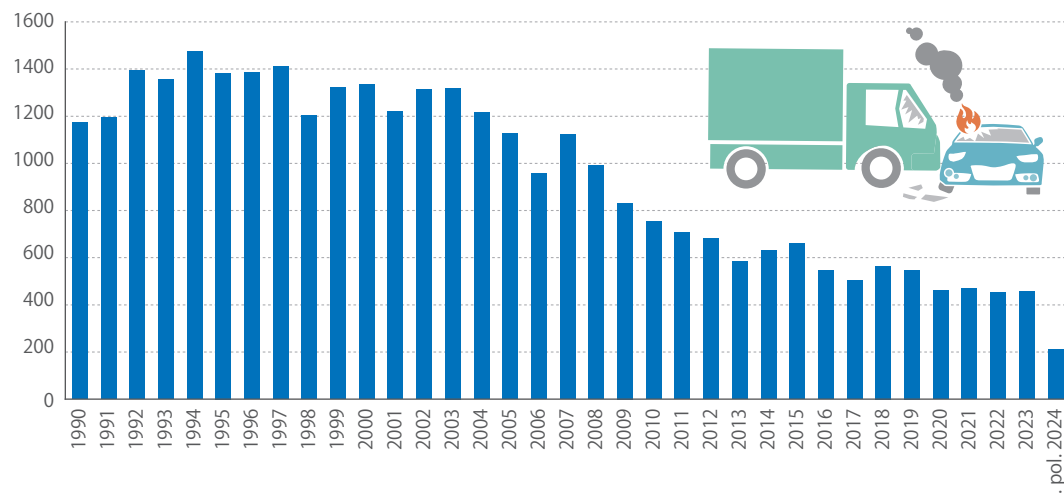
NA ŽELEZNICI ZHRUBA POLOVIC

První statisticky zaznamenanou obětí železničního neštěstí se stal anglický politik William Huskinsson. Ten se 15. září 1830 zúčastnil jako čestný host slavnostního otevření dráhy z Liverpoolu do Manchesteru. Když vlak v Manchesteru zastavil, aby doplnil vodu a palivo, pasažéři byli upozorněni, aby nevystupovali. Řada cestujících včetně Huskinssona však neuposlechla. Vzápětí na sousední kolej přijel další vlak a Huskinsson, který zpanikařil, se už nestáčil vrátit do svého vagonu. Lokomotiva mu přejela obě nohy a on na následky tohoto zranění po několika hodinách zemřel.

Statistiky nehod na železnici u nás vede Drážní inspekce. Z jejích čísel vyplývá, že každý rok v České republice zahyne na železnici zhruba 200 až 250 osob. Nejmenší počet usmrcených za posledních osm let byl zaznamenán v roce 2021, kdy si nehody na železničních drahách vyžádaly 198 obětí a na neželezničních drahách a v metru 8 obětí. Hned rok následující se však stal v rámci hodnoceného období druhým nejtragičtějším. Zahynulo během něho 241 osob na železničních drahách a 9 na neželezničních drahách a v metru. Ještě o dvě osoby více byly na drahách usmrceny v roce 2019. Loňské statistiky vykazují 229 mrtvých na železnici a 11 na ostatních druzích kolejové dopravy.

K první letecké nehodě s následkem smrti došlo 17. září 1908, kdy během předváděcího letu havaroval jeden z průkopníků letectví Orville Wright. Nehodu

POČTY USMRCENÝCH PŘI DOPRAVNÍCH NEHODÁCH V ČESKU

Zdroj: Policie ČR

CO POVAŽUJETE ZA NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCHY ZA 20 LET ČINNOSTI ASOCIACE? JAKÉ ÚKOLY, ZÁMĚRY ČI PŘEDSEVZETÍ SE VÁM NAOPAK PLNIT NEDAŘÍ?

ROBERT HUNEŠ

prezident Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče

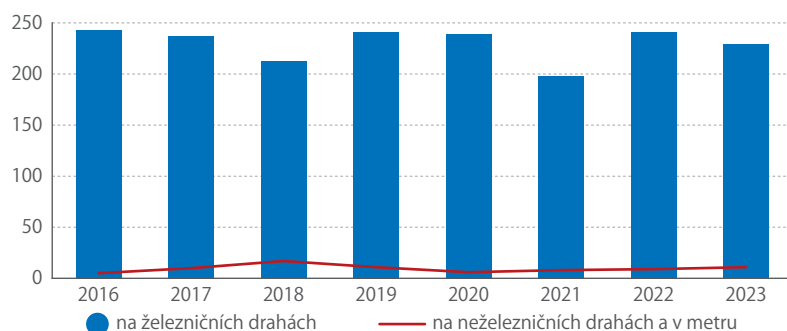

Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče je největší profesní organizací svého druhu v Česku. Sdružuje na čtyři desítky organizací poskytujících lůžkovou a domácí hospicovou péči a garantuje kvalitu jejich služeb. Cílem je prosazování a podpora hospicové péče, která vychází z úcty k člověku jako jedinečné neopakovatelné lidské bytosti. APHPP prosadila uzákonění lůžkové i domácí hospicové péče. Ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví se APHPP podílela na vytvoření prvních českých standardů kvality hospicové péče a na kodifikaci úhradového mechanismu pro lůžkové hospice z veřejného zdravotního pojištění. Přispěla k tomu, že v současnosti je v každém z krajů v České republice vybudovaný lůžkový hospic. Za 20 let svého působení se významně podílela na proměně české společnosti – jejím vnímání smrti a umírání.

Co se nepodařilo? Spíše se smutkem sledujeme, jak se některé aktivity či subjekty nazývají hospicem, aniž by jím ve skutečnosti byly, a parazitují tím na dobrém jménu, jež si hospice svou dřinou a obětmi vybuchovaly.

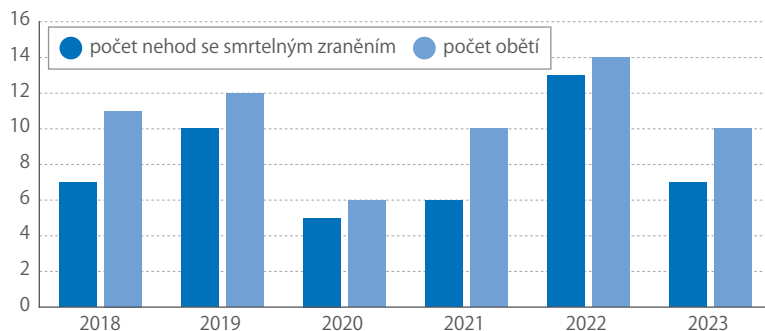

POČTY USMRČENÝCH OSOB PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH NA DRAHÁCH V ČESKU

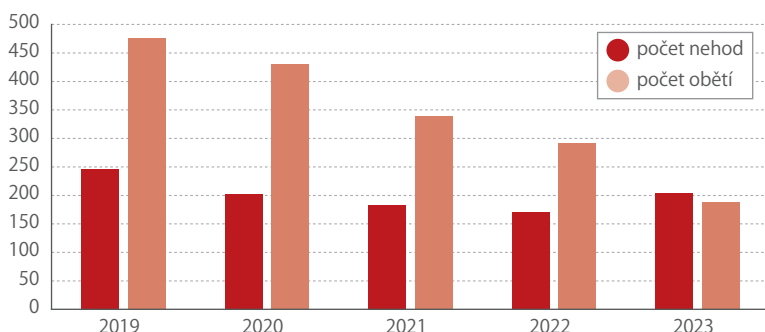
Zdroj: Drážní inspekce

LETECKÉ NEHODY V ČESKU

Zdroj: Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod

NEHODY LETADEL S 12 A VÍCE CESTUJÍCÍMI CELOSVĚTOVĚ

Zdroj: The Aviation Safety Network

nepřežil jeho spolucestující, nadporučík americké armády Thomas Selfridge.

Celosvětovou evidencí nehod letadel se zabývá organizace The Aviation Safety Network sídlící v americkém státě Virginia. Její statistika, která zachycuje události už od roku 1919, sleduje nehody letadel s 12 a více pasažéry na palubě. Podle ní dochází v posledních pěti letech k poklesu smrtelných nehod i ke snižování počtu jejich obětí. V roce 2023 došlo na celém světě ke 204 nehodám letadel s cestujícími, fatální důsledky mělo 29 z nich a zemřelo při nich 188 osob. To je méně než polovina obětí dopravních nehod v Česku za stejný rok.

V otevřené ASN Wikibase, která zahrnuje veškeré druhy leteckých dopravních prostředků včetně balonů, ultralightů, vírníků apod., je za rok 2023 na celém světě evidováno 5 312 nehod, při nichž došlo k 1 276 smrtelným úrazům.

Informace o haváriích letadel a létajících zařízeních na území České republiky sleduje Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod. K poslední havárii dopravního letadla, při níž zahynuli cestující, u nás došlo v roce 1975 v pražské čtvrti Suchbát, a ve statistikách tohoto ústavu jsou tedy zaznamenány pouze nehody malých sportovních strojů a padáků. Z publikovaných údajů je patrný výrazný pokles smrtelných nehod a jejich obětí v covidových letech 2020 a 2021 a opětovný nárůst v roce 2022. Během něj došlo u nás ke 13 smrtelným nehodám, v jejichž důsledku zahynulo 14 osob. O rok později to bylo 7 nehod s 10 mrtvými.

Statistika se pohřebnictví nevěnuje

S Tomášem Kotrlým, vedoucím oddělení pohřebnictví na Ministerstvu pro místní rozvoj, jsme hovořili nejen o chybějících statistických údajích, ale také o terminologii v tomto oboru, trendech a novinkách.

Foto: Tereza Koutecká

Co vše má vaše oddělení na starost?

Agendu pohřebnictví dostalo Ministerstvo pro místní rozvoj na starost nejprve usnesením vlády v roce 2000, a o několik let později kompetenčním zákonem. Jedním z tehdejších velkých úkolů bylo připravit první český zákon o pohřebnictví. Byl přijat rychle, v roce 2001, protože byl dobře připravený mým předchůdcem Oldřichem Prausem, který na něm pracoval deset let. Uvedenými dvěma zákony se nyní řídíme.

Naše činnost se rovněž vztahuje k mezinárodnímu právu a občanskému zákoníku, který v této oblasti

zasahuje do práva veřejného. Mezi nejnáročnější úkoly patří tvorba návrhů souvisejících právních úprav včetně práva Evropské unie. Agenda oddělení zahrnuje také koncepční, metodickou a kontrolní činnost, řízení přestupků. Obcím refundujeme sociální pohřby, které od roku 2018 umíme statisticky vyhodnotit.

V agendě se opíráme o krajské úřady a krajské hygienické stanice, pro které organizujeme konzultační dny, na ně zveme i obce a odbornou veřejnost. Spolu s celníky jsme spoluzodpovědní za repatriace těl mezi státy nebo máme společně s obcemi na starost péči

o opuštěné německé, válečné a památkově chráněné hroby. Do naší kompetence spadají rovněž hromadné, veřejnosti poptávané exhumace. Nyní například déle než rok řešíme podmínky pro případné otevření hromadných hrobů příslušníků třetího odboje na pražském Ďáblickém hřbitově.

Cílem státní správy není jen snaha chránit veřejné zdraví a veřejný pořádek, ale také úsilí zbavit toto dávné řemeslo spousty mýtů a pověr. A díky kontrolám provozovatelů pohřebních služeb a krematorií svým dílem přispíváme ke zlepšení kvality v péči o zemřelé, včetně té, kterou zajišťují zdravotníci u zemřelých v nemocnici či v domově pro seniory. Ve zdravotnictví jsou totiž pohřební služby často těmi jedinými, kteří práci autoptických laborantů či sanitářů dozorují, reklamují a posléze prezentují na našich pracovních setkáních.

Jaké statistické údaje o pohřebnictví jsou u nás k dispozici?

V pohřebnictví se žádná centrální, ale ani regionální oficiální statistika nevede. A nevedla se ani v minulosti, za císaře Josefa II., což byl velký osvícenec v pohřebnictví. Nevíme dosud, kolik se ročně uskuteční pohřbů, neznáme poměr pohřbení do hrobu či hrobky k počtu žehů a nikdo vám neodpoví ani na to, kolik pohřebních služeb u nás v republice funguje, natož kolik máme v tomto oboru zaměstnanců, pohřebních vozidel či márníc nebo kde se provozovny nacházejí. Živnostenské úřady mají přehled o vydaných koncesních oprávněních, nikoli však o živých firmách a všech jejich provozovnách. Při záříjové povodni tak opět nebylo integrovanému záchrannému systému jasné, odkud mají mrtvá těla evakuovat, aby nebyla zatopena nebo netlela v teple, jakmile chladicí a mrazicí zařízení přestala fungovat z důvodu přerušené dodávky elektřiny.

Stejně tak známe sice počet krematorií, těch je v Česku 28, ale kolik v nich mají peci a jakého jsou typu, to už orgánům veřejné moci nikdo hlásit nemusí. Byl jsem nemile překvapen, že ani oddělení ochrany ovzduší České inspekce životního prostředí dosud nezavedlo identifikační číslo pecí, takže při zpětném monitoringu stát neví, u které pece kontrolní skupina spaliny naměřila. A to nemluvím o identifikátoru na zemřelém, který rovněž absentuje, takže kremační pec dosud zpopelňuje anonymně. Stačí malá nepozornost obsluhy, a záměna popela, zvláště u vícero pecí vedle sebe se nedá vyloučit.

Je velmi cenné, když se nějaký vědec rozhodne tímto tématem zabývat a alespoň částečně data z pohřebnictví zmapuje. Vyzdvihnout musím práci Martina Slabocha z Ústavu etnologie Univerzity Karlovy, který se věnoval vývoji pohřbívání v obci Úhonicе za předchozích 109 let. Zjistil, že ve sledovaném období zemřelo 1 200 občanů a každý z 305 hrobů na místním hřbitově se otevřel v průměru čtyřikrát. Do roku 1943 nikdo ze zesnulých nebyl zpopelněn, přestože v Čechách funguje kremace od roku 1918. Až do šedesátých let počty žehů v této malé středočeské obci stoupaly velmi pomalu, a teprve v sedmdesátých letech začaly kremace

převažovat nad pohřbením do země. První pohřeb bez obřadu se v Úhonicích uskutečnil v polovině devadesátých let k nelibosti všech rodáků, co zemřelého znali. Dnes už to nikoho nepřekvapí. To je ojedinělá ukázka validní statistiky v pohřebnictví u nás.

Co nám brání ucelenou statistiku získat?

Finance. Stát není tak bohatý, aby mohl chtít po každém hřbitovu, kterých máme přes 6 000, čistě soukromých krematoriích a pohřebních službách, aby vedly řádně statistiku. A aby platil úředníky, kteří by vše dozorovali, systematicky sbírali data z jednotlivých zdrojů, analyzovali je a publikovali.

Ale takováto statistika se nevede, co vím, v žádné evropské zemi, takže kromě financí chybí i vůle. Nejedná se o společnou politiku EU, do pohřebnictví nejdou dotace ani sociální dávky, tak zde není ekonomický důvod, proč tento obor monitorovat a něco o něm zjišťovat.

Jaký prospěch bychom z kvalitní statistiky pohřebnictví měli?

Především bychom věděli, ve kterém hrobě odpočívá náš předek, který hřbitov je na hraně své kapacity, zda urna byla v tom kterém krematoriu vydána oprávněně osobě, kdy v které kremační peci bylo tělo zpopelněno a kde byl nakonec lidský popel uložen. Za své oddělení můžu říct, že by centrálně vedená a zveřejněná evidence mrtvých lidských těl velmi pomohla orgánům dozoru a kontroly, a nakonec i krajským krizovým štábům v době pandemií či přírodních katastrof. To by znamenalo lepší ochranu veřejného zdraví a také práv pozůstalých. Zároveň by se sjednotilo pojmosloví, protože v pohřebnictví nemá mnoho pojmů zažitou definici. Spousta jich je stále jen na úrovni místního slangu. Stačí se podívat do hřbitovních či kremačních knih, jak každý jinak chápe to, co pohřbil. Plete se nám anatomicko-patologický odpad s jiným lidským pozůstatkem, mrtvě narozené dítě s plodem po potratu, exhumované lidské kosti z hrobu s tělem zemřelého, který právě skončil. To má negativní dopady i na odvody DPH, protože ne všechny činnosti v pohřebnictví spadají do snížené sazby.

Je nějaká naděje, že k zavedení statistik pohřebnictví dojde?

Vypadá to, že Eurostat začne evidovat počty kremačních pecí v Evropě a jejich vytíženost. Evropská komise si na základě kvalitativních vědeckých výzkumů o znečišťování ovzduší rtutí uvědomila, že kremace významně znečišťuje ovzduší, zpravidla v intravilánu měst, a že je potřeba tento obor regulovat. Vybavení krematorií filtry bude hodně drahé a neobejde se bez dotací. A aby bylo možné zajistit, že se poskytnuté finance využijí efektivně, bude nutné zavést přesnou a dlouhodobou evidenci.

Jak kvalitní je u nás statistika zemřelých?

Bohužel, i tato statistika kulhá na jednu nohu. Ono totiž ani není jasné, kdo je to zemřelý. Hovořím o mrtvě

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

I u nás se už prosazuje zelené pohřebnictví stojící na principu do it yourself.

narozených dětech, které se řadí mezi narozené. Vystavuje se jim rodný list, nikoli úmrtní. Odlišné jsou také metodiky, zatímco Ústav zdravotnických informací a statistiky sbírá data od zdravotnických zařízení, ČSÚ přebírá data od matričních úřadů. Nejcitlivější je sběr dat mrtvě narozených od zdravotníků v případech, když dojde k porodu mimo zdravotnické zařízení. Nemáme ani jasnou definici mrtvě narozeného dítěte, a tak přestože zákon nařizuje každé mrtvě narozené dítě pohřbít, z naší šest let vedené statistiky vyplývá, že jich mnoho se vši pravděpodobností namísto v krematoriu končí ve spalovně odpadů. Považuji to za porušení zákona i etiky.

Jaké druhy pohřbů rozlišujeme?

Z hlediska etnologie nebo religionistiky se rozlišují nad jedním umrlcem vždy dva pohřby, z nichž první začíná u lůžka umírajícího. Tento takzvaně „mokrý“ pohřeb spočívá v doprovázení zemřelého k hrobu nebo k žárovišti krematoria. Pak je pohřeb „suchý“ neboli sekundární. Ten probíhá nad urnou nebo exhumovanými kostmi, aby se definitivně celý obřad ukončil. Nelze se loučit opakovaně, to by připomínalo dětinské chování toho, kdo mává a mává, i když vlak už je dávno za zatáčkou.

Podle mého názoru by pohřeb měl být vždycky nějak viditelný, veřejně přístupný rituál, a je jedno jestli nad tělem, urnou, nebo nad prázdným hrobem. Například v zákoníku práce je uvedeno, že můžete čerpat volno s náhradou mzdy na pohřeb přímého příbuzného. Pochybuji o tom, že zaměstnavatel vám zaplatí dva pohřby, nejprve rozloučení s tělem a pak uložení urny. Nebo že vám úřad práce poskytne sociální dávku pohřebního za obřad nad urnou ukládanou v domácnosti na polici. Čistě pragmaticky tedy každý máme právo na jeden pohřeb, zpravidla ten takzvaně „mokrý“.

Co jsou to sociální pohřby?

Sociální pohřeb je typická hantýrka mezi pohřebáky, avšak v právní ani odborné terminologii neexistuje. Podle mě by sociální pohřeb byl takový, se kterým rodině pomáhá sociální pracovník. Třeba v případech hmotné nouze pomůže zajistit potřebné finance na to, aby se pozůstalí mohli se zesnulým důstojně rozloučit. Je zcela legitimní vzít si na úhradu nákladů pohřbu hotovost ležící v pozůstalosti. Důležité je také vysvětlit pozůstalým, že i když se zesnulý neměli příliš dobré vztahy, je jejich morální povinnost důstojně ho pohřbít podobně, jako mu za života zachránili život, když volali sanitku. Poradit jim, jak mohou pohřbít svépomocí. To se ale u nás neděje. Mállokterý sociální pracovník s rodinou o jejich povinnosti pohřbít mluví, nikdo s ní nemá čas v průběhu čtyř dnů po oznámení úmrtí navštívit pohřební službu. Osoba blízká zemřelému neví, co má bez peněz, které v pozůstalosti chybějí, dělat, tak nedělá nic. Stát se postará.

Za skutečný sociální pohřeb, tedy správně za pohřbívací povinnost státu, byl jen k jedné později

nalezené nebo zcela anonymní nepatrné části mrtvého těla, se označuje co nejlevnější pohřbení bez obřadu, které vypravuje obec, aniž by sama chtěla. Ta objedná pohřební službu v případě, že tak do 96 hodin od oznámení úmrtí neučiní osoba blízká zemřelému. Jsou-li obci známi dědicové, může po nich náklady vymáhat, když dědiců není, proplácí obci náklady ministerstvo. V posledních deseti letech počty sociálních pohřbů desívně rostou. Je to zoufalé znamení doby, že lidé nechtějí pohřbívat své blízké.

Je nějaký rozdíl mezi hřbitovem a pohřebišťem?

Zákon o pohřebnictví tyto pojmy nerozlišuje, ale upřednostňuje abstraktnější pohřebiště. Hřbitov si nese spojení s církví a náboženskou židovskou obcí, s podzemní ložnicí duchovně spřízněných osob, zatímco pohřebiště lze chápat nikoli jako pozemek, ale jako prostor (typicky kolumbárium) otevřený pro novodobé umělecké výstřelky a individualizaci smrti. Pohřebiště by mohlo být platformou pro setkání sekularizované a multikulturní společnosti, aniž by se na něm nutně pohřbívalo do země.

Kdo může založit pohřebiště?

V paragrafu 17 zákona o pohřebnictví je velice rigidní ustanovení, s nímž čím dál více vnitřně zápasím, že pohřebiště může zřídit pouze obec nebo církev či registrovaná náboženská společnost. Zatímco krematorium kdokoli. To je nespravedlivé, značně omezující urbanismus městské zástavby a je to velká škoda pro současnou ateistickou pietu. Umím si představit velkou pojišťovnu nebo nadnárodní korporaci, která pro své zaměstnance či klienty zřídí luxusní úložiště uren v sídle firmy. Žádná akvária s urnou sídlištního typu. V rámci celoživotní pojistky by zájemce měl rovněž záruku, že nebude z jakéhosi postmortálního trezoru nikdy exhumován. Obec v roli provozovatele pohřebiště by směla parcelu, na které se hrobové místo nachází, zaměřit a odprodat uživateli hrobu na věčné časy. Povinná nájemní smlouva k hrobu je podle mého názoru přežitek. Myslím si, že nastal čas náš zákon v tomto směru změnit.

Sledujete nějaké trendy v oblasti pohřebnictví v Česku?

Letos v létě proběhlo první kvantitativní sociologické šetření v oblasti pohřebnictví od vzniku České republiky, a to na území Prahy. Bylo provedeno velmi profesionálně, a vyplývají z něj zajímavé závěry. Například, že přání zemřelého je na prvním místě. Já ještě pamatuji dobu, kdy se přání zemřelého vůbec nerespektovalo, nezmiňoval ho ani tehdejší občanský zákoník. Bylo úplně jedno, jaký kdo chtěl mít pohřeb. Uběhlo deset let a lidé se shodují na tom, že pohřeb má být takový, jaký si ho zesnulý přál. Tím se blížíme k západní Evropě. Nad tradicí, často dutým sentimentem a vyčpělými symboly, začíná převládat vlastní idea, a tím se otevírá cesta pro nový obsah smutečních rituů. Jestliže zemřelý byl imunní vůči

Přesné číslo, kolik se v Česku ročně uskuteční pohřbů, neznáme.

ThLic. Tomáš Kotrlý, Th.D.

konvencím, pozůstali, alespoň v Praze, by mu měli vystrojit pohřeb podle jeho osobní estetické volby. První mně známou vlašťovkou byl před třemi lety obřad ve formě dvouhodinového smutečního setkání u zemřelé herečky Zdenky Procházkové, kdy u její rakve nechyběly koberečky, sedačky a stolečky, prostorem voněla káva, smuteční hosté poslouchali vyprávění jejích blízkých, sledovali videa z jejího života s možností tam setrvat, nebo se kdykoli zvednout a odejít.

Významné je také zjištění, že pro mnoho lidí jsou hřbitovy v Praze strašně velké a nepřehledné. Roste tedy zájem o pohřbívání na menší romantické hřbitůvky. Těch máme v Praze také dostatek, jeden v Čakovicích dokonce provozuje pražská katolická farnost.

Zaujala vás některá z technologických novinek?

Zajímavá je například kompostace pod obchodní značkou terramace, která je dva roky povolena u jedné konkrétní pohřební služby v Německu, a to pouze na některých hřbitovech. Jedná se v podstatě o průmyslovou nerezovou míchačku naplněnou urychlovačem kompostu, do které se tělo vloží nahé. Celý proces rozkladu je řízen mechanicky (tělem se otáčí) a elektronicky (udržují se zejména konstantní teplota a vlhkost). Za 40 až 50 dní dostanete výsledný kubík kompostu. Ten se poté převáží a ukládá povinně do hrobu. Pro zajištění celého procesu se spotřebuje nemálo energie a paliv, k výrobě kompostéru i neekologický materiál, takže to podle mého názoru ekologické není. Skutečně šetrné k přírodě by bylo, kdyby si pozůstali tělo zkompostovali svépomocí přímo v mělké dřevěné hrobce, třeba na malém zeleném hřbitůvku venkovského typu. Pohřbívát do hrobky bez rakve je

i u nás legální. Zpráchnivění by ale trvalo podstatně déle. Říkáme tomu tlecí doba.

Jak je to se zákonností takových netradičních postupů v Česku?

Vzhledem k tomu, že terminologie týkající se pohřbívání není ustálená, dá se leccos udělat, aniž by se zákon porušil.

Zákon zajisté nedovoluje louhování nebo průmyslové komerční kompostování mrtvol, ale onen v Německu používaný pojem „terramace“ převzatý z USA je chápán zejména jako pohřební rituál. Fyzikálně je to odborně nepopsaný, záměrně utajovaný rozkladný proces, a také podnikatelské know-how. Soukromé rozloučení není zákonem nijak definováno ani u nás, tudíž smutečním obřadem může být i přes měsíc dlouhá kompostace nebo půldenní rozpouštění v alkalickém roztoku, je-li to přání zemřelého a provedení je důstojné, bezpečné a nedojde k narušení mravního cítění veřejnosti. Proč by nemohla nějaká registrovaná církev nebo náboženská společnost chápat uměle zrychlené tlení dokonce jako duchovní pomoc zemřelému?

Vraťme se k té ekologii. Prosazuje se už i v pohřbívání v České republice?

Já jsem nadšený ze správy hřbitovů v Praze, která vloni poprvé zřídila v Ďáblicích louku vzpomínek. Tam je možné pohřbít tělo do země v truhle z nešetřeného dřeva nebo proutí a hrob si mohou vykopat pozůstali sami. Kameník tam nesmí nic postavit, s čímž rodina dopředu souhlasí. Vedle toho máme v Česku řadu míst, kde je možné důstojně uložit urnu z přírodního materiálu způsobem šetrným k přírodě. Myslím, že zelené pohřbívání stojící na principu do it yourself časem vytlačí to konvenční.

Vystudoval teologii na Univerzitě Karlově a kvalifikační program řízení lidských zdrojů na Cranfield University (School of Management). Problematikou pohřbívání se zabýval už ve své disertační práci, a od té doby si stále rozšiřuje vzdělání a zkušenosti v této oblasti. Působí jako lektor a odborný poradce v pohřbívání, velmi záslužná je i jeho činnost na poli osvěty a vzdělávání veřejnosti. Je autorem řady odborných i popularizačních publikací, např. překladu zákona o pohřbívání do angličtiny nebo monografie **Pohřbívání**.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/4eCcNCS

Cloudové služby na vzestupu

Za cloudové služby platila v roce 2023 již téměř polovina firem v Česku. Placený cloud využívají ale především velké podniky zaměstnávající více než 250 zaměstnanců.

KAMILA BUREŠOVÁ

oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

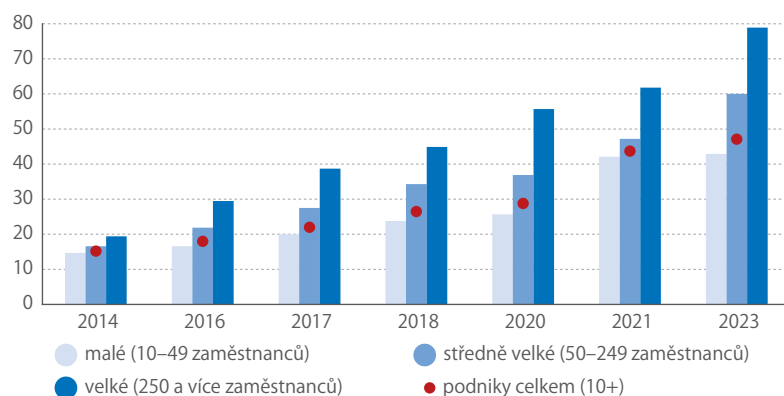
Stále více firem v Česku používá vyspělé digitální technologie. Jedním z projevů digitalizace je využívání cloudových služeb. V šetření o využívání ICT v podnicích se ČSÚ zaměřuje na používání placených cloudových služeb, tedy situace, kdy firmy nakupují od poskytovatelů nástroje, programy, servery nebo třeba úložný prostor a využívají je přes internet. Podniky díky těmto službám mohou optimalizovat náklady na IT a snižovat provozní náklady, protože platí poskytovatelům jen za ty služby, které potřebují a používají, aniž by utrácely za aplikace, programy nebo údržbu datových center. V tomto článku se tedy věnujeme pouze placeným cloudovým službám.

CLOUD NEJAKTIVNĚJI POUŽÍVAJÍ VELKÉ PODNIKY

Obliba využívání cloudových služeb u firem v Česku roste, a to především mezi velkými subjekty zaměstnávajícími více než 250 zaměstnanců. V roce 2023 využívalo některou ze služeb placeného cloudu 47 % podniků s deseti a více zaměstnanci, přičemž mezi velkými firmami jich bylo 79 %, ve skupině středně velkých (50–249 zaměstnanců) 60 % a z malých (do 49 zaměstnanců) pak 43 %. Podíl velkých podniků využívajících placený cloud se od roku 2014 zvýšil více než čtyřikrát, tehdy jich byla přibližně pětina.

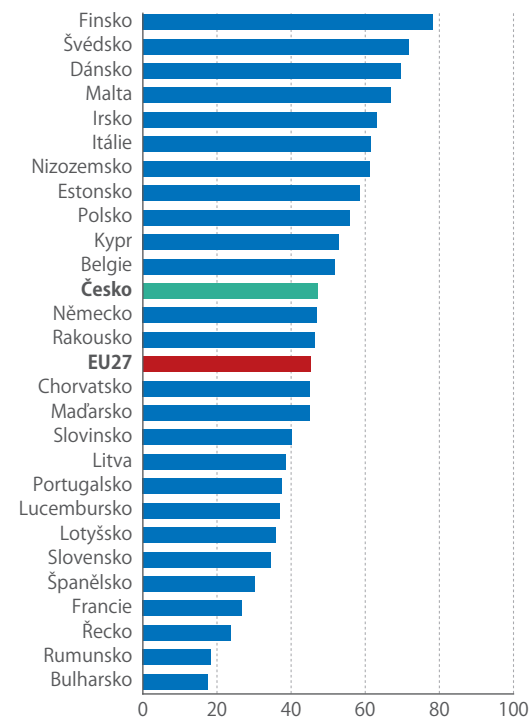
Nejčastěji používají cloudové služby firmy v odvětví informační činnosti (více než 90 % firem), kam patří činnosti související se zpracováním dat nebo poskytováním informací či služby související s webovými vyhledávacími portály. Následují firmy působící v oblasti IT (82 % firem), v reklamě a průzkumu trhu (79 %) nebo cestovní agentury a kanceláře (72 %). Naproti tomu nejméně používají cloud firmy působící

PODNIKY V ČESKU POUŽÍVAJÍCÍ PLACENÉ CLOUDOVÉ SLUŽBY (% z celkového počtu podniků s 10+ zaměstnanci)

Zdroj: ČSÚ, šetření o využívání ICT v podnikatelském sektoru

PODNIKY V ZEMÍCH EU POUŽÍVAJÍCÍ PLACENÉ CLOUDOVÉ SLUŽBY V ROCE 2023 (%)

Zdroj: Eurostat

v odvětví doprava a skladování (35 %) nebo ve stravování a pohostinství (33 %).

VEDE CLOUDOVÝ E-MAIL, NÁSLEDUJÍ INTERNETOVÁ ÚLOŽIŠTĚ

Podniky nejčastěji využívaným cloudem je v Česku placený cloudový e-mail. V roce 2023 jej využívalo 42 % všech podniků s deseti a více zaměstnanci, tedy téměř 90 % podniků, které používaly cloudové služby. Placená internetová úložiště a cloudové kancelářské programy využívalo 31 % všech tuzemských podniků, tedy více než dvě třetiny těch, které používají cloudové služby. Polovina podniků využívajících cloudové služby v Česku (23 % všech podniků s 10 a více zaměstnanci) platí za cloudový bezpečnostní software, např. za antivir nebo správu přístupu do sítě. Finanční nebo účetní cloudové aplikace používalo 44 % subjektů využívajících cloudové služby (21 % všech podniků s 10+ zaměstnanci). Podobně často používaly tuzemské podniky cloudové systémy pro práci s databázemi (19 % všech podniků; 41 % podniků využívajících cloud).

Méně často jsou pak z placených cloudových služeb využívány ERP systémy pro řízení celého podniku. V roce 2023 je používalo 8,7 % všech podniků,

resp. 18,4 % podniků používajících cloud. Podobně CRM aplikace pro správu a využití informací o firemních zákaznících používalo 9,4 % všech podniků, tedy 20 % podniků používajících cloud. Za cloudový výpočetní výkon pro provoz vlastních firemních aplikací v roce 2023 platilo 11 % firem v Česku (čtvrtina používajících cloud) a 8 % subjektů (16 % z uživatelů cloudu) používalo výpočetní platformu poskytující možnost hostovat prostředí pro vývoj, testování a nasazování aplikací do provozu.

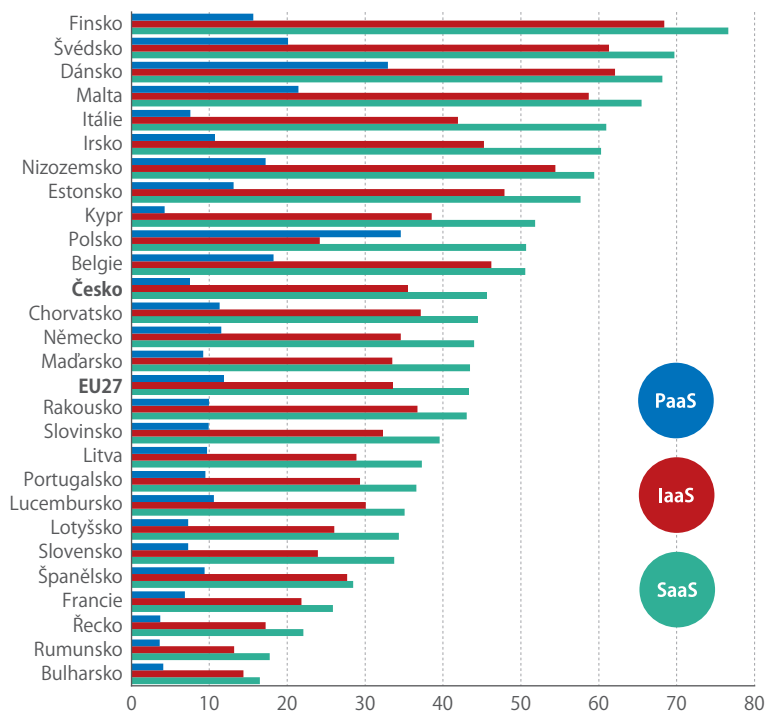
Z typů placených cloudových služeb zaujímá první příčku i v evropském žebříčku využívání cloudové elektronické pošty, dále následuje ukládání dat na úložišti dostupném prostřednictvím internetu a používání cloudových kancelářských programů. Pořadí ostatních typů cloudových služeb využívaných podniky v průměru EU je totožné jako v ČR.

NEJUŽÍVANĚJŠÍ JE MODEL CLOUDU SAAS

Cloud se podle typu nakupované služby dělí do tří základních skupin/modelů. Nejčastěji se využívá model nazvaný Software jako služba (Software as a Service; zkratka SaaS). Patří sem typicky cloudový e-mail, kancelářské programy, finanční nebo účetní aplikace nebo bezpečnostní programy, jako je např. antivir. Druhý model je pojmenovaný Infrastruktura jako služba (Infrastructure as a Service; zkratka IaaS). V rámci IaaS jde nejčastěji o servery, sítě, operační systémy, úložiště dat nebo systémy pro správu databází. Pod třetí model Platforma jako služba (Platform as a Service; zkratka PaaS) se řadí možnost využívat nejrůznější vývojové nástroje, konkrétně např. prostředí API pro vývoj, nasazování a testování aplikací.

Z nejnovějších dat ČSÚ a Eurostatu vyplývá, že u nás, ale i v jiných zemích EU, je podniky nejvíce využívaný model SaaS, tedy nakupování softwaru jako služby. Jeho výhodou je, že cloudové aplikace se nemusejí nikde instalovat ani stahovat, k jejich používání stačí pouze webový prohlížeč. Software je přístupný z jakéhokoli zařízení a v jakémkoli místě s přístupem k internetu. V rámci Evropské unie používalo v roce 2023 alespoň jednu cloudovou službu

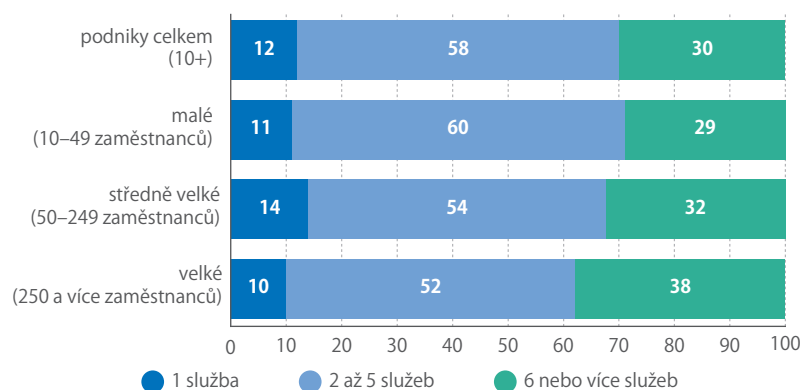
PODNIKY V ZEMÍCH EU PODLE POUŽÍVÁNÍ MODELŮ CLOUD COMPUTINGU V ROCE 2023 (%)

Zdroj: Eurostat

v podobě softwaru v průměru 43 % podniků s více než 10 zaměstnanci. V Česku jich bylo 46 % a například ve Finsku 77 %. Druhým nejčastěji využívaným modelem cloud computingu je IaaS, tedy když firmy platí např. za úložiště dat, operační nebo databázové systémy nebo za servery, jejichž funkce pak využívají prostřednictvím internetu. V průměru EU je používalo 34 % podniků, přibližně stejný podíl také v Česku (35 %). Například ve Finsku používá model IaaS 68 % podniků a v Dánsku 62 %, tedy téměř dvojnásobně více než u nás. Platformu jako službu pak využívá relativně nejméně firem, v rámci EU jich v roce 2023 bylo průměrně 12 %, v Česku 7 %. PaaS nakupuje v rámci EU nejvíce podniků v Polsku (35 %) nebo v Dánsku (33 %).

PODNIKY V ČESKU PODLE POČTU NAKUPOVANÝCH CLOUDOVÝCH SLUŽEB V ROCE 2023 (% z podniků používajících placený cloud)

Zdroj: ČSÚ, šetření o využívání ICT v podnikatelském sektoru

ČESKO MÍRNĚ NAD PRŮMĚREM UNIE

Používání placených cloudových služeb je poměrně rozšířené i v ostatních zemích Evropské unie. V roce 2023 využívalo placený cloud computing v průměru EU27 již 45 % podniků. Firmy v Česku jsou tedy v tomto ukazateli mírně nad průměrem Unie. Placené cloudové služby používají nejčastěji podniky v severských státech, především ve Švédsku (78 %) a Finsku (72 %), nejméně naopak v Rumunsku nebo v Bulharsku, kde jejich podíl nedosahuje ani 20 %.

Tuzemské podniky nakupují a využívají více druhů cloudových služeb. V roce 2023 nakupovalo 12 % podniků používajících cloud jednu takovou službu, šest nebo i více cloudových služeb využívalo 30 %. Dvě až pět cloudových služeb nakupovalo 58 podniků ze sta. Balíčky s více než šesti cloudovými službami nakupují častěji velké podniky (38 %).

Domácnosti loni šetřily

Spotřební chování domácností ovlivnil prudký růst cen.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

České domácnosti v posledních letech čelily prudkému cenovému růstu, který výrazně zasáhl jejich kupní sílu. Loni inflace mírně oslabovala, stále ale zůstávala mimořádně vysoká a týkala se ve velké míře základních potřeb, což disproporčně ovlivňovalo především nízkopříjmové domácnosti. Nově vydané údaje ročních národních účtu odhalují hlubší souvislosti.

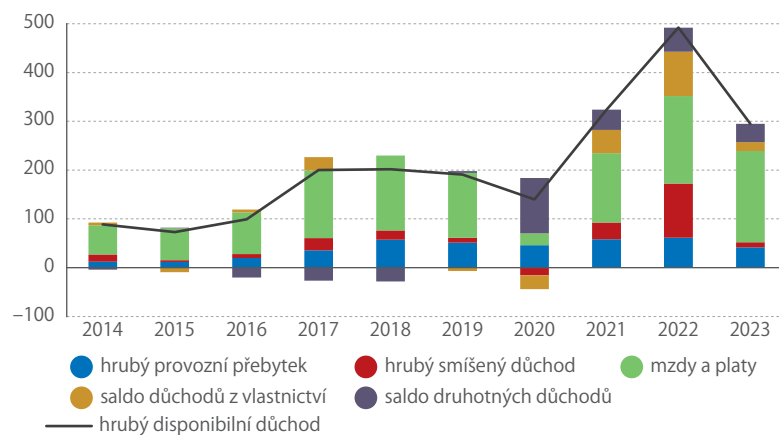
REÁLNÝ POKLES PŘÍJMŮ

Hrubý disponibilní důchod domácností loni dosáhl 4 387,4 mld. Kč a meziročně byl vyšší o 294,8 mld. Kč (7,2%). Oproti předchozím dvěma letům nominální přírůstek v roce 2023 oslabil. Reálně, vzhledem k vysokému cenovému růstu, disponibilní důchod domácností loni podruhé v řadě klesl, a to o 1,0% (očištěno s pomocí deflátoru spotřeby domácností).

Největší části příjmů domácností tvoří mzdy a platy, které se sice loni i předloni výrazně zvýšily (o 8,4% a 8,0%), ani to však nestačilo k dorovnání cenového růstu. V roce 2022 reálný propad dosáhl 5,4%, loni pak 0,2%.

Příjmy z podnikání podnikatelů zařazených do sektoru domácností reprezentované hrubým smíšeným důchodem v loňském roce vzrostly o 41,6 mld. Kč (6,7%). Přírůstek oproti předchozím letům výrazně oslabil, což odpovídá i zaznamenanému propadu poptávky. Hrubý provozní přebytek náležející domácnostem, který zahrnuje hodnotu produkce pro vlastní užití a rovněž imputované nájemné, loni vzrostl o 10,4 mld. Kč (1,6%). To je výrazný rozdíl oproti roku 2022, kdy provozní přebytek nominálně vzrostl o pětinu, mimo jiné kvůli prudkému růstu cen nemovitostí.

STRUKTURA HRUBÉHO DISPONIBILNÍHO PŘÍJMU DOMÁCNOSTÍ (mld. Kč, meziroční změna)

Zdroj: ČSÚ

Zejména rostoucí úrokové sazby loni napomohly příznivému vývoji důchodů z vlastnictví domácností, kde přijaté úroky vzrostly o 42,5 mld. Kč. Úroky, které domácnosti musely zaplatit, samozřejmě také rostly. Výsledné kladné saldo důchodů z vlastnictví dosáhlo 261,7 mld. Kč a posílilo o 18,3 mld. Kč.

K celkovému navýšení disponibilního důchodu přispívá v posledních letech více než dříve saldo druhotných důchodů. Důvody jsou zejména dva: zvýšení a následná pravidelná valorizace penzí a zrušení superhrubé mzdy, které od roku 2021 snížilo objem vybraných běžných daní. Loni sociální dávky vyplacené domácnostem vzrostly o 145,9 mld. Kč a vyšší objem vyplacených penzí se na tomto nárůstu podílel 102,8 mld. Kč. O 40,3 mld. Kč vyšší byly ostatní dávky sociálního pojištění zahrnující především vyšší nemocenské. Běžné daně z důchodů a jmění zaplacené domácnostmi sice loni vzrostly o 39,1 mld. Kč a dosáhly 297,2 mld. Kč, stále ale nepřekonalý úroveň před zrušením superhrubé mzdy.

PROPAD SPOTŘEBY

Spotřeba domácností se loni celkově nominálně zvýšila o 171,1 mld. Kč (5,1%). Vzhledem k prudkému cenovému růstu ale reálně jejich spotřeba klesla o 2,9% a dostala se pod úroveň roku 2018. Směrem dolů ji táhly výdaje na netrvanlivé zboží i na zboží dlouhodobé a střednědobé spotřeby. Naopak u služeb spotřeba reálně vzrostla. Při srovnání s rokem 2019 jsou patrné také velké rozdíly mezi jednotlivými segmenty spotřeby. Zatímco spotřeba služeb reálně zaostávala za rokem 2019 o 0,9% a spotřeba

zboží střednědobé trvanlivosti o 7,0 %, u krátkodobé spotřeby výdaje reálně spadly až pod úroveň roku 2015 a za rokem 2019 zaostávaly o více než desetinu. Omezení spotřeby ale dosáhlo svého dna na začátku loňského roku, ve druhém i čtvrtém čtvrtletí 2023 spotřeba domácností mezičtvrtletně vzrostla.

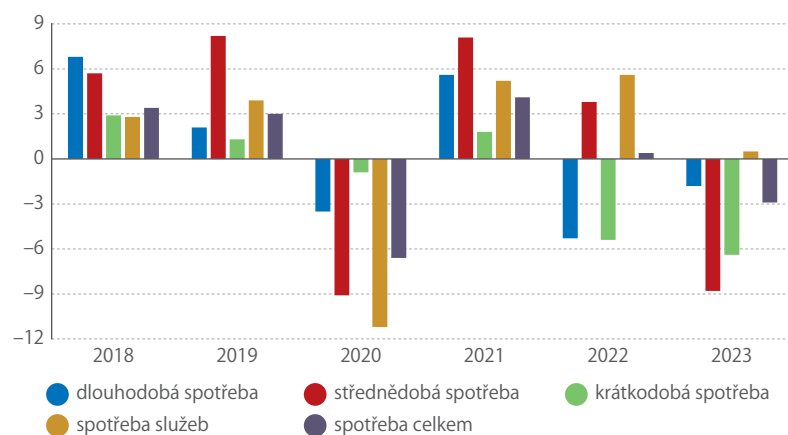
Z hlediska věcného členění klesla loni spotřeba potravin a nealkoholických nápojů reálně o 9,1 % a dostala se pod úroveň roku 2015, což koresponduje také s celkovou úrovní spotřeby netrvanlivého zboží. Dlouhodobě lze rovněž sledovat, že reálně klesají výdaje na energie související s bydlením (elektrina, plyn, ostatní paliva). Domácnosti přirozeně mění technologie tak, aby více šetřily. Poslední dva roky tento proces značně urychlily a během let 2022 a 2023 klesly výdaje na energie reálně o pětinu. V krizovém roce 2022 propad dosáhl 15,9 % a loni navázal pokles o 6,1 %.

Spotřeba stravovacích a ubytovacích služeb loni klesla o 6,4 %, a zůstala tak reálně o čtvrtinu pod úrovní roku 2019. Na hodnoty roku 2019 se zatím nevrátily ani výdaje na dopravu, které po dvou oživeních v letech 2021 a 2022 loni klesly o 1,5 %.

U některých položek loňský rok prakticky smazal postpandemické zisky. Vidět je to u oděvů, které v roce 2022 byly blízko úrovní roku 2019, i u bytového vybavení, kde se podařilo pandemický propad překonat. Loni ale výdaje na oděvy a obuv klesly reálně o 10,1 % a na bytové vybavení o 8,0 %.

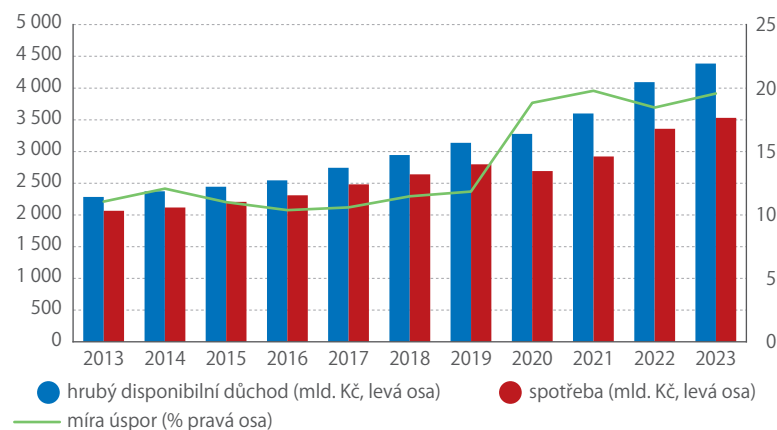
Zajímavý vývoj se v posledních letech odehrál u rekreací, sportu a kultury. Oddíl byl zasažen omezením pohybu a faktickým zastavením cestovního ruchu v roce 2020 a zčásti i 2021. U organizovaných zájezdů loni přetrvával více než pětinný pokles oproti roku 2019, domácnosti ale své prostředky směřovaly do jiných oblastí rekreace. Posílila spotřeba rekreačního zboží (herní software, sportovní vybavení, vybavení pro zahradu, výrobky pro domácí zvířata) i rekreačních služeb soustředěných na domácím trhu. Celkově tak výdaje na rekreace, sport a kulturu pandemický propad překonaly a oproti roku 2019 byly loni reálně vyšší o 12,0 %. Úroveň roku 2019 loni

MEZIROČNÍ REÁLNÝ RŮST SPOTŘEBY DOMÁCNOSTÍ (národní pojetí)

Zdroj: ČSÚ

VÝVOJ SITUACE DOMÁCNOSTÍ V ČESKU

Zdroj: ČSÚ

překonala rovněž spotřeba v oddělech informace a telekomunikace (+10,1 %), zdraví (+12,1 %), pojištění a finanční služby (+20,1 %) a u služeb v oblasti vzdělávání (15,3 %).

Domácnosti spotřebovaly také statky a služby ve formě naturálních sociálních transferů, jejichž hodnota loni stoupla o 76,3 mld. Kč na 941,9 mld. Kč. Zajímavou drobností v rámci této položky jsou transfery ve formě refundace schválených výdajů domácností zahrnující příspěvky na bydlení. Ty loni stouply na mimořádných 23,8 mld. Kč, zatímco v předcházející dekádě se obvykle pohybovaly mezi 13 a 15 mld. Kč.

ÚSPORY DOMÁCNOSTÍ OPĚT POSÍLILY

Velký propad spotřeby při současném zachování růstu příjmů znamenal prudké navýšení úspor. Míra úspor (podíl hrubých úspor na hrubém disponibilním důchodu upraveném o změny čistého podílu domácností na rezervách penz. fondů) se z obvyklé úrovně mezi 11 a 12 procenty v roce 2020 zvýšila na 18,8 % a v roce 2021 ještě posílila na 19,8 %. Na této hladině se dál drží a loni míra úspor vzhledem k výdajové opatrnosti domácností opět dosáhla 19,6 %. Naspořené prostředky domácnosti namířily mimo jiné do vkladů. Z finančních účtů domácností vyplývá, že objem oběživa a vkladů za období 2020–2023 vzrostl celkem o 1 129,3 mld. Kč a dosáhl loni 4 470,1 mld. Kč. Jen za loňský rok se oběživo a vklady zvýšily o 295,3 mld. Kč.

Větší množství disponibilní hotovosti a menší možnosti nebo sklon ke spotřebě motivovaly domácnosti k navýšení investic do obydlí. Ty podpořily v roce 2020 a 2021 také nízké úroky. Zájem o úvěrové financování v roce 2021 dokládá i prudký nárůst objemu půjček v závazcích domácností o 201,2 mld. Kč. To je přírůstek nesrovnatelný s jakýmkoli rokem ve sledované desetileté periodě. Naproti tomu loni objem půjček v závazcích domácností vzrostl o 83,0 mld. Kč, což byl nejnižší nárůst od roku 2015. V potaz je třeba brát i mnohem vyšší loňský růst cenové hladiny. Celkové zadlužení domácností podle údajů národních účtů loni dosáhlo 2 326,4 mld. Kč.

Jak dobře znáte EU?

Ve které zemi EU je nejlevnější maso? Která země EU má nejvyšší počet námořních cestujících? Ze které africké země dováží EU nejvíce ovoce a zeleniny?

To jsou jen některé z otázek, které do kvízu, jenž prověřuje znalosti o EU, připravili statistici z Eurostatu. Kvíz je k dispozici ve všech úředních jazycích EU a pokrývá všech devět statistických témat dostupných v databázi Eurostatu.

K dokončení kvízu musí hráči správně odpovědět alespoň na jednu otázku z každého statistického tématu, přičemž u každého mají tři pokusy na získání správné odpovědi.

Kdo říká, že statistiky jsou nudné? Vyzkoušejte tento hravý nástroj, díky kterému se o statistice dozvíte více. Vyzvěte své spolužáky nebo kolegy, aby překonali vaše skóre!

bit.ly/47rrQwu

Trh práce ve Švýcarsku

Mezi osobami ve věku 15 a více let byla v roce 2023 ve Švýcarsku více než polovina (51,3%) v postavení zaměstnanců.

Druhou nejpočetnější skupinou byly osoby v penzi (22,9%), na sebe pak pracovalo 9,1% osob ve věku 15 a více let. Jako osoby v domácnosti bylo možné označit 2,1% žen a mužů nad 14 let.

Z celkových 5,3 milionu pracujících bylo 1,8 milionu cizinců, z nichž více než pětina (21,6%) připadala na osoby, které ve Švýcarsku trvale nežijí, ale dojíždějí tam přes hranice za prací.

Osoby pracující na plný úvazek strávily v loňském roce týdně v práci v průměru 40,2 hodiny. V roce 2022 byl mediánový hrubý měsíční příjem 6 788 franků, přičemž mediánový příjem mužů byl o 9,5% vyšší než příjem žen.

bit.ly/47sdVWM

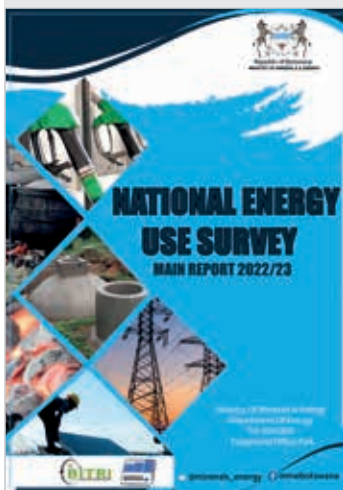
Čtvrtina domácností v Botswaně není připojena k elektřině

Stejně jako ve většině afrických zemí, i v Botswaně nadále připadá vysoký podíl energií využívaných domácnostmi na energii získávanou z biomasy.

V roce 2023 pocházelo z biomasy v průměru 66 % energií spotřebovaných domácnostmi, v nichž je biomasa zastoupena především palivovým dřevem s podílem 96 % a dále keří s podílem 2 %. Většina palivového dřeva pochází z obecních lesů, přičemž přibližně 50 % domácností stráví v lese denně 1 až 2 hodiny jeho sběrem.

A jaké jsou další zdroje energie? Získávají tamní obyvatelé více energie ve svých domácnostech z benzínových a naftových generátorů, nebo díky připojení do elektrické sítě? A co brání 24 % domácností se k elektrické síti připojit? Více se dočtete v publikaci botswanického statistického úřadu.

bit.ly/3ZnjKTz

Stav světových lesů 2024

Nedávné údaje FAO naznačují, že v některých zemích se odlesňování výrazně zpomalilo.

Odhaduje se například, že v Indonésii se odlesňování v letech 2021–2022 snížilo o 8,4 % a v brazilské Amazonii poklesla v roce 2023 legální těžba meziročně dokonce o 50 %. Míra hrubého úbytku mangrovových porostů v celosvětovém měřítku mezi lety 2000–2010 a 2010–2020 zpomalila o 23 %.

Celosvětová produkce dřeva je přitom na rekordních úrovních, v letech 2021 a 2022 se vytěžily přibližně 4 miliardy m³ ročně. O něco více než polovina vytěženého dřeva se využívá pro průmyslové účely, zbytek končí jako palivo. V Africe je podíl palivového dříví dokonce 90 %.

Publikaci FAO tvoří 18 případových studií z celého světa. Kniha na 122 stranách poskytuje pohled na širokou škálu technologických, sociálních, politických, institucionálních a finančních inovací v lesnictví, díky nimž by se i přes celosvětově zvyšující se poptávku po dřevě mohlo podařit proces odlesňování planety zastavit.

bit.ly/3TIOR8o

O zemědělství v Irsku interaktivně

Pomocí mapové aplikace AgriMap Census of Agriculture můžete zjistit, jestli se v některé části Dublinu pěstuje obilí nebo dokonce chová dobytek.

Aplikace irského statistického úřadu samozřejmě primárně cílí na regiony, kde lze nějaké zemědělské farmy předpokládat, ale protože základní jednotkou jsou volební obvody, jsou zde i data za volební obvody hlavního města. Uživatel se dozví, kolik je ve vybrané oblasti farem, jaký je průměrný věk jejich vlastníků a průměrná velikost farmy, zda je zemědělská půda určena k pěstování obilovin,

nebo slouží jako pastviny, dále pak to, zda jsou tamní krávy chované na maso, nebo se jedná o mléčná plemena.

Vydejte se tedy na cestu irským venkovem. Aplikace

umožňuje srovnání s předchozími šetřeními z roku 2010 a 2000.

bit.ly/4e333RK

Jak je to s dluhem a deficitem za rok 2023?

Jak probíhá a co přináší revize dat a notifikace Eurostatem.

PETR MUSIL
ředitel sekce makroekonomických statistik

Roční ukazatele vládní statistiky jsou sestavovány v souladu s evropskou legislativou, podle níž členské státy předkládají k auditu Eurostatu dvakrát ročně ukazatele o hospodaření vládních institucí za předchozí čtyři roky. Nyní tedy za roky 2020 až 2023. Tyto ukazatele jsou publikovány Českým statistickým úřadem čtyřikrát ročně, dvakrát na jaře a dvakrát na podzim. Z důvodu transparentnosti a naplňování informačních potřeb uživatelů tedy ČSÚ zveřejňuje data zaslaná Eurostatu i data notifikovaná Eurostatem. Eurostat data ČSÚ nikdy neopravuje, za sestavení i zveřejnění dat zodpovídá vždy příslušný národní statistický úřad. K případným změnám dochází po metodických konzultacích s Eurostatem. Eurostat tedy buď správnost potvrdí (notifikuje), nebo nepotvrdí a vznese výhradu k publikovaným údajům a uvede svůj vlastní odhad.

Jako každý rok, i letos Český statistický úřad standardně zasílá data Eurostatu a následně je zveřejňuje na svém webu. V hlavních ukazatelích míry deficitu a zadlužení jsou v září reflektována nová data za sektor vládních institucí i výsledky benchmarkové revize národních účtů včetně hrubého domácího produktu, který je jmenovatelem poměrových ukazatelů. Oproti předchozí publikaci z dubna 2024 došlo k revizi řady ukazatelů.

Deficit a dluh za roky 2020 a 2021 byly revidovány zanedbatelně (o desítky mil. Kč) především z důvodu zpřesnění úroků ze zahraničních pohledávek. Deficit za rok 2022 byl revidován o 0,99 mld. Kč, zejména

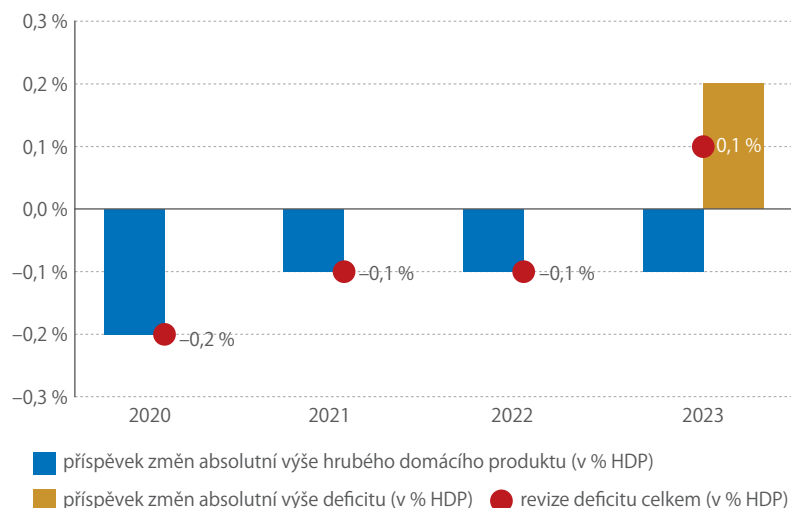

z důvodu zpřesněných údajů za veřejné finanční instituce, zatímco dluh se téměř nezměnil (revize o 17 mil. Kč).

Revize ukazatelů za rok 2023 byla významnější, jelikož pro dubnovou (jarní) notifikaci není k dispozici řada datových zdrojů za předchozí rok, a proto jsou extenzivněji využívány statistické modely. Celková revize deficitu je 19,7 mld. Kč (zhoršení salda hospodaření oproti minulé publikaci), a to zejména v důsledku zpřesněných údajů o výběru daní z příjmu. Zatímco v jarních notifikacích je odhad daní z příjmů založený na statistickém modelu, nyní je příjem založený na daňových přiznáních. Dalším důvodem revize deficitu a dluhu za rok 2023 bylo standardní zpracování výsledků ročních statistických výkazů, auditovaných účetních výkazů a výročních zpráv vybraných jednotek.

Na straně dluhu došlo k významnější změně jeho nominální výše pouze za rok 2023 (o 5,6 mld. Kč) především v důsledku revize hodnoty průměrného pořízení majetkových účastí společností ČEPS ve společnostech GAS Storage a Net4Gas, které jsou

PŘÍSPĚVKY K REVIZI DEFICITU (% HDP)

Zdroj: ČSÚ

POROVNÁNÍ JARNÍCH A PODZIMNÍCH ÚDAJŮ

Ukazatele publikované 2. 10. 2024	2020	2021	2022	2023
Saldo hospodaření sektoru vládních institucí v % HDP	-5,6	-5,0	-3,1	-3,8
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí v % HDP	36,9	40,7	42,5	42,4

Ukazatele publikované 22. 4. 2024	2020	2021	2022	2023
Saldo hospodaření sektoru vládních institucí v % HDP	-5,8	-5,1	-3,2	-3,7
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí v % HDP	37,7	42,0	44,2	44,0

Zdroj: ČSÚ

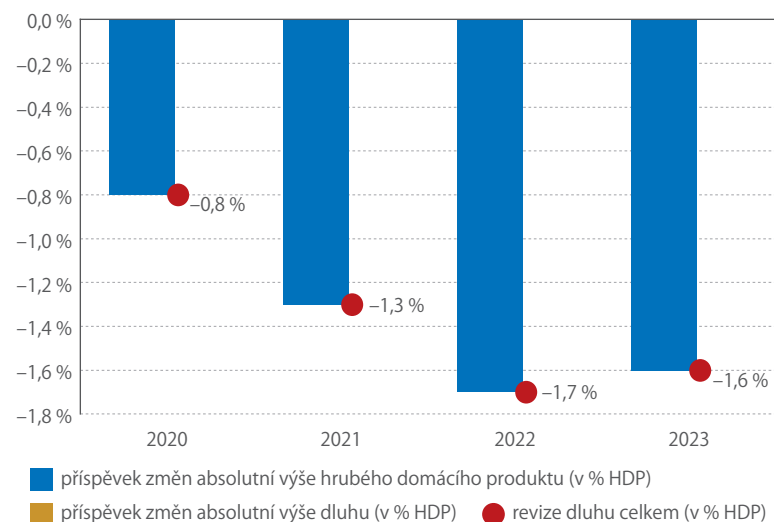
podle mezinárodní metodiky považovány za nákup majetku přímo vládními institucemi s příslušnou imputací půjčky odpovídající kupní ceně, již musel ČEPS uhradit.

Relativní ukazatele deficitu a dluhu byly revidovány i v důsledku benchmarkové a běžné revize národních účtů, kterou ČSÚ zveřejnil 28. 6. 2024. Nominální hrubý domácí produkt je ve všech letech vyšší, což vede ke snížení míry deficitu a dluhu. Podrobnější informace k benchmarkové revizi jsou na webu ČSÚ (bit.ly/3ya6Tcd).

Je tak patrné, že revize nominální hodnoty deficitu a dluhu v letech 2020–2022 byla nevýznamná, a neovlivnila relativní výši deficitu a dluhu k poměru k HDP s přesností na jedno desetinné místo. Za rok 2023 je již relativní změna významnější především z důvodu revize příjmových daní.

Ukazatele salda hospodaření a dluhu vládních institucí patří mezi tzv. maastrichtská konvergenční kritéria veřejných financí, jejichž hodnoty Eurostat v souladu s evropskou legislativou audituje. Členské státy jsou povinny zaslat notifikační tabulky a další dokumenty vždy 31. 3. a 30. 9. k posouzení Eurostatu, který výsledky auditu zveřejní přibližně 22. 4. a 22. 10. daného roku. Během auditu (notifikací) Eurostat

PŘÍSPĚVKY K REVIZI DLUHU (% HDP)

Zdroj: ČSÚ

intenzivně komunikuje s členskými státy (resp. národními statistickými úřady), a může dojít ke zpřesnění některých ukazatelů. Výsledek auditu dat zaslaných 30. 9. 2024 lze očekávat 22. 10. 2024, a ČSÚ je zveřejní na svém webu.

NEMŮŽETE VĚDĚT VŠECHNO

To, co nevíte,
najdete ve
**Statistické
ročenke ČR**

Podrobná data
z mnoha
oblastí života

Objednávejte

Statistická ročenka
České republiky
na stránkách
csu.gov.cz/produkty/statisticka-rocenka-ceske-republiky-2023

K dispozici v Ústřední statistické
knihovně ČSÚ
Na padesátém 81
100 82 Praha 10

Ekonomiky střední Evropy vesměs stagnují

Hrubý domácí produkt v EU roste jen mírně. Ovlivňuje jej zejména zpomalující Německo.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Celkový ekonomický růst v Evropské unii je již několik období poměrně slabý. Zpomalení dynamiky je pozorovatelné od roku 2022 a ani 2. kvartál roku 2024 nepřinesl oživení. Celkově v Evropské unii vzrostl HDP ve 2. čtvrtletí mezičtvrtletně o 0,2% a meziročně o 0,8%. Ve 2. čtvrtletí v EU mírně rostla spotřeba (0,3% mezičtvrtletně a 1,3% meziročně). Klesala ale investiční aktivita (-1,8% mezičtvrtletně a -2,7% meziročně), která tak nejvíce přispívala k brzdění růstu HDP. V meziročním i mezičtvrtletním srovnání k růstu HDP přispívaly čisté exporty (export minus import).

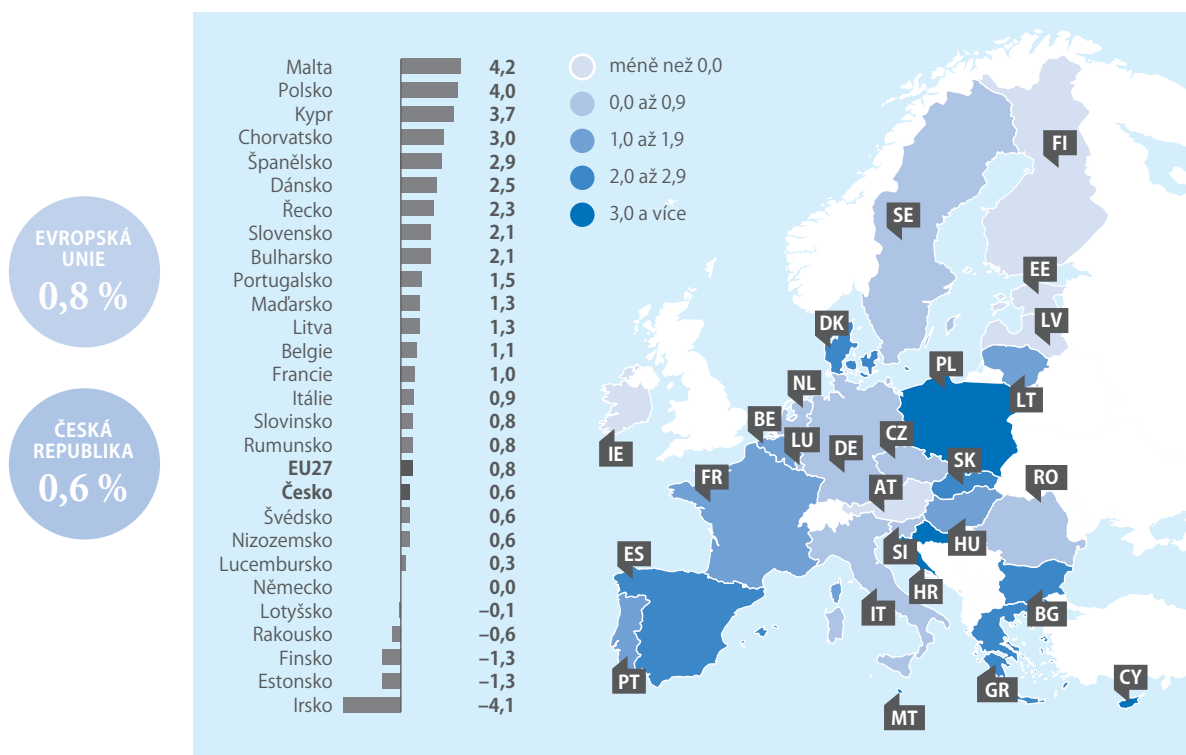
Mezičtvrtletně ve 2. čtvrtletí rostl HDP ve většině zemí EU. Výjimkami byly Irsko (-1,0%),

Lotyšsko (-0,9%), Rakousko (-0,4%), Švédsko (-0,3%), Maďarsko (-0,2%) a Německo (-0,1%). Naproti tomu výrazné oživení růstu zaznamenaly Polsko (1,5%), Nizozemsko (1,0%) a shodně o 0,8% Španělsko a Chorvatsko. Meziročně zaostával HDP v Irsku (-4,1%), Estonsku (-1,3%), Finsku (-1,3%), Rakousku (-0,6%) a Lotyšsku (-0,1%). Nejvýraznější meziroční nárůst HDP měly ve 2. čtvrtletí Polsko (4,0%), Kypr (3,7%) a Chorvatsko (3,0%). Dynamika české ekonomiky je od roku 2020 v evropském podprůměru.

Celkově slabý výkon unijní ekonomiky je ovlivněn zejména zastavením ekonomického růstu v Německu v posledním roce a půl (ve 2. čtvrtletí pokles

o 0,1% mezičtvrtletně a meziroční stagnace). Na to pak navazuje poměrně slabý výkon průmyslově založených ekonomik ve střední Evropě. V poslední době stagnuje nebo klesá zejména Rakousko, slabý růst přetrvává v Česku, jen mírně roste HDP na Slovensku a výjimku tvoří hlavně silně rostoucí Polsko. Polsko se také vymyká zbytku střední Evropy silným růstem spotřeby i investic. U zmíněného Německa kromě slabého růstu spotřeby dochází rovněž k omezení investiční aktivity, což následně ovlivňuje průmysl dodavatelských ekonomik v jeho okolí. Slabý byl mezičtvrtletní růst i v dalších velkých ekonomikách – ve Francii a Itálii, kde vzrostl HDP mezičtvrtletně shodně o 0,2%.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT V ZEMÍCH EU VE 2. ČTVRTLETÍ 2024 (% , meziročně)

Zdroj: Eurostat

V PŘÍŠTÍM VYDÁNÍ:

Statistika odpadů

Kolik odpadů produkujeme
Jak se s odpady nakládá
Kterých odpadů je nejvíce
Porovnání odpadových statistik v různých
evropských zemích

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 10/2024
ROČNÍK 14, vychází 10x ročně
ELEKTRONICKÁ VERZE ČASOPISU: statistikaamy.csu.gov.cz

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@csu.gov.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí
redaktor), Eva Henzlerová, Karolína Zábajníková, Jan Cieslar,
Jan Ernest, Dalibor Holý, Pavel Hortig, Jiří Kamenický, Petr Musil,
Jaroslav Sixta

REDAKČNÍ RADA: Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (předseda RR),
Ing. Bc. Eva Krumpová, MBA, doc. Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D.,
Ing. Pavla Trendová, Ing. Petr Musil, Ph.D., Ing. Jan Ernest,
Ing. Mgr. Martin Zelený, Ph.D., Ing. Petr Böhm, Ph.D.,
Ing. Petra Kuncová, Egor Sidorov, Ph.D.,
JUDr. Veronika Zavoralová, MBA, Ing. Jaromír Makovec,
Mgr. Jana Nechvátalová, Mgr. Marcela Ernest Jindrová, B.A.,
Ing. Michal Novotný, Mgr. Jan Cieslar

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, csu.gov.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

KALENDÁŘ: Rychlé informace

LISTOPAD
2024

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

6 ST

Zahraněční obchod
se zbožím
(9/2024)
Průmysl
(9/2024)
Stavebnictví
(9/2024)

7 ČT

Maloochod
(9/2024)

8 PÁ

Živočišná výroba
(3. Q 2024)
Cestovní ruch
(3. Q 2024)
Služby
(3. Q 2024)

11 PO

Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(9/2024)
Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(10/2024)

18 PO

Indexy cen výrobců
(10/2024)

25 PO

Konjunkturální
průzkumy
(11/2024)

29 PÁ

Tvorba a užití HDP
(3. Q 2024)

SMRT V DATECH

PŘIROZENÉ PŘÍČINY VEDOUCÍ K ÚMRTÍ

43 745

nemoci oběhové
soustavy

5 269

nemoci trávicí
soustavy

5 696

nemoci
endokrinní,
výživy
a přeměny látek

27 921

novotvary

8 619

nemoci
dýchací
soustavy

16 211

ostatní

VNĚJŠÍ PŘÍČINY VEDOUCÍ K ÚMRTÍ

3 341

nehody

1 253

sebevraždy

64

vraždy
a napadení

676

ostatní

107 461

úmrtí v důsledku
přirozených
příčin

5 334

úmrtí v důsledku
vnějších příčin

1 12 795

úmrtí celkem